

Natanael Waage

Litteratursyn og litterære verdier i bibliotek og
bibliotekarblogger

Master thesis 2013
Master in Library and Information Science
Oslo and Akershus University College of Applied Sciences,
Department of Archivistcs, Library and Information Sciences

Innholdsfortegnelse

1. Innledning og problemstilling s4
2. Teori s 5
 - 2.1 Hva er en blogg s5
 - 2.2 Hvor kommer holdningene, litteratursynene og verdiene fra s5
 - 2.3 Historisk oversikt over kunstsyn og teorier om kunst
 - 2.3.1 Antikken m/ renessansen og klassisismen
 - 2.3.2 Immanuel Kant og romantikken
 - 2.3.3 Realismen og naturalismen m/ Tolstoj
 - 2.3.4 Modernisme og nyere tiders kunst og litteratursyn
3. Metode s 18
 - 3.1 Hvordan bruke den historiske oversikten s 18
 - 3.2 Litterære dimensjoner jeg vil se etter s 21
 - 3.2.1 Den moralsk-politiske dimensjonen
 - 3.2.2 Motstand eller forførelse
 - 3.2.3. Originalitet, aktualitet og det klassiske
 - 3.2.4 Form og innhold
 - 3.2.5 Elitisme vs populisme
 - 3.2.6 Forståelse, innsikt og kunnskap
 - 3.2.7 Følelsesmessig engasjement
 - 3.2.8 Troverdighet
 - 3.2.9 Prinsipper for å bruke disse
 - 3.3 Litteratursyn som motsetningspar s 29
 - 3.4 Kvalitetskriterier som en måte å avdekke underliggende litteratursyn og verdier s 30
 - 3.4.1 Generelt om Per Thomas Andersens liste over anmeldelseskriterier
 - 3.4.2 Kognitive kriterier og historiske røtter til dem
 - 3.4.3 Moralsk-politiske kriterier og historiske røtter til dem
 - 3.4.4 Det estetiske kriteriet intensitet og slektskap med kunstsyn og teorier om kunst
 - 3.4.5 Emosjonell appell og emosjonelle argumenter og slektskap med kunstsyn og teorier om kunst
 - 3.5 Kriteriene for bedømmelse jeg vil se etter i bloggen og hvordan jeg vil se etter dem s 37
 - 3.5.1 Følelsesmessig engasjement og reaksjon og innlevelse
 - 3.5.2 “Desinteresserte” kriterier
 - 3.5.3 Språk og andre formmessige kriterier

- 3.5.4 Innholdsrelaterte kriterier
- 3.5.5 Moralsk-politiske kriterier
- 3.5.6 Originalitet, aktualitet, det nye og det klassiske eller tidløse
- 3.5.7 Troverdighet
- 3.5.8 Grad av tilgjengelighet og behagelighet brukt som kriterie
- 3.5.9 Elitiske og populistiske holdninger og andre holdninger langs denne aksen
- 3.6 Om hvordan disse kriteriene brukes og hvordan det også kan åpnes for andre kriterier som kan oppdages
- 4. Analyse av de enkelte bloggene s 44
 - 4.1 Solgunn sitt s 44
 - 4.1.1 Bruken av kriterier
 - 4.1.2 Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur
 - 4.1.3Konklusjon
 - 4.2 Bentebing s57
 - 4.2.1 Bruken av kriterier
 - 4.2.2 Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur
 - 4.2.3Konklusjon
 - 4.3 3 vise kvinner s 67
 - 4.3.1 Bruken av kriterier
 - 4.3.2 Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur
 - 4.3.3Konklusjon
 - 4.4 Deichmanblogg bibliotek s 79
 - 4.4.1 Bruken av kriterier
 - 4.4.2 Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur
 - 4.4.3Konklusjon
 - 4.5 Bibliotekarene anbefaler s 94
 - 4.5.1 Bruken av kriterier
 - 4.5.1.1 Følelsesmessig engasjement, innlevelse og emosjonelle reaksjoner
 - 4.5.2 Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur
 - 4.5.3Konklusjon
- 5. Diskusjon, oppsummering og konklusjoner om funnene sett under ett s 112
 - 5.1 Viktige spørsmål rundt tolkningen av funnene s112
 - 5.2 Drøfting av og konklusjon om funnene s 114
- 6. Grunnlag for videre undersøkelser og hypoteser å undersøke s 123

Innledning og problemstilling

Det jeg ønsker å finne ut i denne undersøkelsen er hvilke litterære verdier, idealer og litteratursyn norske bibliotekarer uttrykker eller viser mulig påvirkning fra, representert ved det som kommer til uttrykk i et utvalg litterære blogger. Jeg har da valgt å begrense meg til blogger fra folkebibliotek og folkebibliotekarer. Blogger av fag og forskningsbibliotek og bibliotekarer er ikke tatt med fordi skjønnlitteratur og formidlingen av den jevnt over blir gitt betraktelig mindre vekt i fag og forskningsbibliotek. Blogger av skolebibliotek og bibliotekarer er heller ikke tatt med fordi disse stort sett fokuserer på barne og ungdomslitteratur og jeg heller ønsker å se på blogger som fokuserer på litteratur for voksne. Det får dermed bli opp til andre, om de ønsker å gjøre en tilsvarende undersøkelse av normer, verdier og litteratursyn som uttrykkes blant skolebibliotekarer. I problemstillingen inkluderer jeg også det å se nærmere på om spørsmålet hvilke litterære verdier som er særlig fremtredende og om det er noen litteratursyn som bloggene synes å vise særlig sterk påvirkning fra og i så fall hvilke. Jeg kommer til å gi en grundigere definisjon av både litterære verdier og litteratursyn senere i oppgaven, men for å gjøre ting litt klarere allerede nå, vil jeg kort si noe om den av disse to betegnelsene som i denne sammenhengen, er aller viktigst å få en viss klarhet i hva innebærer allerede nå, nemlig litteratursyn. Litteratursyn er knyttet til kunstsyn som jeg definerer som en bestemt tenker eller kunstnerisk epokes sett av synspunkter på hvordan kunst bør være og hva man skal vektlegge i bedømmingen av den, noe som også kan inkludere teorier om kunstens karakter. Det vil også ofte inkludere tanker om hvordan kunst ikke skal være. Jeg definerer nærmere hvordan jeg bruker begrepet litteratursyn i forhold til kunstsyn senere i oppgaven, men en kort mer grovkornet definisjon er at et litteratursyn er det samme som et kunstsyn anvendt på litteratur eller kunstsyn som fokuserer spesielt på litteratur. Selv om jeg definerer disse to litt ulikt, vil det noen ganger være flytende overganger og da vil jeg bruke disse begrepene om hverandre. Litterære verdier kan kort sies å ha å gjøre med hvilke sider ved litteratur en person tillegger verdi og hvor mye verdi disse sidene tillegges, noe som også får betydning for hvilke sider som ikke tillegges verdi. Et litteratursyn kan sies å inneholde et sett med litterære verdier.

Teori

Hva er en blogg?

I denne undersøkelsen skal jeg altså analysere et utvalg forskjellige blogger. Scheidt, Herring, Bonus og Wright (Herring et al. 2004) definerer det i sin studie av blogger som en jevnlig modifisert webside som består av daterte innlegg som igjen er listet i reversert kronologisk orden, med de siste først. Med unntak av blogger som har vært inaktive lenge, men fortsatt er oppe på nettet og dermed heller ikke lenger kan sies å være jevnlig oppdaterte, synes dette å være en definisjon som passer godt til det som vil være vanlig å kategorisere som blogger. Jeg vil derfor også benytte meg av denne definisjonen selv, med en liten modifikasjon, blogger som over en lengre periode ble jevnlig modifisert, men ikke har blitt det på en stund, vil jeg også definere som blogger, men da blogger som har gått i dvale på ubestemt tid.

Hvor kommer holdningene, verdiene og litteratursynene fra

Et hovedmål i analysen av de forskjellige bloggene er altså å finne ut hvilket eller hvilke litteratursyn og litterære verdier de kan sies å uttrykke. Jeg ønsker da å undersøke forholdet mellom det bibliotekarene uttrykker i bloggene sine og de forskjellige litteratursynene, litterære teoriene og litterære normene som allerede finnes og gjennom historien har blitt uttrykt. Selv om man ikke selv er bevisst på hvilke normer og oppfatninger man står for, betyr ikke dette at man ikke har noen.

I Hans Georg Gadamer's hermeneutiske teori er et viktig poeng at vi er en del av en større samfunnsmessig og historisk horisont, hvor vi tar opp i oss normer og oppfatninger som gjennom årenes løp er blitt utviklet, ofte uten at vi er klar over hvordan det filtrerer vårt syn på verden og mange av oppfatningene vi har. (Gadamer 1960/1975) Jeg mener det er et viktig poeng med menneskelig erkjennelse, som ikke minst gjelder for oppfatninger av og holdninger til litteratur, inkludert litterære normer. Slik vil forskjellige litteratursyn, litterære normer og litterære teorier som har fått innflytelse i løpet av historien, kunne påvirke synet på litteratur fram til vår tid. Dette inkluderer også synet på litteratur hos bibliotekarer. En del av disse litteratursynene, litterære normene og litterære teoriene strider mot hverandre og litteraturhistorien synes også å vise at det har vært mye strid mellom forskjellige normer og

teorier om hvordan litteratur er eller skal være. Det har skiftet med tiden hvilken type litteratursyn som har vært det dominerende og selv innenfor et enkelt samfunn har det vært forskjeller i litteratursynet og de litterære normene innenfor de forskjellige delene av det litterære feltet.

Men nettopp for å finne ut graden av påvirkning fra forskjellige litteratursyn, litterære teorier og litterære normer er det viktig både å se nærmere på disse mulige påvirkningskildene og bruke dem i undersøkelsen av bloggene. Derfor vil jeg her gi en kort historisk oversikt over de viktigste historiske trendene for litteratursyn og teoriene om litteratur. I mange tilfeller, faktisk de fleste tilfellene, vil dette ikke si teorier utelukkende om litteratur, men generell kunstsyn og teorier om kunst generelt, som også har inkludert litteratur. Jeg har derfor valgt å også ta med slike kunstsyn og generelle teorier om kunst i denne oversikten. Når man ser historisk på perioder som har vært, vil det ofte skje en viss forenkling i gjengivelsen av denne, slik at nyanser forsvinner, slik at man kan få stilt de dominerende tendensene i skarpere relieff. Jeg er klar over at kunstsynet i mange av periodene jeg beskriver ofte er mer komplekst og nyansert enn det jeg får presentert i denne oversikten. Siden en viktig del av målet mitt med denne oversikten er å vise de fremtredende tendensene i periodene, slik at man kan se hvor bestemte litterære normer og deres popularitet har sine røtter, har jeg imidlertid valgt å konsentrere meg om disse på bekostning av å nevne unntak fra dem.

En oversikt over viktige kunst og litteratursyn og teorier gjennom utvalgte epoker og tenkere

Antikken, renessansen og klassisismen

Platon

Platon var antageligvis den første tenkeren vi kjenner til som hadde en teori om hva kunst er, dens funksjon og normer for hvordan den bør være (Beardsley s 30-51). Dette inkluderte også i høyeste grad litteratur. Platon var på mange måter skeptisk til kunst og stilte spørsmål med den verdien det ble tillagt i samtiden. På den ene siden mente han at kunsten, sammenlignet med vanlige håndverk og vitenskapelig og filosofisk kunnskap, ikke ga et godt grunnlag for

kunnskap om verden(Beardsley 1966, s 32-39) .Samtidig mente han også at den hadde stor påvirkningskraft på mennesker, og derfor kunne gjøre stor skade hvis den spredte holdninger som var skadelige for samfunnet og som, ut fra Platons perspektiv, var umoralske(Beardsley s 46-51). Platon mente derfor at kunsten måtte styres slik at bare den som formidlet moralsk og samfunnsmessig akseptable holdninger fikk utfolde seg (Beardsley s 46-51) Platon kan dermed også sies å være en av de første talsmennene for sensur. Det sentrale for Platon er altså det moralske innholdet i kunsten, kunst er akseptabel hvis den har et moralsk godt og samfunnsmessig oppbyggelig innhold, som kan sørge for at de riktige holdningene spres og opprettholdes, utover det synes ikke Platon å operere med andre skiller mellom god og dårlig kunst.

Aristoteles

Platons elev, Aristoteles, markerte, som så ofte ellers, en avstand til Platon i synet på kunst og dens rolle. Han mente at Platon tok feil når han hevdet at kunsten ikke kunne gi sann innsikt, og mente at innsikten man kunne få gjennom kunst, tvert imot var noe av den høyeste og viktigste innsikten mennesker kunne få ta del i. Litteratur og spesielt drama, var et område av kunsten Aristoteles tilla særlig stor oppmerksomhet og i "Poetikken" la han opp en utførlig teori om hvordan kunst og litteratur virker på mennesker og hvordan et drama skal være konstruert for å i størst mulig grad utnytte sitt potensiale(Beardsley s 54-87). Aristoteles mente at kunst utgjorde en form for representasjon av verden i vid forstand, her inkludert menneskelige følelser, ideer og normer. Aristoteles kalte dette for mimesis og dette ble et viktig ideal for kunst å etterstrebe i følge han. Hvis kunst var satt sammen på en estetisk tilfredstillende måte ville den da representere disse på en riktig og tilfredsstillende måte og slik gi folk innsikt og bidra til en forståelse av verden og mennesker(Beardsley s 55-58.s61-64).Formene for litteratur han behandler i poetikken er drama og episke dikt a' la Odyseen og Iliaden. Av disse igjen legger han aller størst vekt på tragedier. Disse skal gi det han kaller for "en glede fremkalt av frykt og medynk", hvor publikum føler med personen som utsettes for de tragiske hendelsene. En god tragedie, sier Aristoteles skal være satt sammen på en ordnet måte(Beardsley s 61-64) og være enhetlig. Han mener tydeligvis her at det er viktig at formen på den ikke er kaotisk, men at den i stedet er satt sammen på en strukturert og godt utbygd måte, hvor de forskjellige delene passer inn i helheten. Hvis den gjør det og har troverdighet i forhold til menneskelivet som de tar utgangspunkt i vil de da gi en god representasjon av det de omhandler, så god at den gir folk økt innsikt.

Aristoteles er også kjent for sitt begrep om katarsis, som han mente at et godt stykke vil føre til. Katarsis innebærer at man gjennom hvordan man i en god tragedie representerer ubehagelige handlinger og følelser vil oppnå en rensende effekt (Haliwell 1992 s 61-63). Det har vært stor uenighet blant senere fortolkere av Aristoteles om hva dette innebærer. I nyere tid har særlig uenigheten vært mellom de som mener dette innebærer en rituell renselse i selve stykket, slik at det får en harmonisk, dvs forståelig og logisk resolusjon og de som mener han med dette mener en følelsesmessig renselse hos den som opplever stykket, slik at denne ved å få utløp for tristhet og tilsvarende følelser vil bli kvitt disse og dermed gå derfra som et mer harmonisk menneske (Haliwell 1992). Det har også vært tolkninger av dette begrepet som tar utgangspunkt i en slags mellomposisjon av disse to tolkningene eller ser det som en form for innsikt man kan oppnå (Haliwell). Fortolkningene av dette har også til dels forandret seg mye fra periode og sier kanskje likeså mye om periodene og fortolkerne som de sier om hva Aristoteles selv mente.

Renessansen og klassisismen

Aristoteles teori er ikke minst viktig for de impulsene den brakte til senere epoker og da man under renessansen etter flere hundre år med skolastisk tenkning, gjenoppdaget mye av antikkens tenkning, ga den mange viktige impulser til tanker om litteratur og dramaer i renessansen. Man tok utgangspunkt i det Aristoteles sa om viktigheten av at litteratur skal være enhetlig og formulerte ut fra det tanken om at alle teaterstykker måtte overholde de "tre enheter" (Beardsley s 134). Den første av disse, enhet i handling, hadde Aristoteles understreket i "Poetikken", hvordan handling må henge sammen på en måte som virker naturlig og ikke oppstykket (Beardsley s 134). Den andre, enhet i tid, hadde Aristoteles såvidt nevnt i «Poetikken», og ble tolket til å bety at handling må foregå innenfor et klart avgrenset tidsrom, uten noen hopp i tid. Den tredje, enhet i rom, synes imidlertid å ha vært lagt til i renessansen og innebar at handling må foregå innenfor et klart avgrenset område og ikke skifte mellom forskjellige slike områder. Alt dette gikk igjen hånd i hånd med et ønske om å bruke antikkens ideer og kunst som forbilde å strekke seg etter, slik at et viktig kriterium på hvor bra et stykke eller annet litterært verk var, var i hvilken grad det oppfylte Aristoteles og antikkens kriterier for dette og i hvilken grad det var i stand til å bruke de samme virkemidlene som i antikkens litterære verker på en god måte. De fulgte også Aristoteles i vekten de i sin kunst og litteratursyn ga det å representere mennesker og verden på en sannferdig måte og slik skape større innsikt og forståelse av dem. På samme måte som hos

Aristoteles ble dermed denne sannferdige representasjonen, mimesis et grunnleggende ideal for kunst hos dem.

Denne måten å se litteratur og annen kunst på ble enda mer rendyrket under klassisismen. Det ble betonet viktigheten av at man innen litteratur og annen kunst fulgte bestemte regler, regler som i tillegg til de man i renessansen hadde utledet fra Aristoteles tanker etterhvert også inkluderte prinsipper man mente seg å ha utledet fra den menneskelige fornuft og hvordan naturen fungerte (Beardsley s 140-143). Et hovedmål på et litterært verks kvalitet var hvor godt det var strukturert og i motsetning til betoningen av originalitet som man finner i flere senere teorier om kunst og litteratur, hadde man her en betoning av kunstnerisk disiplin (Beardsley s 141-147). Et litterært verk skulle være gjennomarbeidet og følge klassiske, tidløse regler for kunstnerisk kvalitet, slik at alt hang sammen på en mest mulig overbevisende måte, med en elegant struktur. For mange ble dette også knyttet til klarhet i formen, som hos tenkeren Alexander Gottlieb Baumgarten som i sitt verk om estetikk, trakk dette fram som et ideal for lyrikk og annen kunst (Beardsley s 156-159)

Etter hvert som opplysningstidens ideer begynte å gjøre seg gjeldende fikk de klassistiske idealene for litteratur et fokus som var preget av opplysningsideers idealer. Med Samuel Johnson som en fremtredende talsmann argumenterte flere for at det for diktere (som i datidens definisjon også inkluderte dramatikere og forfattere av romaner og annen prosa) skulle ha som mål å representere var å representere generelle og almenne trekk med verden, inkludert samfunnet de virket i (Beardsley s 143-144). At man i et drama, dikt eller en roman viste fram trekk som var gjenkjennelige, f.eks for bestemte typer mennesker, ble sett på som en mer sannferdig og viktig representasjon av verden enn å vise et bestemt, mer unikt menneskes særegne trekk.

Immanuel Kant og romantikken

Immanuel Kant

Da opplysningstiden gikk mot slutten begynte teoriene om kunst og litteratur å ta en litt annen vending og en av de som var med på berede grunnen for dette var Immanuel Kant. I sin "kritikk av dømmekraften" presenterte han en omfattende teori om estetikk. Denne inkluderte

både kunst og hvordan mennesker bedømmer ting som vakre eller ikke generelt. Kant mente at alle mennesker var født med en evne til å finne bestemte ting estetisk tiltalende (Kant 1790/1969 s 146-147). Hvilke ting det enkelte mennesker så på som estetisk tiltalende kunne variere, men selve prosessen fungerte etter bestemte prinsipper, slik at man kunne vite når man likte et kunstverk eller andre ting fordi det var estetisk tiltalende og når man likte det av andre årsaker. Kant fant to andre grunner for å like ting, som han ønsket å skille fra den estetiske dømmekraften. Den ene var å like noe fordi det på en eller annen måte var nyttig (Kant 1790/1969 s 148-149). Tykke klær er f.eks nyttig for å holde varmen i vinteren, men det ville virke ganske merkelig om man skulle si at de godene man får ved det og gleden man får fra det, skulle være det samme som estetisk verdi. Det andre var det å like ting fordi det gir en personlig nytelse (Kant 1790/1969 s 147-148). Hvis f.eks en person har bestemte smaker som han eller hun får stor glede av eller noen type lukter som han eller hun nyter, mener Kant det blir noe annet enn å si at dette har estetisk verdi. Kant regner også menneskelige følelser til denne kategorien, om man blir rørt av noe man hører, f.eks fordi det minner en om noe man selv har opplevd, blir dette noe annet enn å si at det har estetisk verdi og det blir derfor også uvedkommende i å bedømme om et kunstverk har estetisk verdi eller ikke. Det vakre, som blir det som Kant mener har estetisk verdi, er i følge han, noe som ikke har noe annet formål enn seg selv, og hverken kan reduseres til sanselig nytelse eller nytte (Kant 1790/1969 s 146-150). Den har i følge Kant i stedet sitt utspring i evnen til å betegne noe som vakkert, som skjer gjennom det han kaller for smaksdommer. Kant mente at man ved å bruke denne evnen også ga fantasi og forståelse mulighet til å virke i harmoni.

I motsetning til Aristoteles hadde Kant lite å si om hvordan et kunstverk skulle være strukturert for at det skulle være godt og han kan også tolkes dit at han mente man ikke kan si så mye konkret om dette. Han mente likevel at det var to hovedegenskaper hos kunstneren som kunne bidra til å gjøre et kunstverk virkelig godt og minneverdig (Kant 1790/1969 s 176-185). For det første smak, at man kan se hva som har estetisk verdi og hva som ikke har det. For det andre det som han kaller for geni. En kunstner som har geni har evnen til å skape noe som er originalt og gjøres levende for den som opplever det og som ikke bare mekanisk følger regler. Han eller hun vil også finne en overordnet kunstnerisk plan med kunstverket som lages, slik at det ikke bare blir enda en sjekklister med sjangerkonvensjoner, men at det uttrykker noe som går ut over det, en større idè. Han eller hun vil også ha både forståelse av hvordan han eller hun skal bruke virkemidlene som finnes innenfor kunstarten hun bruker på

en best mulig måte for å sørge for at kunstverket som lages er godt, originalt og uttrykker den før nevnte større kunstneriske planen.

For synet på kunst får da dette flere viktige konsekvenser. For det første ga Kant den rent estetiske siden av bedømmingen av et kunstverk større plass, dvs om kunstverket i seg selv kan sies å være vakkert og tiltalende for sitt publikum, enn både Aristoteles og hans etterfølgere. og Platon. Selv om han ikke eksplisitt sier at en bok eller et teaterstykkets moral er irrelevant og heller ikke nødvendigvis mener det, vil hovedvekten i en bedømmingen av om den eller det er god eller ikke ut fra dette perspektivet være rent estetiske kriterier. For det andre innebærer benektelsen av at følelsene som en bok, dikt eller teaterstykke utløser kan bidra til den eller dets estetiske kvaliteter, at det ut fra denne teorien i beste fall blir irrelevant å appellere til følelsene i en bok eller teaterstykke, ved f.eks å prøve å få leseren eller tilskueren til å leve seg inn i det, og i verste fall en distraksjon fra den estetiske verdien det ellers ville ha hatt. Samtidig innebærer Kants teori også en utvikling bort fra klassisismens og renessansens store vekt på streng regelfølgning som sentralt for gode kunstverk og åpner i mye større grad for originalitet hos kunstneren og det man kan kalle for en personlig visjon. Med denne åpningen mot større vektlegging av originalitet og personlig skaperkraft innen litteratur og annen kunst, ga Kant viktige impulser til den neste store kunstneriske epoken og dens kunstsyn, nemlig romantikken.

Romantikken

Romantikken bygde videre på Kants tanker om kunstnerens geni, men trakk dem enda lengre, både i synet på kunstneren og betoningen av originalitet og kreativitet (Beardsley s 253-260). Samtidig skilte kunstsynet i romantikken seg fra det Kant formidlet i "Kritikk av dømmekraften" ved at de også tillot litteratur og annen kunsts evne til å skape og uttrykke følelser stor betydning og mente at dette var en sentral del av litteratur og annen kunst (Beardsley, s 246-252). Mens Aristoteles og klassistene la hovedvekt på at litteratur og annen kunst skulle vise livet og verden på en måte som var troverdig og ga økt innsikt, la kunstnerne og de sentrale tenkerne innenfor romantikken hovedvekt på at det skulle uttrykke kunstnerens sinnstilstand på en best og rikest mulig måte (Beardsley s 247-257). Dette kunstneriske idealet blir gjerne kalt for ekspressivisme. Det gjaldt da ikke minst følelser som kunstneren hadde, men også ideer og visjoner som han eller hun fikk under skapelsesprosessen. Intensitet i et verk ble sett på som et gode. På samme måte ble det spontane også sett på som et gode, i kontrast til klassisistenes mer planlagte verker (Beardsley s 248). De intense følelsene som ble

uttrykket i litteratur og annen kunst i romantikken ble sett på som å ha en helbredende, i dag ville vi vel kalt det for terapeutisk, effekt på kunstneren og gjerne også leseren eller mottagere av andre typer kunstverk(Beardsley s 247-252). Tanken var at det å gjennomleve disse intense følelsene skulle ha en rensende effekt og slik gjøre en mer harmonisk. Man snakket også om en type innsikt eller forståelse som ikke bygget på fornuften, men snarere kom gjennom intuisjon, fantasi og følelser, gjerne gjennom en form for visjoner(Beardsley s 253-258). Kunstnere, mente man, var spesielle mennesker som hadde særlig tilgang på denne typen innsikt og slik kunne være nærmest som en type profeter, som kunne formidle innsikter som andre mennesker ikke var i stand til å gripe på egen hånd.

Realismen og naturalismen, med Tolstoj

Realismen med naturalisme

Romantikken ble etterfulgt av realismen og, i forlengelsen av den, naturalismen. Begge disse retningene vendte seg bort fra romantikkens mer ekspressive syn på kunst, og trakk i stedet fram som uttalt mål med kunst at den skulle vise verden som den er. På mange måter kan dette sees på som en tilbakevending til Aristoteles og hans etterfølgeres mimesis-ideal, hvor kunsten skulle representere verden på en mest mulig riktig måte. Dette var, kanskje særlig i realismen, **ofte** forbundet med et ønske om å sette fingrene på sentrale problemer i samtiden og dermed kunne forandre samfunnet til det bedre(Beardsley s291-308). Det ble lagt stor vekt på litteraturens rolle i å øke folks kunnskap om hvordan verden var. Mange forfattere, som Zola og Flaubert, mente at det å vise frem verden “slik den er” uten moralisering eller på andre måter gi uttrykk for sine holdninger og følelser til det de beskriver både var den beste måten å øke folks kunnskap om verden på og gjennom denne økte kunnskapen og forståelsen bidra til at verden kunne forandres til et bedre sted. Zola blir oftest regnet som naturalist og både han og Flaubert var franske forfattere, så det er mulig at denne holdningen særlig kan knyttes til naturalismen og den franske grenen av realisme. Andre forfattere og tenkere innenfor samme tradisjon mente imidlertid at denne holdningen gikk for langt og at forfattere måtte gi et klarere uttrykk for sine moralske holdninger og følelser til det de skrev om(Beardsley s 297-308). En av inspirasjonskildene til denne andre holdningen kan ha vært filosofen og samfunnsteoretikeren Auguste Comte, som stilte opp som ideal en kunst som bidro til et sunnere samfunn, sunnere sosiale relasjoner og til å utvikle mennesket på en måte som ville gjøre det lettere å skape et nytt og bedre samfunn. Enten de hentet inspirasjon fra

Comtes tanker eller andre steder var det flere innenfor den realistiske tradisjonen som sto for en litteratur som ga et mer klart uttrykk for moralske holdninger, som Charles Dickens. være med på å forandre folks holdninger, slik at både at litteratur ga økt forståelse og dens moralsk-politiske innhold ble viktig.

Leo Tolstoj

En annen som sto for et slikt syn var Leo Tolstoj. Tolstoj delte mange av realismens oppfatninger, som at litteratur i størst mulig grad skal prøve å beskrive verden slik den er, inkludert sentrale problemer i samtiden. Selv om han også var såpass mye av en individualist at det er vanskelig å plassere han helt innenfor et bestemt litteratursyn og han også tildels endret sitt litteratursyn underveis, synes det hele veien å være realismens litteratursyn han står nærmest. Han blir derfor også gjerne knyttet opp til dette litteratursynet. I tillegg til romanene og fortellingene han sto bak, skrev også Tolstoj, i 1899, boka «Hva er kunst» hvor han kom med sine egne tanker om hva kunst er og hvordan den bør være for å være god. Tolstoj mente, som Platon, at det viktigste i et kunstverk var at det formidlet et budskap som var etisk godt, altså at det hadde en god moral (Tolstoj 1899/1969). Samtidig understreket Tolstoj betydningen av at litteratur og annen kunst når ut til sitt publikum, slik at den får formidlet sitt budskap og kan påvirke folks holdninger. Tolstoj mener da at virkelig god kunst skal påvirke flest mulig mennesker på en mest mulig intens måte, slik at de er mottakelige for holdningene i verket (Tolstoj 1899/1969). For at dette skal skje mener Tolstoj det er viktig at de følgende tre kriterier følges. For det første at kunstneren er oppiktig i forhold til holdningene han eller hun ønsker å formidle, at holdningene som representeres er holdninger han eller hun selv har. Det andre kriteriet er klarhet, at verket er forståelig for flest mulig mennesker, at man i en bok lett kan følge med i historien og det er lett å skjønne hva budskapet. Og sist, men ikke minst, at flest mulig mennesker kan kjenne seg igjen i og la seg bevege av kunstverket.

I tillegg til at moralen i et kunstverk settes i høysetet synes Tolstojs syn å innebære det vi kan kalle for et populistisk syn på litteratur og annen kunst, ved at han synes å sette et likhetstegn mellom kunstens popularitet og dens kvalitet. Hvis mange folk leser en bok og blir beveget av den gjør dette, så lenge den kan sies å ha en god moral som de forstår, den til en bedre bok ut fra Tolstojs syn enn en bok som bare et lite mindretall leser, uavhengig av andre kvaliteter med bøkene.

Modernisme og nyere tiders kunst og litteratursyn

”Kunst for kunstens skyld”

Etter hvert som 1900-tallet skred fram skulle kunstsyn og kunst som er ganske så forskjellig fra de som hittil har blitt beskrevet i denne oversikten bli fremtredende. De første spirene til slike kunstsyn som brøt med de mer tradisjonelle synene på kunst, kom allerede på 1800-tallet med «kunst for kunstens skyld»-bevegelsen. Denne bevegelsen oppsto parallelt med realismen og grunntanken blant dennes talspersoner var at det å stille krav til kunsten som gikk utover ren kunstnerisk kvalitet var feil (Beardsley s 286-288). Om kunstnere skulle vektlegge å formidle bestemte moralske og politiske holdninger eller på andre måter oppfylle krav som ble stilt den fra samfunnet utenfra, i stedet for bare å fokusere på de rent estetiske sidene av bøker og andre kunstverk, ville det gjøre kunst fattigere. Apellen til kunst hos mennesker var ikke at den var nyttig for samfunnet eller på andre måter, men den estetiske opplevelsen den ga, slik at, som dens talsmann Theophile Gauthier uttrykte det, en roman aldri kunne bli gjort om til et sett av sømløse støvler (Beardsley s 287).

John Dewey

På 1900-tallet var det flere tenkere som kom med nye teorier om kunst og slik ga impulser til samtidens tanker og normer om litteratur og annen kunst. En slik tenker var John Dewey. Deweys syn på kunst og kunsopplevelse synes på mange måter å være den rake motsetningen til det Kant trakk opp i "Kritikken av dømmekraften". Dewey mente at man ikke kunne snakke om en "ren" estetisk kunstopplevelse, helt atskilt fra andre menneskelige følelser og behov (Dewey 1925/1969 s 329-351). Opplevelsen av kunst for Dewey har sitt grunnlag i det menneskelige følelsesliv, men følelsene er alltid rettet mot noe og kunst er på sitt beste når følelsene den skal utløse hos den som opplever kunstverket blir satt inn i en meningsfull sammenheng for denne. Å derimot si, som Kant synes å gjøre, at å bli rørt av en roman eller et dikt ikke har noe med kunstopplevelsen å gjøre, vil være absurd for Dewey. Kunst, for Dewey, utgjør en organisk del av menneskelig liv og er sammenvevd med de andre delene av det. Kunstneren, sier Dewey, er ikke avsondret fra samfunnet rundt seg, men inngår som en naturlig del av det og bidrar til det på en viktig måte med sin kunst. Han mente også at det ikke var så skarpt skille mellom kunstneriske aktiviteter og andre aktiviteter som mange ville ha det til. Kunst er mer å regne som en variant av prosesser som vi ser av mange forskjellige menneskelige, men kunst kan regnes som noe av det ypperste utslaget av disse prosessene.

Slik kan Dewey også sies å stå i motsetning til «kunst for kunstens skyld»-bevegelsen og dens tanke om kunst som noe som står utenfor samfunnet og dets krav om samfunnsmessig nytte.

Modernismen, med Brecht og Adorno

«Kunst for kunstens skyld»-bevegelsen og til dels også Dewey kan begge sies å ha forbindelse med det som skulle bli det som nok kan regnes for den mest sentrale epoken og tendensen på 1900-tallet, nemlig modernisme. Selv om den nok ikke utgjør en like dominerende tendens nå som den var under store deler av 1900-tallet, kan man fortsatt merke innflytelsen fra den på mange forfattere, diktere, kritikere og andre som arbeider med litteratur og annen kunst

Modernismen har tatt flere former og har gitt opphav til flere forskjellige retninger innen litteratur og andre kunstarter. Noen elementer synes imidlertid å være felles for i hvert fall de fleste formene for modernisme. Det ene er at brudd får en sentral plass (Andersen 2008 s 18-20). Dette var noe som ga seg flere typer utslag. For det første at modernisme innebar et brudd med tidligere tradisjoner, at det i hvert fall formmessig og gjerne også innholdsmessig på mange måter representerte noe utpreget nytt i forhold til det som tidligere var blitt gjort innen litteratur og andre kunstarter. Det var også hos mange modernister en mer omfattende bruddestetikk som innebar at man gikk bort fra tidligere tiders tanker om at det var et ideal at lesere og andre kunstpublikum skulle suges inn i bøker og andre kunstverk og at det på et eller annet vis skulle være behagelig for lesere og andre. På samme måte innebar dette at man gikk bort fra idealet man fant hos, Aristoteles, klassisistene, realistene og naturalistene om at et kunstverk skulle være klart og forståelig. Bertold Brecht hadde, til dels inspirert av tenkere i datidens Sovjetunionen, som ideal for sine egne teaterstykker og teaterstykker generelt at de skulle ha en distanserende effekt, slik at publikum tenkte over det som skjedde og hva det betydde i stedet for å leve seg inn i det (Kiebuszinska 1988 s 77-81). I den forbindelsen mente han det var bra om de hadde en irriterende effekt på folk og ikke en behagende effekt, fordi dette kunne vekke opp forståelsen deres og gi dem innsikter. Som den overbeviste kommunist Brecht var ønsket han at innsiktene de skulle gi var svarene han selv fant i kommunismen. Men dette måtte da skje gjennom at man fikk folk til å tenke, ikke at man ga dem allerede ferdigtygde svar som stykket prøvde å prente inn uten å gi publikum rom til å selv tenke seg fram til dem.

Theodor Adorno og flere andre uttrykte etter 2.verdenskrigs herjinger at det ville virke falsk å lage kunstverk med et harmonisk innhold og formspråk etter all den menneskelige brutaliteten man hadde sett der. I stedet mente Adorno at kunstverket skulle utgjøre et slags kritisk korrektiv til samfunnet kunstneren levde i, som viste et slags alternativ, men uten å gjøre dette på en måte som prøvde å etterligne den harmonien som hadde gått tapt(Mattick s 2-4,1992).

Dette kan tildels knyttes til det elementet av modernismen som ofte blir kalt for autonomiestetik, som innebar at det ble sett på som et ideal at kunsten skulle være selvtilstrekkelig og selvstendig(Connor 1992 s 329-351). I det kan man se en mulig påvirkning fra «kunst for kunstens»-skyld bevegelsens motstand mot at kunsten skulle være nyttig for andre enn seg selv og måtte forholde seg til andre idealer enn de rent kunstneriske. En del av autonomiestetikken kunne også være et fokus på å utforske en kunststarts særtrekk i størst mulig grad, i det å stille selve skapelsesprosessen i stedet for bare det ferdige resultatet til skue og reflektere over kunstverket som et kunstverk og ikke bare et forsøk på å etterligne en gitt virkelighet eller skape et kunstverk som er så overbevisende at det oppleves som helt virkelig. Men det innebar også, som jeg har antydnet, at kunsten skulle yte en motstand mot å la seg suge opp av andre systemer innenfor samfunnet det var en del av.

Adorno kritiserte ved flere anledninger massekultur og det han kalte for underholdningsindustrien(Mattick s 2-4,1992, Witkin s 170-171). Dette var da for Adorno all masseprodusert kunst,kultur og underholdning og omfattet alt det vi kaller for populærkultur. Han kritiserte også det han kalte for pseudokultur, som i tillegg til underholdningsindustrien bl.a inkluderer adaptasjoner av høykulturelle verk(Witkin s 161-163). Adorno mente at kunst ved å være en del av underholdningsindustrien eller annen pseudokultur ble en del av det kapitalistiske systemet av kjøp/salg og masseproduksjon og at kunst dermed mistet sin autonomi og med det også sin kraft som en kritisk stemme(Witkin s 161-163,165-167). Dette igjen førte igjen hos mange modernistiske tenkere og kunstnere som var enig med Adorno i dette eller som av andre grunner kom fram til et lignende synspunkt, til en skepsis til det som var populært blant det større publikum og dermed også et mer elitistisk syn på hva som kunne regnes som riktig kunst. Bøker, malerier, musikkstykker og andre eksempler på kunstverk som mange likte fikk dermed gjerne noe suspekt hengende over seg, mens det som ble regnet som kunst som var riktig og viktig stort sett var å finne blant litteratur og annen kunst som var mer vanskelig tilgjengelig. Det ble i stedet sett på som viktig at litteratur og annen kunst ga

motstand enten det betydde at man måtte anstrenge seg for å forstå den, at det fikk en til å reagere med ubehag som igjen kunne gi opphav til innsikter eller begge disse to.

Hvis man skal summere opp holdninger som synes å ha vært utbredte innenfor denne retningen av modernisme, synes det da å ha vært en stor vekt på originalitet og at kunstverk skal gi motstand, kombinert med en elitistisk holdning til kunst som noe som først og fremst en liten gruppe kunne forstå. Det kan også, ikke minst, sies å innebære en vekt på det undergravende potensialet i kunst, i kontrast til mange tidligere epoker og tenkeres vektlegging av kunstens evne til å skape ro i sjelen (hos kunstner og/eller dennes publikum), formidle gode og oppbyggelige holdninger eller på andre måter være en oppbyggelig kraft. Interessen for og vektlegging av eksperimentering med form kan også sies å innebære en stor interesse for den formmessige siden av litteratur og annen kunst.

Den siste store utviklingen innenfor litteratursyn er postmodernismen. Dette er like mye en filosofisk retning som en kunstsyn og det er vanskelig å summere opp hele kunstsynet dens her. Et grunnleggende aspekt med den er imidlertid at den innebærer at modernismens ideal om å skape noe helt nytt og at modernister som Adorno og Brechts tanker om brudd med fortiden går bort fra. I stedet er man innen postmodernismen åpen til bruk av elementer og virkemidler fra mange forskjellige tradisjoner, men disse knyttes ikke lenger til sammenhengene de opprinnelig var brukt i og de kan gjerne settes inn i en sammenheng som ville være helt fremmed som de opprinnelig inngikk i. Og, ikke minst, man ser ikke noe feil med å blande virkemidler fra i utgangspunktet motstridende eller helt forskjellige tradisjoner. Flere mener vi nå lever i et postmodernistisk samfunn hvor vi ser den samme utviklingen når det gjelder folks holdninger, slik at holdninger som man før ikke lenger kunne finne i en og samme person, blant annet fordi de utgjorde et sett av markører, nå kan finnes i en og samme person uten at noen ser på dette som noe problematisk. Det er ikke full enighet om dette blant de som forsker på den idèhistoriske, sosiologiske og litteratur og kunsthistoriske utviklingen, noen snakker i stedet om det de kaller for senmodernisme. Hvis det derimot stemmer at samfunnet har utviklet seg mot en postmodernistisk mentalitet, synes det også klart at det vil kunne få betydning for hvilke holdninger folk vil gi uttrykk til for litteratur og hvordan de vil gjøre det. En postmodernistisk mentalitet skulle da innebære at holdninger som ellers ville vært skarpt avgrenset, kan dukke opp sammen og at man har mindre skarpe konfliktlinjer mellom ellers motstridende holdninger.

Metode

Hvordan bruke oversikten over kunstsyn

Denne oversikten over sentrale kunstsyn og teorier om kunst kan brukes på flere måter i undersøkelsen min av bloggene. Før jeg gjør det, vil jeg imidlertid definere nærmere bruken av et begrep jeg vil bruke mye i denne oppgaven, nemlig litteratursyn. Jeg tar da utgangspunkt i de forskjellige kunstsynene og teoriene om kunst jeg har tatt for meg, men dette skal anvendes på holdningene, normene og idealene jeg oppdager i blogger som omhandler litteratur. Selv om grunnlaget er generelle kunstsyn blir det anvendt på utsagn om litteratur. De kan da i praksis regnes som litteratursyn, siden det jeg avdekker er forbindelsen med disse kunstsynene når det gjelder litteratur spesielt og ikke kunst generelt, altså hvilke holdninger, oppfatninger og idealer bloggerne har når det gjelder litteratur. Etter den innledende drøftingen i de første avsnittene i dette kapittelet vil jeg derfor gå over til å bruke betegnelsen litteratursyn og ikke kunstsyn.

Av de forannevnte måtene er den ene å la disse kunstsynene og teoriene om litteratur og kunst generelt som jeg har tatt for meg i denne oversikten være et sett med kategorier som jeg kan plassere utsagn i bloggene innenfor. Hvis jeg f.eks ser et utsagn som synes å være i overensstemmelse med romantikkens kunstsyn vil jeg da kunne plassere det i kategorien som jeg kaller for romantikken, ser jeg et utsagn som synes å passe godt overens med Platons kunstsyn vil jeg plassere det i kategorien Platons kunstsyn. Og på samme måte vil da det i så fall være for de andre epokene og teoretikerne jeg har tatt for meg, slik at hvert utsagn som synes å stemme overens med en epokes kunstsyn eller tenkers teori vil bli plassert innenfor den kategorien som det epoken eller den tenkeren utgjør.

Selv om det er viktig å få en best mulig forståelse av hvor verdiene og holdningene vi avdekker i bloggene plasserer seg i en historisk tradisjon, er det mye som kan bidra til at det kan bli tungvint å bruke denne metoden direkte, uten i hvert fall også å ta andre metoder til hjelp. For det første vil de enkelte kunstsynene og -teoriene være mangefasetterte, altså ha flere aspekter. De består av et utvalg av holdninger til kunst, idealer om hvordan den bør være og normer både for hvilke aspekter som skal vektlegges og hvilke aspekter kunst bør prøve å unngå. Med et samlebegrep kan vi kalle det for dette kunstsynet eller litteratursynets verdier,

siden det dreier seg om hvilke sider med kunst, eller for denne undersøkelsen, litteratur spesielt, som tillegges verdi og hvilke som fraskrives verdi. Den retningen av modernismen som Adorno og Brecht representerer legger f.eks både vekt på det nye og originale og at kunst ikke skal være for lettfordøyelig, men gi motstand hos f.eks en leser. Dette er imidlertid to forskjellige sider, som ikke nødvendigvis trenger å opptre sammen, som de gjør i denne sammenhengen. Det er derfor viktig å gjøre det klart hvilken side av kunstsynet eller teorien om kunst jeg finner eksempel på. Dette er både for at det skal bli klart for meg i analysen og for den som leser den og for at det skal bli lettere å gå etter i sømmene på om et parti faktisk kan sies å være et eksempel på et bestemt kunstsyn. Noen ganger vil også to ellers forskjellige kunstsyn eller teorier om kunst, i hvert fall tilsynelatende ha fellestrekk, aspekter som de begge legger vekt på i kunst. Originalitet blir f.eks tillagt en sentral rolle både i romantikken og i modernismen, selv om det ellers er mange forskjeller mellom disse to kunstsynene. Hvis man finner en måte å trekke fram slike elementer i bloggene, som gjør det klart at det kan tolkes som eksempel på to forskjellige kunst/ litteratursyns normer vil det dermed også være mer oversiktlig enn om jeg ikke nevner det. Det virker derfor som det er en fordel å i hvert fall bruke supplerende metoder som gjør det mulig å dele inn holdningene jeg oppdager i bloggene på en måte som er mindre «grov» enn det vil være om jeg bare deler funnene inn direkte etter hvilke litteratursyn de stemmer overens med.

En slik supplerende måte for å avdekke verdier og litteratursyn som dukker opp i bloggene, kan være å undersøke dem i forhold til et sett av akser og enkeltstående verdier. Man kan da bruke det man vet om normer og idealer for litteratur og annen kunst gjennom historien og ved å se på konfliktlinjer og spenn i normer som har vært tidligere, summere opp et sett med akser av normer og andre verdier. Noen verdier vil være vanskelige å plassere i slike akser, fordi det ikke har vært noen som har erklært seg som motstander av dem, men likevel være så sentrale innenfor litteratursyn jeg har sett på tidligere i denne oversikten at det vil gjøre at analysen føles ufullstendig hvis man ignorerer dem. For disse kan man i stedet føre opp en oversikt over dem enkeltvis etter hvor ofte man finner eksempler på dem. Aksene og idealene og normene som ikke utgjør en del av et motsetningspar kan også med et fellesbegrep beskrives som litterære dimensjoner og verdidimensjoner i litteratursyn. Slik kan da både verdiakser og verdier som inngår som en del av slike akser sees på som to forskjellige uttrykk for disse dimensjonene ved litteratursyn.

Sammen med det man allerede vet om verdier fra tidligere epoker og teorier, kan man se hvordan forskjellige epoker og teoretikers verdier plasserer seg innenfor en bestemt akse og hvilke andre verdier som er mest fremtredende. Hvis f.eks både modernismen og romantikken skulle ha et ideal som de begge trekker fram som sentralt, mens klassisistene og realistene tvert i mot mener at dette ikke er et ideal, men noe kunst og litteratur bør unngå, vil det å stille opp en slik akse hvor man har romantikken og modernismen på den ene siden og realismen og klassisismen på den andre, gjøre det klart hvor de forskjellige litteratursynene er plassert i forhold til hverandre på dette punktet. Og ved å sette opp et sett av slike akser vil det da også bli lettere å se hvordan de forskjellige litteratursynene og teoriene om litteratur forholder seg til hverandre, både hva de har til felles og hvor de er forskjellige og uenige. Hvis det er viktige nyanser mellom holdningene de har, på tross av at de kan plasseres på omtrent samme sted på denne aksene, kan dette også tas med i oversikten, for å skille mellom dem. Bildet suppleres da av de verdiene som ikke kan plasseres innenfor verdiakser, fordi de aldri har blitt trukket fram som noe negativt, men bare som idealer. De fleste av disse blir trukket fram som viktige i enkelte av kunstsynene jeg har vært inne på, men ignorert i andre. Det at de blir trukket fram kan da sees på som et tegn på mulig påvirkning fra litteratursynene eller -teoriene som har det som et ideal, men kan i motsetning til det som er tilfelle med normer fra verdiaksene ikke sees på som et tegn som motstand mot idealene til andre litteratursyn. For de idealene som deles av alle eller de fleste av kunstsynene jeg har presentert i oversikten, kan det på samme måte som med de litterære aksene være viktige nyanseforskjeller i hva det innebærer å oppfylle idealet det er snakk om og det kan derfor være viktig å se nærmere på det. Det gjelder også for mindre utbredte idealer, hvis det er viktige forskjeller mellom hvordan litteratursynene som trekker det fram som viktig bruker det. Aksene og idealene jeg nå vil ta for meg er valgt ut fordi jeg mener de har berøringspunkter med mange av kunstsynene og teorien jeg har tatt for meg og/eller er særlig sterkt knyttet til enkelte av disse. Jeg vil i presentasjonen av hvert enkelt av dem gå nærmere inn på hvilken eller hvilke kunstsyn og teorier de har berøringspunkter med og som er grunnen til at jeg har valgt å trekke fram denne aksene eller idealet.

Inndelingen i litterære dimensjoner som omfatter verdiakser og andre litterære idealer og verdier gjør det også mulig å ha rom til andre potensielt viktige verdiakser og idealer som ikke har blitt dekket av den historiske oversikten ovenfor. Jeg skal komme nærmere inn på disse etter hvert, men først vil jeg komme med en oversikt over verdiakser og andre normer som vil være relevante ut fra den historiske oversikten jeg allerede har nevnt. Det vil omfatte

alle de forskjellige litteratursynene jeg har kommet inn på i denne oversikten, med unntak av postmodernismen, siden dens eventuelle påvirkning i denne sammenhengen, slik jeg ser det, ikke vil dreie seg så mye om spesielle litterære normer og holdninger som hvordan andre normer og holdninger opptrer og forholder seg til hverandre.

Litterære dimensjoner jeg ønsker å ta utgangspunkt i

Den moralsk-politiske dimensjonen

En viktig akse er den som går på betydningen man tillegger det moralske og/eller politiske innholdet i en bok. På den ene enden av denne skalaen har man Tolstoj og Platon. De har det til felles at de tiller det moralske og/eller politiske budskapet en stor betydning for om bøker og andre kunstverk kan regnes for gode eller ikke og det synes for dem å ha vært det viktigste kriteriet for et kunstverks kvalitet. Realismen og naturalismen generelt har en litt ambivalent plassering på denne skalaen. På den ene siden synes de aller fleste innenfor både realismen og naturalismen å se på det å bidra til å forandre samfunnet i en bedre retning og sette søkelys på problemer i samfunnet som et mål. At litteratur tar opp temaer i samtiden av politisk og kanskje også moralsk betydning, synes å være noe alle innenfor disse retningene vil være enige om at er viktig. Samtidig synes det også å ha vært en motsetning mellom de som mente at bøker eller andre kunstverk ikke skal ta klar moralsk stilling til temaet de omhandler eller personene de beskriver og de som mente at nettopp det er viktig. Tilhengerne av den førstnevnte retningen synes å være like negativt innstilt som "kunst for kunstens skyld" bevegelsen til klare moralske budskap i bøker og krav om det. Den andre retningen vil derimot mene at nettopp dette er noe litteratur bør etterstrebe. I den første retningen, som vi da særlig kan identifisere med naturalisme, blir det å gi uttrykk for en moralsk holdning til det man skriver om sett på som negativt, mens det å ta tak i temaer av samfunnsmessig betydning og slik kunne hjelpe til å forandre samfunnet sett på som positivt. Vi finner da en ambivalent holdning til dette, som nok likevel synes å være nærmere det andre ytterpunktet på aksene enn det ytterpunktet Tolstoj og Platon utgjør. Den andre formen for realisme har et mer udelt positiv holdning til at litteratur skal gi klart uttrykk for moralske og politiske holdninger, i tillegg til at også den deler oppfatningen om at det er viktig å ta tak i temaer av samfunnsmessig betydning og slik kunne hjelpe til å forandre samfunnet. Den vil derfor ligge ganske nærme Tolstoj og Platon på denne aksene, om enn kanskje ikke fullt så langt opp på den. Selv om han ikke legger fullt så avgjørende vekt på det som Tolstoj og Platon gjør, kan også Dewey tolkes

dit at han mener at det moralske innholdet i litteratur har en sentral rolle, siden han understreket at kunst har en sentral rolle i samfunnet. Det kan igjen tolkes dit at kunst har et samfunnsansvar, slik at det moralske innholdet eller budskapet i en bok ut fra hans litteratursyn vil få en viktig rolle, om enn ikke den avgjørende rollen det får hos Platon og Tolstoj. Brecht kan også sies å komme ganske høyt opp på en slik skala. Han tillagte som vi har sett det politiske budskapet stor betydning. Siden han som vi har sett også synes å ha tillagt formen det presenteres i like stor betydning, og mener at budskapet ikke må være så enkelt at det ikke gir rom for tanker hos kunstens publikum, virker det likevel som om han vil komme lengre ned på en slik skala enn de forannevnte. På den andre enden av skalaen har man ”kunst for kunstens skyld”-teoretikerne, som mente at det moralske og politiske innholdet i et kunstverk er irrelevant for spørsmålet om dets kvalitet. De fleste andre teoretikerne og epokene jeg har sett på synes enten å ha hatt lite å si om dette spørsmålet eller plassere seg i en slags mellomstilling, hvor det tillegges en viss betydning, men ikke den avgjørende betydningen for et kunstverks kvalitet som det får hos folk som Tolstoj og Platon.

Motstand vs forførelse

Man kan også stille opp en akse hvor man på den ene siden har de som mener at det er et ideal at litteratur skal være lett å forstå og lettfordøyelig og på den andre siden de som mener at det er et ideal at den gir motstand, enten det gjelder hvor vanskelig en bok er å forstå eller hvor behagelig den er å lese. Ytterpunktet som svarer til det sistnevnte synet finner vi hos Adorno og Brecht og retningen av modernismen de representerer. For Brecht skal kunst være noe som vekker en opp og få en til å tenke, ikke noe man skal la seg sluke av, så det blir viktig at det ikke blir for lettfordøyelig. For Adorno og flere andre modernister, skal kunst utgjøre et kritisk korrektiv til samfunnet og systemet forfatteren lever i. Det å f.eks å skrive en bok som er så behagelig å lese at man glemmer verden utenfor eller som er så lettlest at man glemmer å tenke og stille spørsmål med ting er derfor en bok som er feilslått i forhold til den funksjonen kunst skal ha og dermed også som kunst. Ut fra disse perspektivene blir det derfor et ideal at en bok skal gi motstand. Tolstoj synes å befinne seg på den andre enden av denne skalaen. Siden et ideal hos han er at flest mulig folk både forstår et kunstverk og blir grepet av den, blir en bok som er enkel å forstå og fengende, og som folk kan bli grepet av budskapet i, en bok som gjør det en bok skal gjøre. At en bok er lettlest og suger en inn i seg, blir derfor et klart kvalitetstegn ut fra Tolstojs perspektiv. Med Aristoteles, renessanseteoretikerne og klassisistenes betoning av klarhet og at man skulle få forståelse av mennesker og verden

gjennom kunstverk, kan man si at det også for dem ville være en ganske positiv ting at en bok er lett å forstå. Og de andre epokene og teoretikerne synes ikke å gå så langt som Tolstoj, men synes å ha det til felles at de ikke ser på det at bøker og andre kunstverk er behagelig og lett å forstå som noe negativt.

Originalitet, aktualitet og det klassiske

En akse som er litt i ytterpunkt mellom akse og enkeltstående tverdier er den som har med holdningen til originalitet å gjøre. Som vi har sett tidligere la både Kant, romantikkens sentrale skikkelser og modernistene stor vekt på originalitet som et kriterium for kunstnerisk kvalitet. Kant vil kanskje være litt lengre nede på en slik skala enn romantikerne og modernistene, siden han understreker at originalitet og andre utslag av kunstnerisk geni ikke er nok til å gjøre et verk godt, hvis den ikke kombineres med den riktige porsjonen kunstnerisk smak hos den som står bak kunstverket. Siden romantikerne og modernistene i hvert fall ikke eksplisitt synes å si noe om dette og de i enda større grad enn Kant synes å understreke originalitetens betydning, kan de betraktes som det ene ytterpunktet av en slik akse. Idealet om originalitet kan synes å hatt litt forskjellige betoning innenfor romantikken og modernismen. Modernistene synes å være aller mest opptatt av originalitet i form altså formeksperimenter, eller originalitet som får en til å tenke, som overraskelser, selv om de ikke motstander av originalitet i tematikk. Romantikerne synes ikke å ha vært like opptatt av at det skal være formeksperimenter, men at bøker og kunstverk hadde original vri, enten det gjaldt formen eller innholdet. Innen renessansen og klassisismen trakk man på sin side opp som et ideal at man i størst mulig grad skulle følge et bestemt sett av estetiske regler, i stor grad inspirert av verker som var blitt skrevet ned over 1000 år før deres levetid og de syntes å ha lite plass for originalitet som positivt ideal i sitt kunststyn. Det er imidlertid uklart om de eksplisitt så på som originalitet som noe negativt, eller om det er mer at dette er noe de ikke la noe vekt på og som ble tillatt i den grad det ikke førte til brudd på reglene om de tre enheter og andre normer de la vekt på. Realismen og naturalismen med deres ønsker om å ta opp aktuelle spørsmål i sin samtid kan på sin side sies å representere et ideal om aktualitet, som ligner på originalitet at de betoner noe som er nytt, i betydningen friskt i minne hos folk og «i tiden», men samtidig også er forskjellig fra originalitet på mange måter. På den ene siden mener jeg da altså det hadde vært greit med en klassifisering som også gir plass til dette idealet, men det virker som om det vil bli vanskelig å gjøre på en overbevisende måte hvis

man skal plassere det innenfor en akse. Spørsmålet er dermed om dette skal regnes som en akse hvor klassistenes tanker utgjør det andre ytterpunktet for holdningene til originalitet eller om det skal regnes som et ideal som finnes innenfor modernismen og romantikken og tildels hos Kant, men de andre litteratursynene jeg har tatt for meg ikke har noen uttalt holdning til. Det jeg ser på som det beste alternativet er å velge en slags mellomposisjon hvor man ikke trekker opp en akse, men tar utgangspunkt i en holdning hos klassistene og renessansene som utgjør et slags motstykke til modernismen og romantikkens betoning av originalitet. Dette motstykket mener jeg man kan finne i klassisismen og renessansen idealer om å la seg inspirere av Aristoteles og antikkens verdier og litteratur og kan sees på som en betoning av det gamle og klassiske som et ideal og evige, tidløse kvaliteter som noe man som kunstner søker å realisere. Det er ikke nødvendigvis en total motsetning til det å betone det originale, men i praksis vil de ofte stå i motsetning til hverandre, slik at det å betone det ene gjør at man nedprioriterer det andre. Sammen med idealet om aktualitet kan de da sies å utgjøre en slags familie av idealer som alle står i relasjon til hverandre, men hvor det ene på mange måter står i motsetning til de to andre. Jeg kommer derfor til å se etter alle disse idealene for å se hvilke av dem som betones mest i de enkelte bloggene jeg undersøker og alle bloggene tilsammen.

Form vs innhold

Et annen akse eller kanskje snarere motsetningspar er hvor viktig form og innhold blir regnet for å være i forhold til hverandre i litteratur. Når det gjelder hva som er form og hva som er innhold i litteratur er det ikke alle sider av det som er like lett å beskrive. Det er kanskje særlig vanskelig å trekke dette skillet i lyrikk. Selv om det ikke er krystallklare skiller i romaner og annen prosa heller, synes det likevel å være litt lettere å trekke i hvert fall noen skiller der. Grovt sett er innhold det en bok handler om, mens form er hvordan det handler om det den gjør. Språk står klart på formsiden, mens temaet i en bok er klart på innholdsiden. Utover det er det flytende overganger, men jeg vil argumentere for at personer i en bok er en del av en dens innhold siden det er noe som fortelles om. Også selve fortellingen vil jeg i utgangspunktet si er en del av bokas innhold, selv om det her begynner å bli veldig flytende overganger. Fortellerstruktur og fortellerteknikk, inkludert valg av fortellerperspektiv og hvordan historien rulles opp, vil jeg derimot betrakte som en del av formen, selv om det også her kan sies å være ganske flytende overganger.

Hva man legger mest vekt på av form og innhold varierer og har variert mye og synes å være et tema som har engasjert litteraturinteressert mennesker gjennom historien, også de som ikke har vært med på å formulere teorier om litteratur og kunst generelt. Sammenlignet med mange av de andre av disse aksene og enkeltnormene er det mulig at det er vanskeligere å entydig å identifisere hvor man plasserer seg på denne akse med bestemte epoker og teoretikere. Noen tendenser kan det likevel se ut som det er. For Platon vil innholdet være viktigere enn formen, siden det han la vekt på var moralen som et kunstverk uttrykker, som synes å være en del av dets innhold snarere enn dets form. Aristoteles og klassisistene la stor vekt på at formatet i et skuespill måtte følge klare regler, men synes implisitt å mene at historien som velges også må appellere. Hos realistene og naturalistene kan det virke som om innholdet fikk forrang over formen, siden det å ta opp bestemte temaer ble satt i høysetet. Hos ”kunst for kunstens skyld”-teoretikere synes imidlertid form å bli prioritert over innhold, siden fokuset var på hvordan man lager et kunstverk, ikke hvilket budskap det uttrykker eller effekten det skal ha. Tolstoj synes i siste instans å ha lagt mer vekt på innholdet, som her vil si det moralske budskapet enn formen, siden målet for han med kunst var å formidle en god moral. At dette skal formidles på en måte som appellerer til mest mulig og som var klarest mulig, kan i prinsippet både ha med form og innhold å gjøre, siden dette både kan skje gjennom formmessige metoder som språk og fortellingsstruktur og innholdsmessige kriterier som personer, miljø og selve historien. Modernistene synes i sin praksis og i flere av sine teorier å legge stor vekt på eksperimenter med form og slik gi form en stor betydning, selv om det kan diskuteres om dette betød at de tilla den større vekt enn selve innholdet

Elitisme vs populisme

En annen verdiakse som folks holdninger til og normer om litteratur kan plasseres innenfor er akse som går fra det jeg vil kalle for et elitistisk syn på litteratur til det jeg vil kalle for et populistisk syn på litteratur. De med et elitistisk syn på litteratur trekker et skarpt skille mellom litteratur som er god og litteratur som er dårlig og mener det også er et skille mellom folk i hvilken grad de har evnen til å skille mellom disse formene for litteratur og om de faktisk trekker dette skillet. Dette trenger ikke å bety at de ikke mener denne evnen kan øves opp, men man mener i utgangspunktet at det er et mindretall i befolkning som har denne evnen i fullt monn. På den andre enden av akse har man populistene som mener at man ikke kan trekke noe slikt skille eller at det eneste skillet man kan operere med er hvilken litteratur som er populær og hvilken litteratur som ikke er det, hvor da det at den er populær sees på

som et gode. I spennet mellom disse ytterpunktene har man forskjellige standpunkter som opererer med et visst skille, men gjør dette mindre skarpt, med f.eks å si at noen typer litteratur er gode til bestemte formål, mens andre typer litteratur setter mer varige spor. Slik kan man dermed si den andre formen for litteratur i en viss forstand er bedre, uten at den første formen sies rett ut å være dårlig. Man kan også tenke seg folk som mener at, selv om det er et skarpt skille mellom litteratur som er god og dårlig, ser de fleste dette. Selv om en slik oppfatning kunne sies å være mer mot det ene ytterpunktet av denne aksens, vil den likevel bli mindre elitistisk enn det ekstreme ytterpunktet, fordi den tillegger alle evnen til å se dette skillet, uansett om de følger det eller ikke i praksis.

Som vi har sett synes mange modernister å ha hatt et mer elitistisk syn på kunst generelt og dermed også litteratur. Man kan imidlertid også finne slike holdninger uttrykket av folk med et mer konservativt syn på litteratur og/eller andre kunstarter, som mener at "gamle mestere" som Bach, Mozart og Beethoven innen musikk er av høyere kvalitet enn f.eks Beatles og Elvis og det samme når det gjelder ekvivalentene til dem innen litteratur. Derfor må man, for å eventuelt kunne identifisere holdninger som tilsvarer de man har innen modernismen også se om den brukes på samme måte som innenfor den, som en tanke om at kunst skal være et kritisk korrektiv som gir motstand. Tanken om at den eneste skillet man kan operere med er hvilken litteratur som er populær og ikke, ligger ikke så langt fra Tolstojs tanke om at det er en positiv ting at litteratur er populær, så lenge den har det rette budskapet, ettersom det betyr at dette budskapet kan nå ut til flere. Men også her kan folk ha beslektede synspunkt av ganske så forskjellige grunner, enten det dreier seg om en tanke om at markedet er det beste kriterier for hva som er bra og hva som ikke er det, eller en tanke om at det er fordomsfullt mot de som leser å stemple noen typer litteratur og kunst som særlig dårlig.

Denne typen akse kan også brukes om selve formidlingen av litteratur, dvs hvilken litteratur som formidles og hvordan dette faktisk gjøres. Den vil da imidlertid ikke nødvendigvis følge formidlerens eget syn på hvilken litteratur som er god og dårlig til punkt prikke. Et mer elitistisk syn på litteraturformidling vil fokusere på formidling av litteratur som er alment anerkjent som god eller ut fra formidlerens egne normer er god, på bekostning av litteratur som er populær og ikke alment anerkjent som god eller ut fra formidlerens egne normer. Et mer populistisk syn på litteraturformidling vil fokusere mer på å gi folk det man tror de vil ha, dvs ta utgangspunkt i det som allerede er populært og formidle det eller ting som er i samme gate.

Forståelse, innsikt og kunnskap

Et sett med verdier og idealer for litteratur som stort sett ingen synes å erklære seg motstander av, selv om ikke alle trekker dem fram eller har det samme synet på hva det innebærer, er forståelse, innsikt og kunnskap. Aristoteles og hans etterfølgere i renessansen og klassisismen la vekt på kunstens evne til å gi dette gjennom gode representasjoner av verden og livet. Romantikkens tanke om kunstnerens evne til å gi revolusjonerende innsikt gjennom visjoner han eller hun mottok er også et eksempel på dette. På samme måte synes det i realistene og naturalistenes tanke om å vise verden som det er og vise fram problemer også å ligge en tanke om å gi økt innsikt og kunnskap blant folk. Og, sist, men ikke minst; Adorno, Brecht og mange andre modernisters ideal om at kunst skal få folk til å tenke, kan også sees på å ha med å gi kunst en rolle som skaper av innsikt å gjøre. De eneste som kanskje kan sies å være direkte negativ til dette er "Kunst for kunstens skyld"-bevegelsen, siden det å gi innsikt kan sies å være noe som går utenfor selve kunstverkets konstruksjon og er noe som er "utvendig" til selve kunstverket. Slagsiden hos denne bevegelsen synes imidlertid først og fremst å ha vært mot nytte i en moralsk, politisk eller mer generell utilitaristisk forstand, den synes å ha lite å si om nytte som forståelse. Det er derfor også uklart om den ser på at et kunstverk skal føre til forståelse som en distraksjon og irrelevant i samme grad som den gjør det med nytte i moralsk eller politisk forstand. På grunn av det og det store antallet av teorier og litteratursyn som har økt forståelse, innsikt og kunnskaper hos mottageren som mål, virker det derfor rimeligere å regne dette som et ideal som ikke kan plasseres innenfor en akse.

Følelsesmessig engasjement og innlevelse

En annet ideal, som nok er litt mer omdiskutert enn forståelse og innsikt, og som slik er i grenseland mellom en enkeltstående verdi og et ytterpunkt i en gitt akse, er idealet om kunstverk som følelsesmessig engasjerende. Som vi har sett, var særlig romantikerne ivrige talsmenn for denne tanken. Men også i Deweys tanker om at kunst ikke skal sees på som noe atskilt fra menneskers følelser og behov og Tolstojs tanke om at god kunst vil engasjere flest mulig mennesker følelsesmessig, finner vi beslektede holdninger. Selv om det hos han synes å betones mindre sterkt, gir også Aristoteles følelsene en plass i kunstopplevelsen. Tragedier skal også hos Aristoteles være noe som påvirker folk følelsesmessig, og som tidligere nevnt betrakter han å utløse frykt og medynk som en del av det å overvære en tragedie skal gjøre med publikummet. Og siden renessansekunsterne og klassisistene ble sterkt inspirert av

nettopp Aristoteles og var glade i tragedier, betyr dette at også de tilla følelsesmessig engasjement en plass i kunstopplevelsen, selv om den ser ut til å ha fått en mindre sentral plass hos dem enn den fikk i romantikken og hos Dewey.

En som derimot ikke ga innlevelse og beslektede følelser noen plass i det han betraktet som ekte kunstopplevelse er, som vi har sett tidligere, Kant. Skal man trekke opp en akse rundt holdninger til å utløse følelser gjennom kunstverk synes han da å være på den andre enden av aksene. I holdningen til innlevelse synes det også å være tilsvarende synspunkter hos både Adorno, Brecht og flere andre modernister. Adorno synes å være skeptisk til følelsesmessig innlevelse som en del av kunstopplevelsen og selv om han ikke synes å være negativ til at kunst setter følelser i gang hos folk, synes dette mer å dreie seg om følelser som er av det provoserende slaget. Brecht synes å være enda mer markant på dette punktet enn Adorno og synes, med sin tanke om at kunst skal få folk til å tenke og ikke føle og ønske om å skape distanse til, ikke innlevelse i det man ser, å være en klar motstander av følelsesmessig appell som en del av kunstopplevelsen. Slik vil da han kunne plasseres på samme ende av denne aksene som Kant.

Troverdighet

Et ideal som også har blitt trukket fram av flere er idealet om at kunst skal representere verdenen som kunstneren og publikummet hans eller hennes lever i på en troverdig og sannferdig måte. Hos Aristoteles og hans senere etterfølgere synes det sannferdige her å være en representasjon som er i pakt med menneskesinnet og samspillet mellom mennesker slik man kjente det. I realismen og naturalismen innebar dette at miljøet som ble beskrevet skulle være mest mulig korrekt i forhold til det miljøet det var basert på og at man ellers skulle beskrive den ytre verdenen på en måte som virket mest mulig troverdig/korrekt i forhold til hvordan den var, også på detaljplanet. Litt på samme måte som med kognitive kriterier har jeg ikke funnet noen eksempler på litteratursyn og litterære teorier hvor troverdighet og sannferdighet blir fremstilt som noe negativt. Sammenlignet med idealet om forståelse og innsikt er det imidlertid flere litteratursyn som ikke trekker fram dette som et ideal og derfor i hvert fall implisitt synes å tillegge dette liten betydning. Utover Aristoteles med etterfølgere og realismen og naturalismen, synes det ikke å være noen av de andre litteratursynene og litterære teoriene jeg har tatt for meg som trekker fram dette som et ideal. Det kan tyde på at det er en del litteratursyn som er implisitt likegyldige til troverdighet og sannferdighet i

litteratur. Siden jeg ikke har funnet noen litteratursyn eller litterære teorier blant de jeg har tatt for meg, som tar klart avstand fra å etterstrebe troverdighet og sannferdighet, kan det imidlertid ikke regnes som en del av en verdiakse, men som en enkeltstående verdi som finnes innen enkelte litteratursyn og teorier om det.

Alle disse forskjellige verdiaksene og verdiene ønsker jeg da å se nærmere etter om også kan finnes i bloggene jeg skal ta for meg. De verdiene og som er enkeltstående verdier og ikke kan plasseres innenfor en verdiakse vil jeg da gruppere innenfor kategorien som svarer til denne verdien og bare dele inn ytterligere om det er forskjellige undergrupper av den som utsagnene kan plasseres innenfor. De utsagnene som kan knyttes til en verdiakse vil jeg da plassere innenfor denne verdiaksen og dele inn etter hvor i den de hører hjemme. Jeg er klar over at det også for aksene jeg har nevnt, i hvert fall for de som mer fungerer som en norm og anti-norm, kan være slik at det bare er den ene siden av aksene jeg kommer til å oppdage. Det er mulig f.eks at det vil være mer vanlig å gi uttrykk av hva man ønsker å finne i en bok enn hva man ikke ønsker å finne, slik at det dermed blir vanligere å finne normer som har å gjøre med hva man ønsker skal være i en bok enn normer som har å gjøre med hva man ønsker ikke skal være i den. Det er uansett, som sagt, viktig å se de forskjellige normene jeg finner i en større sammenheng, for å se om de til sammen danner et større bilde.

Mulige motsetningspar for epoker og teoretikere

Hvis vi ser på de forskjellige epokene og teoretikerne disse forskjellige aksene og enkeltholdningene kan finnes igjen i, kan vi også mellom noen av disse finne klare kontraster, som gjør at de kan betraktes som motsetningspar.

Vi har for det første motsetningsparet klassisister og romantikere. Her etterstreber de førstnevnte klarhet, en sannferdig representasjon av verden som skal gi publikum større innsikt, at man er nøye med å følge bestemte regler, stor vekt på formell og stram konstruksjon, mens originalitet ikke betraktes som et gode. I kontrast ser romantikerne på originalitet og intensitet som viktigere enn klarhet og stram struktur og at kunstneren i størst mulig grad får uttrykket sine følelser og beveget sitt publikum som viktigere enn at han eller hun gir en sannferdig beskrivelse av verden. Mens Aristoteles og klassistene har mimesis, en sannferdig representasjon av virkeligheten som et ideal, har romantikken et ekspressivt ideal, hvor kunsten i størst mulig grad både uttrykker kunstnerens sinnstemning og påvirker leseren

tilhøreren eller tilskuerens sinnstemning, særlig følelser. Realismen og naturalismen har til felles med Aristoteles og klassisismen både idealet om at kunst skal gi en sannferdig representasjon og at det skal få kognitiv betydning for de som benytter seg av den. Selv om det også er forskjeller i disse litteratursynene, kan det virke som om de er klart mer enige med hverandre enn med romantikken. Og på mange sentrale punkter står de på en side, mens romantikken står på den andre og det er derfor mulig man kan se på romantikken på den ene siden og realismen/naturalismen og Aristoteles/renessansen/klassisismen på den andre som et motsetningspar. Siden dette er en masteroppgave hvor jeg må gjøre visse begrensninger og det i denne sammenhengen er mer interessant å se på likhetene mellom disse retningene og det de representerer, ikke minst i kontrast til romantikken, kommer jeg stort sett til å behandle dem under ett i analysen av bloggene og drøftingen av funnene mine

Vi finner også en klar kontrast mellom ”kunst for kunstens skyld”-skolen på den ene siden og realistene og særlig Tolstoj på den andre. For både realistene og Tolstoj blir det viktig hva effekten av kunsten er, hvilken nytte den har. I kontrast til det er nettopp nytte det ”kunst for kunstens skyld”-folkene mener har minst plass i vurderingen av et kunstverks kvalitet.

Og, ikke minst, det er en klar kontrast mellom modernister som Adorno og Brecht og mye av litteratur som kom før. I kontrast til renessansen og klassisismens betoning av å følge regler med tradisjoner langt tilbake, ville man innen modernismen skape sine egne regler og fremhevet dermed i stedet originalitet. Mens man innen mye litteratur og kunst fram til modernismen hadde som ideal at litteratur og annen kunst skulle være noe man kunne leve seg inn og/eller skulle ligge fortone seg som å ligge nært nok opp til verdenen kunstverkets publikum kjente og/eller levde i for å virke realistisk, brøt både sentrale modernistiske tenkere med dette idealet og søkte å bryte med publikums forestillinger om at de visste hvordan verden var. Spesielt kontrasten til Tolstoj er stor, fordi modernister som Adorno også mente at kunst ikke skulle strebe etter å nå ut til flest mulig, i motsetning til Tolstoj.

Alle disse teoriene synes da å samtidig ha i seg normer for hvordan kunst og dermed også litteratur skal være og inkludere holdninger til kunst og litteratur, både hva som kan kalles for det og hva som er god og dårlig kunst og litteratur. Noen av disse vil man kunne finne direkte igjen i utsagn som bloggere kommer med i bloggene sine. Spørsmålet er imidlertid om det også finnes andre måter å avdekke holdninger og normer som tilsvarer de jeg nå har beskrevet, for alle de gangene hvor bloggerne ikke eksplisitt uttrykker dem. Siden

hovedpoenget med en blogg ikke er å formidle litteratursyn, litterære normer og holdninger en person har, selv om det vil ligge under i teksten, er spørsmålet hvordan man eventuelt kan sørge for å få disse fram i dagen når de ikke eksplisitt uttrykkes. Dette, tenker jeg, kan gjøres ved å finne litt andre kriterier som indirekte kan peke tilbake på normer og holdninger i kunst og litteratursyn blant dem som jeg allerede har beskrevet.

Å avdekke holdninger og normer gjennom anmeldelseskriterier som brukes

Det viktigste slike settet av kriterier regner jeg for å være det som brukes i anbefalinger og anmeldelser. Siden det store flertall av bloggene jeg vil ta for meg vil ha anbefalinger og/eller anmeldelser som hovedfokus, vil det å finne et bindeledd mellom disse kriteriene og holdningene, normene og litteratursynene jeg har tatt for meg kunne være til stor hjelp. Disse kriteriene vokser ikke fram i et vakuum og det virker derfor logisk at disse vil være påvirket av de kunst og litteratursynene som allerede har vært. Jeg mener derfor bestemte kriterier også vil være særlig knyttet opp til bestemte litteratursyn og litterære normer.

For å gjøre det lettere å finne et bindeledd mellom kriteriene som brukes av anmeldere og holdninger, normer og litteratursyn de uttrykker, kan det være nyttig om man kan ta utgangspunkt i kriterier som faktisk brukes av anmeldere. Per Thomas Andersen utarbeidet på 80-tallet en veldig innflytelsesrik oversikt over kriterier som brukes av norske anmeldere, kanskje den mest innflytelsesrike oversikten over dette i nyere tid. Den første sto på trykk i norsk litterær årbok 1986 og året etter kom en lengre artikkel om samme tema, hvor han utdypet punktene fra den forrige artikkelen nærmere på trykk i 1987s tredje nummer av Vinduet. I disse artiklene delte han kriteriene som ble brukt for å vurdere en bok som god eller dårlig inn i et sett med kategorier, noen igjen med underkategorier. Noen av disse mener jeg har nært slektskap med holdninger, normer og idealer innenfor litteratursynene og teoriene om litteratur jeg allerede har omtalt. Et annet viktig poeng i den forbindelsen er at den som bruker et bestemt kriterium for å bedømme kvalitet i en bok, samtidig signaliserer at han eller hun ser på dette som et relevant kriterium for å bedømme et kvalitet i en bok. Slik vil da f.eks det å kritisere en bok for å uttrykke en forkastelig moral, kunne tyde på at man mener at dette er et av aspektene som avgjør om en bok er god eller dårlig. Det sier igjen noe om hva man som anmelder ser på viktig i en bok og hvis det er bestemte kriterier som går igjen særlig ofte,

kan det tyde på at dette er en verdi som er særlig viktig for anmelderen. På samme måte kan det at et kriterium svært sjelden dukker opp tyde på at verdien dette representerer ikke er så viktig for anmelderen. Og det at det aldri dukker opp kan da tyde på at den er helt uten betydning for anmelderen eller kanskje til og med at han eller hun er en motstander av det. Det igjen kan si noe om underliggende holdninger og verdier hos en som omtaler bøker, eller i hvert fall hvilke verdier og normer som han eller hun anerkjenner eller ser på som viktige. Dette blir ikke minst nyttig i analysen av litteære blogger, hvor omtaler av bøker ofte utgjør en stor andel av innleggene. Derfor ønsker jeg da å bruke de av Andersens kriterier som jeg mener har klar nok forbindelse med aspekter av litteratursynene og teoriene jeg allerede har beskrevet til å avdekke mulig påvirkning fra disse. Her følger da en oversikt over de av Andersens kriterier jeg tenker å se etter i denne undersøkelsen og hvilke litteratursyns normer og idealer av de har et klart slektskap med .

Kognitive kriterier og historiske røtter til dem

Kognitive kriterier går ut på i hvilken grad boka påvirker forståelsen og kunnskapen til de som leser den (Andersen 1987/2007 s 127). Om den blir vurdert til å gi økt innsikt, kunnskap og forståelse om et tema eller generelt, vil den bedømmes positivt ut fra dette kriteriet. Hvis den ikke faktisk gir en slik økt innsikt eller forståelse eller enda verre, blir ansett for å feilinformere, vil den ikke bedømmes positivt ut fra det kriteriet.

Som jeg har vist tidligere er det mange tenkere og i mange epoker at nettopp det at kunst skaper kunnskap og forståelse og/eller innsikt har blitt trukket fram som et ideal, så at et kognitivt kriterium brukes kan være i samsvar både med kriterier til Aristoteles og klassisister, flere modernister, realister og naturalister og også romantikerne. Det vil riktignok kunne være litt forskjellige former for forståelse og innsikt det her er snakk om. Blant Aristoteles og hans etterfølgere synes den å være en forståelse av og innsikt om menneskesinnet og samspillet mellom mennesker. Hos naturalistene og realistene synes den å ha dreid seg vel så mye om en forståelse av og kunnskap om samfunnet forfatteren levde innenfor og det konkrete miljøet han beskriver og temaet han tar for seg i boka, stykket eller diktet det dreier seg om. I romantikken fikk dette en litt nedtonet rolle til fordel for rent estetiske kriterier og betoningen av kunst som en kreativ måte å uttrykke seg på. Samtidig så også romantikken på innsiktene man kunne få gjennom visjoner kunsteren mottok som viktige, slik at kunst hadde en mulighet til å utvide menneskelig erkjennelse og forståelse. På

en måte kan man kanskje også si at man i romantikken hadde et mer ambisiøst syn på hvilke innsikter man kunne få fra kunst. Når man mener innsikter kan komme fra visjoner og plutselige inspirasjon som en kunstner får, gir det da også rom for mer grensesprengende og splitter nye innsikter og forståelse enn klassisismen og Aristoteles tanke om å øke kunnskapen sin om hvordan mennesker og livet er ved å møte det i et teaterstykke eller et annet kunstverk. Modernister som Adorno og Brecht snakker også om nye innsikter og tillegger et kunstverks evne til å skape det stor betydning. Hos dem dreide det seg imidlertid mer om at kunst skal få en til å tenke og analysere på selvstendig vis, slik at man gjennom disse analysene kan utvide sin innsikt og forståelse.

Siden dette kriteriet synes å være i samsvar med normer og idealer innenfor så mange forskjellige kunstsyn og teorier om kunst kommer jeg derfor til å se etter bruk av dette i min undersøkelse og analyse av bloggen. Men det vil da kunne brukes på mange forskjellige måter, som hver er i særlig samsvar med et bestemt litteratursyn eller en teori om kunst. Det vil derfor være viktig å merke seg nyanser i utsagn hvor dette kriteriet brukes som passer særlig godt med idealet for forståelse og/eller innsikt i et bestemt litteratursyn og dele inn hvordan det blir brukt ut fra det.

Moralsk-politiske kriterier og historiske røtter til dem

Moralsk-politiske kriterier går på om boka blir ansett for å spre gode eller dårlige politiske eller etiske holdninger (Andersen s 126-127). Mange vil nok umiddelbart steile av at dette skal brukes som kriterium i det hele tatt, men det går fint an å argumentere for at det er noen typer holdninger og normer som er så allment anerkjente som gode eller det motsatte, at det da ikke trenger å være så kontroversielt å bruke dem i en anmeldelse. Andersen mener også at slike kriterier kan ha sin plass i en anmeldelse, men aldri alene, slik at det i seg selv ikke er nok til å si om en bok er god eller dårlig .

På samme måte som kognitive kriterier synes de moralsk-politiske kriteriene å ha klare historiske røtter. Allerede hos Platon ble det at et kunstverk uttrykte de riktige moralske holdningene sett på som sentralt. Innen den grenen av realismen som satte opp det å ha et klart budskap som et ideal og med dens forsøk på å ta opp sider ved samfunnet forfattere så på som problematiske, ble det politiske budskapet satt i høysetet. Og hos Tolstoj finner vi en

kunstfilosofi som ser på det at gode moralske budskap spres til flest mulig som kunstens høyeste mål. Når en anmelder bruker hvor positivt eller negativt han eller hun mener det moralske eller politiske budskapet i en tekst er som kvalitetskriterie, er dette kriterier som har røtter i disse litteratursynene og litterære teoriene.

Man kan imidlertid argumentere for at det er forskjeller i disse teoriene, som igjen får betydning for hvordan man ønsker dette moralske eller politiske budskapet skal manifestere seg, som igjen gjør at man kan se hvilket av disse synene det ligner mest på. Platons syn på moral i kunst, synes for det første å fokusere på holdninger sett på som moralsk sunne, f.eks at forbrytelser får sin straff. Men samtidig, virker det, sett i sammenheng med teoriene han trekker opp i staten, som om usunne holdninger er de som er samfunnsnedbrytende innenfor idealstaten han forfekter, mens sunne holdninger ikke minst vil være de som bidrar til å støtte opp under et slikt samfunn. I kontrast synes vekten i realismens kunstfilosofi å være på det politiske budskapet og at det skal handle om ting i det eksisterende samfunnet man mener ikke fungerer. Fokuset er altså på samfunnskritikk og tendensen blir derfor mer radikal enn i Platons kunstfilosofi. Man ønsker å gjøre det Platon vil kalle for å undergrave samfunnet, selv om denne undergravningen kan være selektiv ved at det ikke nødvendigvis er mer enn enkelte uvalgte aspekter av samfunnet som man ønsker å forandre. Som vi har sett synes imidlertid også naturalistene og noen realister å være skeptiske til i hvert fall uttalte moralske budskap i bøker. Hvis jeg skal komme fram til felles oppfatninger som dekker holdningen til alle disse grenene av realisme og naturalisme, synes det da å være i ønsket om å ta for seg temaer av stor samfunnsmessig betydning. Ros for å ta opp et viktig tema, kan da sees på som å være i samsvar med holdningen til alle grenene av realisme og naturalisme. Utover det vil det da imidlertid være et klart skille mellom den ene grenen av realismes positive holdning til et klart moralsk budskap og den andre grenen av realisme og naturalismes holdning til dette som noe man bør prøve å unngå. Tolstoj synes å ha vært mer i en mellomstilling og verken å ha betont det samfunnsbevarende eller samfunnsforandrende budskapet som ideal. Dermed vil det da være opp til de som leser hans teorier om hans moralsyn skal tolkes som det ene eller det andre eller en blanding av disse.

På grunn av denne innbyrdes forskjellen mellom disse, kan det derfor, for å få tak i viktige nyanser, være nyttig å finne ut om det er utsagn i bloggene som passer særlig godt overens med et bestemt av disse forskjellige synene på hvorfor det moralsk-politiske budskapet kan sees på som viktig. Siden dette kriterier synes å ha klare berøringspunkter med flere

litteratursyn og tenkeres normer, er dette dermed også et kriterie jeg vil se etter i bloggene jeg skal analysere. Jeg kommer da imidlertid, som antydnet, til også til å se på hvordan det brukes og om det passer særlig godt overens med bestemte litteratursyn eller tenkers normer.

Det estetiske kriteriet intensitet og og slektskap med kunstteorier og litteratursyn

Estetiske kriterier er de «rent» litterære kriterier for om en bok er god eller dårlig, om den er strukturert og konstruert på en måte som man kan oppfattes som god eller dårlig, uavhengig av hvordan den forholder seg til de andre kriteriene som allerede er nevnt (Andersen s 130). Andersen deler disse inn i tre undergrupper og av dem mener jeg ett av dem, intensitet vil være viktige å se etter i denne undersøkelsen.

Intensitet dreier seg om hvor medrivende en bok er, i hvilken grad man som leser føler man blir sugd inn i teksten (s 130-131). Det synes igjen å kunne knyttes til innlevelsen i teksten. Dette kriteriet svarer godt til romantikkens ideal om at et kunstverk skulle uttrykke intense følelser, slik at f.eks en leser av en bok ble beveget av det han eller hun leste. I klassisismen synes imidlertid dette å bli tillagt en sekundær rolle i forhold til andre aspekter ved kunst, som klarhet og at det er godt og enhetlig strukturert. Dermed kan man si at anmelderen, når han eller hun bruker kriteriet intensitet for å bedømme et kunstverks kvalitet, bruker et kriterie som svarer godt overens til sentrale normer og holdninger innen romantikken, men i mindre grad til slike som var sentrale innen klassisismen. Dette kriteriet synes også stemme godt overens med Deweys vektlegging av personlige følelser og engasjement som en sentral del av kunstopplevelsen, i kontrast til Kants ideal om en mer desinteressert vurdering av kunstverk. Her har vi da et kriterium som synes å finne gjenklang hos i hvert fall to forskjellige litteratursyn og å stå i mulig kontrast til i hvert fall ett. Jeg synes derfor det virker som et kriterium som vil være nyttig å lete etter i analysen av bloggene og kommer derfor også til å gjøre det.

Med sin avvisning av andre kriterier for kunstverket utover det de vil kalle for de rent kunstneriske, synes ”kunst for kunstens skyld”- bevegelsens holdninger å ha vært positiv til bruk av estetiske kriterier generelt, slik at antageligvis alle de forskjellige estetiske kriteriene kan sies å være i pakt med deres litteratursyn. Det blir imidlertid viktigere i denne forbindelsen om også moralsk-politiske kriterier og andre kriterier de ville regne som irrelevante også blir brukt.

Emosjonell appell og emosjonelle argumenter og slektskap med litteratursyn og teorier om kunst

Andersen trekker fram et siste kriterium som han mener anmeldere også bruker men som er mer skjult enn de andre og som han antyder at ikke brukes så mye til å argumentere for eller mot en boks kvalitet, som det å påvirke holdningene hos de som leser anmeldelsen. Dette er emosjonelle argumenter, hvor anmelderen ved å beskrive følelsene boka gir han eller henne, prøver å skape gode eller negative følelser for boka hos den som leser (Andersen s 132).

Dette kriteriet synes å være i godt samsvar med romantikkens tanke om at et kunstverk skulle kunne ha en rensende effekt på leseren ved at man levde seg inn i følelsene den skapte. Det står imidlertid i kontrast til Kants tanke om at følelser et kunstverk gir, i hvert fall slike som ikke har med den rent estetiske nytelsen av det å gjøre, er irrelevante for hvor godt eller dårlig det er. Derimot er Deweys argumenter om at opplevelsen av et kunstverk ikke kan skilles fra livet som mennesket som opplever det ellers lever også argumenter som passer overens med det å betone det følelsesmessige engasjementet en bok gir som et kriterium for hvor god den er. Også i henhold til Tolstojs tanker om at en bok eller andre kunstverk skal gripe tak i flest mulig mennesker, kan det følelsesmessige kriteriet være relevant, selv om det at en anmelder blir grepet ikke trenger å bety at veldig mange andre kommer til å bli det. Mange modernister, blant andre Brecht og Adorno, vil på sin side være skeptisk til i hvert fall å bruke innlevelsen i en bok som kriterium på at den er god og heller si at dette tyder på at den ikke oppfyller sin funksjon i å få folk til å tenke. Dette er da et kriterium som synes å være i sterk samsvar med verdier som vektlegges innenfor minst to forskjellige litteratursyn, i tillegg til at det også står i motsetning til verdiene innenfor andre litteratursyn. Det synes derfor å være et svært nyttig kriterium å se etter, både for å avdekke litteratursyn dette kan være uttrykk for påvirkning fra og litteratursyn bruken av det står i motsetning til.

Det er ikke alle de forskjellige normene og holdningene som finnes innenfor disse som vil bli dekket av Andersens kriterier, men for disse vil jeg da i stedet lete etter andre typer utsagn som synes å representere dem. Dette vil da også kunne inkludere eventuelle begrunnelser for at anmelderen liker eller misliker en bok som ikke faller innenfor kriteriene Andersen har

nevnt i sin oversikt. Neste skritt er da først å vise hvordan jeg skal undersøke dette nærmere og så gjøre selve undersøkelsene.

Kriterier for bedømmelse jeg ser etter i bloggene og hvordan jeg undersøker bloggene for å finne dem

Metoden jeg vil bruke for å finne tegn på de forskjellige litteratursynene og litterære teoriene og verdiene og holdningene som kjennetegner hver enkelt av disse er da følgende: Jeg har, med delvis utgangspunkt i Andersens liste over litterære kriterier som anmeldere bruker, utarbeidet en liste over kriterier, eller kanskje mer presist, kriteriekategorier for vurdering av litterær kvalitet som jeg vil se spesielt etter eksempler på bruk av i bloggene jeg vil undersøke. Når jeg snakker om kriterier eller kriteriekategorier, mener jeg da i denne sammenhengen bestemte aspekter med bøker som blir berømmet eller kritisert for om de har eller ikke. I henhold til denne definisjonen blir det da et kriterium på kvalitet om man i vurderingen av en bok bruker et bestemt aspekt med boka det dreier seg om som en del av begrunnelsen av hvorfor en bok er god eller dårlig. Dette vil kanskje være en litt annerledes definisjon på hva et kriterium er enn den som er gjengs, men jeg mener at forskjellen i praksis ikke er så stor, at når man trekker fram bestemte typer aspekter i vurderingen av bøker, vil hvordan dette brukes og funksjonen dette har i praksis være ganske så lik hvordan litterære kriterier i en mer streng betydning av ordet fungerer. Både på grunn av dette og fordi det er lettere å forholde seg til en liste over slike hvis de kalles kriterier, hvis man også har i bakhodet at de kanskje ikke kan kalles for kriterier i streng forstand enn å skulle finne på en ny og fremmed betegnelse, velger jeg derfor å kalle dem for kriterier for litterær kvalitet. Listen over kriterier jeg vil se etter er valgt ut både fordi hver enkelt av dem synes å ha klare berøringspunkt med, litteratursynene, verdiaksene og normene jeg allerede har nevnt og tildels fordi det virker som om det er kriterier det er stor sjanse for å se eksempel på når en anmelder eller andre skal vurdere litterær kvalitet. Denne listen inkluderer minst ett kriterium som kanskje ikke brukes som et kriterium i streng forstand, men kanskje mer som en kvalitetsmarkør. Siden det i likhet med kriteriene jeg tar for meg, har med litterær kvalitet å gjøre og synes å peke tilbake på en sentral verdiakse jeg allerede har vært inne på, vil jeg imidlertid også ta med det det i denne listen. Listen over kriterier følger da her og inkluderer

en beskrivelse av forbindelsen de har til litteratursynene og de litterære teoriene jeg allerede har nevnt, pluss mer «frittstående» verdiakser.

Det første kriteriet er følelsesmessig engasjement og personlig innlevelse pluss følelsesmessige reaksjoner hos leseren. Her inngår også intensitet, så det inkluderer da på en måte to av kriteriene Andersen nevner i sin oversikt over litterære kriterier som anmeldere bruker, intensitet og emosjonell appell. Som kriterie har dette forbindelse både til romantikkens vektlegging av følelser i både utøvelsen og opplevelsen av litteratur og annen kunst og Deweys betoning av det personlige aspektet og følelsesmessige aspektet som en sentral del av kunstopplevelsen og vurdering av kunst. Bruk av dette kriteriet står i motsetning til både Kants estetiske teori og bruddestetikken slik den i hvert fall gjør seg gjeldende hos Brecht hvor følelsesmessig distanse blir trukket fram som et ideal. Aristoteles og klassisistene er ikke nødvendigvis motstander av at dette skal brukes som kriterium men vil nok være skeptisk til å gi den en for stor rolle og vil at andre kriterier skal vektlegges mer. Den blir altså mindre viktig for dem enn det blir innenfor romantikken og Deweys litteratursyn.

Som en måte å representere Kants ideal om en ”ren” og desinteressert kunstopplevelse, regner jeg det som en kriteriekategori at det trekkes fram med boka som anmeldes at den er vakker, elegant, godt skrevet og tilsvarende superlativer som ikke har den samme smaken av personlig innlevelse.

Den tredje kriteriekategorien er språk og andre kriterier som kan regnes for å ha med den formmessige siden av litteratur å gjøre. I spørsmålet om hva som legges mest vekt på av form og innhold synes språk, i den grad man skulle skille mellom de to å være det som er noe av det mest klare eksempelet på formaspektet i en bok. I romaner og annen prosa, kan man tillegg til språk, selv om det kanskje er litt mer i grenselandet for hva som kan regnes for form, også inkludere strukturen på historien, dvs hvordan den fortelles kontra hva som fortelles. Dette kan inkludere både fortellerperspektiv, hvor mye av historien som fortelles direkte og hva som skjules og andre sider som har med hvordan historien fortelles i motsetning til hva historien er å gjøre. I analysen vil jeg behandle den sammen med neste kriteriekategori.

I den fjerde kriteriekategorien inkluderer jeg selve historien og andre sider med en bok som har å gjøre med innholdet, altså hva den omhandler. Jeg vil hevde at selve fortellingen, dvs

hva som fortelles og hva den er om, har med innhold enn form å gjøre, selv om det ofte vil være flytende overganger. Det samme mener jeg også gjelder for persongalleriet. Jeg bruker derfor disse som representanter for innholdsdelen av en bok i spørsmålet om hva som vektlegges mest av bloggere av form eller innhold. Og det samme gjelder i enda større grad for bokas tematikk.

Det siste har imidlertid et visst overlapp med neste kategori, nemlig bruken av moralske eller politiske kriterier for å bedømme bok. Den vil derfor noen ganger vil bli brukt både til å si noe om hvor mye form og innhold vektlegges i forhold til hverandre, tillegg til å se hvilket ståsted bloggerne synes å ha i spørsmålet om betydningen av moralske eller politiske budskap eller holdninger for bokas kvalitet. Jeg bruker dette for å se om det er like essensielt for dem som for Platon og Tolstoj, slik at andre kriterier blir sekundære eller uviktige eller om de som ”kunst for kunstens skyld”- bevegelsen mener at dette er helt uten betydning eller noe man som forfatter skal holde seg unna. Eller om det inntar standpunkt et sted mellom de to ytterpunktene og hvor bloggen i så fall plasserer seg på en tenkt skala mellom dem.

Neste kriteriekategori inkluderer et sett med kriterier som er forbundet med hverandre. To av dem fordi de er beslektede og det tredje fordi de står i delvis motsetning til de andre. De to beslektede er originalitet og det overraskende og det aktuelle som står i kontrast til det tidløse, gamle og gode og det klassiske. Både romantikken og modernismen(alle sjatteringer av den, så vidt jeg kan se) har brukt originalitet som et viktig kriterium på kvalitet. At en bok overrasker leseren kan også til dels sees på som et uttrykk for noe av det samme, fordi det på en måte er originalt for leseren personlig og nok er en effekt som både modernister og romantikere ville sette pris på å oppnå hos leser. At originalitet dukker opp mange ganger som et kriterie på at en bok er god kan derfor tolkes som om bloggen på dette punktet har blitt inspirert av romantikken eller modernismens estetikk. [Innenfor i hvert fall bruddtankegangen av modernismen synes man å ha vært aller mest opptatt av originalitet i form, så det kan være nyttig å til høyde for det i fortolkningen, slik at jeg også ser nærmere på hvilken originalitet det er snakk, altså originalitet i forhold til hva.] Omvendt vil da det at man ser på originalitet som uviktig eller negativt kunne sees på som et tegn på et mer klassisistisk syn på litteratur og kunst. Som jeg har nevnt tidligere, synes et av kjennetegnene med realismen og naturalismen å være at man var opptatt av å ta for seg aktuelle temaer, som akutte samfunnsproblem og ting som var omdiskuterte. Jeg vil derfor også se etter om bloggeren roser forfatteren av en bok for å ta opp et aktuelt tema eller eventuelt kritiserer en forfatter for ikke å ta opp mer

aktuelle temaer. Som en kontrast til alle disse og for å representere mulig påvirkning fra klassisismens holdninger vil jeg også se etter om det blir brukt som et kriterium for en boks kvalitet eller på andre måter betegnet som et positivt trekk at den er tidløs eller klassisk, kanskje også gammel og god, fordi dette vil kunne være et uttrykk for en klassistisk holdning om at det gamle ofte er det beste og at man heller skal lære fra de som virkelig kan det, enn å skulle prøve å finne opp kruttet.

Kriteriet eller kriteriekategorien som følger er troverdighet eller sannferdighet. Det kan innebære at man vurderes etter om personene i boka handler på en måte som virker troverdig i forhold til hvordan man regner det som sannsynlig at mennesker skal handle, om hvordan handlingen utvikler seg virker i overenstemmelse med slik man tenker det faktisk ville ha skjedd i livet, om et miljø beskrives på en måte som virker riktig i forhold til hvordan det miljøet faktisk er eller om kunnskap gjengis riktig, Dette er en type kriterium som man var opptatt av både innen klassisismen/renessansen og realismen/naturalisme. Selv om det kan være nyanseforskjeller mellom idealene deres for troverdighet, har jeg i analysene valgt å fokusere på det som er felles, siden jeg, som tidligere nevnt, i hovedsak kommer til å behandle disse litteratursynene under ett i mine drøftinger og konklusjoner

Et viktig kriterium eller kriteriekategori, som er tatt ganske så direkte fra Andersens liste over kriterier, er kognitive kriterier. Som antydnet i forrige kapittel har de fleste av litteratursynene jeg har tatt for meg normer som innebærer at en eller annen form for erkjennelse gis positiv vekt, selv om romantikken synes å ha latt dette få en litt mindre plass i sin estetikk enn de andre jeg har tatt for meg. Jeg ser nærmere både på hvor og hvor ofte kognitive kriterier trekkes fram og hvilken type kognitiv kriterium som trekkes fram siden det, som tidligere nevnt synes å være forskjellig fra de forskjellige litteratursynene hva slags type erkjennelse man særlig trekker fram. For Aristoteles og klassisistene synes erkjennelsen som trekkes fram å være at man får sagt noe vesentlig om mennesker og livet, kanskje en slags livsvisdom som overføres til nye generasjoner. Romantikken legger vekt på plutselige uventede innsikter og hvis bloggeren snakker om en bok som får en til å se verden med nye øyne kan dette være et eksempel på et slikt kognitivt kriterie. For realister og naturalister synes det sentrale å være at man gir økt kunnskap om et tema og man legger vekt på at denne kunnskapen skal være korrekt. Brecht og Adorno og andre modernister av samme type legger vekt på at litteratur og annen kunst skal få en til å tenke og stille spørsmål og få en ut av tilvante tankemønstre. Jeg grupperer da kognitive kriterier som jeg finner i bloggene ut fra hvordan det passer i forhold

til disse forskjellige variantene av kriterier vi finner i de forskjellige litteratursynene. Kriteriet om at en bok skal gi økt kunnskap blir brukt, synes å være særlig nært knyttet til realismen og naturalismens idealer. At en bok blir rost for å gi innsikt i mennesker eller livet eller forteller noe viktig om det eller i lignende vendinger, eventuelt kritisert for å ikke gjøre dette, vil på sin side være et kriterium som ligger særlig nært opp til Aristoteles og klassisistenes idealer. På samme måte vil det å rose en bok for at den får bloggeren til å se på verden med nye øyne og på andre måter komme fram til intuitive erkjennelser kunne regnes som å være særlig i pakt med romantikkens idealer om hvordan bøker skal bidra til erkjennelse. Og det at bloggeren fremhever som positivt at en bok setter i gang tanker og refleksjoner, og får en til å tenke grundigere over ting, synes å ligge særlig nært opp til modernister som Adorno og Brechts idealer om hvordan kunst skal hjelpe en med å tenke grundigere over ting og hjelpe folk å komme ut av de vante tankemønstrene. Jeg vil i denne undersøkelsen da se etter alle de forskjellige variantene av kognitive kriterier. Når det gjelder kriteriene jeg mener er særlig knyttet til henholdsvis Aristoteles via renessansen til klassisismen og realismen/naturalismen kommer jeg til å bruke forekomstene av dem til å skille dem ut fra de kognitive kriteriene som er særlig knyttet til andre litteratursyn og ikke til å markere om det er innflytelsen fra renessansen og klassisismen eller realismen/naturalismen som er sterkest, siden jeg hovedsakelig kommer til å ta for meg disse litteratursynene under ett.

Den nest siste kategorien er i grenselandet mellom kriterium og holdningsmarkør, men utgjør helt klart en akse. Den går på holdningen bloggerne har til bøker som er ubehagelige og/eller vanskelig tilgjengelige og tunge og, omvendt hvilken holdning de har til bøker som er behagelige eller lett tilgjengelige og lett fordøyelige, i den grad dette er noe de kommer inn på. Som jeg har vært inne på tidligere var det innenfor modernismens bruddestetikk, representert med blant andre Adorno og Brecht, en tanke om at god litteratur og annen kunst var ubehagelig og/eller vanskelig tilgjengelig og vanskelig å fordøye. Dette var i kontrast til kunst og litteratur som var fanget inn av det kommersielle systemet og ikke utgjorde det viktige alternativet det skulle gjøre (særlig hos Adorno) eller ikke ga leseren eller den som benyttet seg av kunstverket noe å tenke på og rom for å reflektere. At bloggeren omtaler det at en bok er ubehagelig eller inngir følelser eller reaksjoner vi normalt vil betrakte som ubehagelige, vil jeg da betrakte som å være i samsvar med denne tankegangen innenfor modernistisk bruddestetikk. På samme måte betrakter jeg det å rose en bok fordi den er tung, gir motstand eller på andre måter er mer vanskelig tilgjengelig og fordøyelig som å være i samsvar med dette litteratursynet. Når anmelderne er mer kritiske vil da det å kritisere bøker

for å være for lettfordøyelige, ha for lite motstand eller være for behagelige også være noe som jeg tolker til å være i samsvar med, og et uttrykk for tanker fra Adorno, Brecht og andre i samme tradisjon. Motsatt vil da det å kritisere en bok for å være ubehagelig, tung eller vanskelig tilgjengelig være et uttrykk for et synspunkt som i større eller mindre grad skiller seg fra Adorno, Brecht og andre i denne tradisjonen og kan da være en indikasjon på et mer tradisjonelt syn på litteratur. Under det tolker jeg også, selv om det kanskje er litt ambivalent, at en bok blir rost for å være underholdende, noe som i hvert fall synes å være i strid med Adornos syn på litteratur og annen kunst. Finner jeg eksempler på begge sider av skalaen vil da dette kunnet tyde på en slags mellomposisjon.

Helt på tampen av listen over kriterier har jeg noe som strengt tatt kan synes å være mindre av et kriterium enn en kvalitets eller holdningsmarkør. Dette har med verdiaksen jeg har vært inne på tidligere med det jeg har kalt for elitistiske og populistiske synspunkt som ytterpunkter. Denne markøren har å gjøre med i hvilken grad de enkelte bloggene markerer et skille mellom seriøs litteratur på den ene siden og mer "useriøs" litteratur på den andre siden og på hvilken måte markeres i så fall dette skillet. Det har også gjøre med hvilken holdning, om noen, de enkelte bloggerne og bloggene markerer en bestemt holdning til spørsmålet om det er et slikt skille. Som nevnt tidligere kan man sette opp en skala hvor man på den ene enden har et "elitistisk" synspunkt som mener noen bøker er klart bedre enn andre og at disse(som regel) ikke er de samme som de som er mest populære og på den andre enden har et synspunkt som benekter et slikt skille og/eller mener det ikke er noen distinksjon mellom kvalitet og popularitet. I en slags mellomposisjon har vi da blant annet folk som mener det er et visst skille, men mener all litteratur kan være godt til sitt formål og at om en bok er god eller ikke også må sees i forhold til formålet den brukes til. Når en blogger markerer et skille mellom seriøse og lette romaner eller sier at noen typer bøker er kvalitetsbøker mens andre ikke er det, går de da inn for et visst skille. Hvis en blogger også uttrykker at seriøse romaner er bedre på alle måter og lettere romaner på alle måter er dårligere eller ikke verdt å lese regner jeg det da som et uttrykk for et ganske så elitistisk syn på litteratur. Hvis man opererer med et slikt skille, men hevder at lettere litteratur kan ha "sin nytte" og være god som ren underholdning eller til andre bestemte formål eller på andre måter moderer eller nyanserer skalaen for kvaliteten som "elitister" er dette et eksempel på en slags mellomposisjon. Og hvis man argumenterer mot et slikt skille eller hevder det er uten betydning, vil da dette kunne være et uttrykk for et "populistisk" syn på litteratur. Det vil også kunne være blogger som ikke kommer med noen uttalte synspunkter på dette i det hele tatt, og i slike tilfeller vil jeg

også registrere at de er tause på det området. Jeg vil også se nærmere på hva, om noe som sies i de forskjellige bloggene om formidlingen av litteratur og hva man ønsker skal prioriteres, om det er smalere og/eller seriøs litteratur eller bredere og lettere. Dette kan på samme måte som det som sies om litterær kvalitet plasseres på en elitisme-populisme skala, men er ikke nødvendigvis sammenfallende med det faktisk en blogg ellers uttrykker om litterær kvalitet og jeg vil derfor også sammenligne disse to skalaene, der de dukker opp.

Det kan også være jeg oppdager andre kriterier som ofte dukker opp i en bestemt blogg som ikke passer inn blant dem jeg har nevnt. Når dette skjer vil jeg opprette faktisk en egen kategori for disse og ha dem med i oppsummeringen min av det jeg har funnet i undersøkelsen av bloggen det dreier seg om.

I tellingen av kriterier som brukes, regner jeg bare noe som kriterium hvis jeg mener det faktisk går klart fram av ordlyden at det brukes til å rose eller kritisere en bok, altså at det benyttes normativt. Hvis noe synes å virke som en ren beskrivelse av hvordan boka er, f.eks at man beskriver personer, uten å si noe om de gjorde inntrykk eller ikke og om man synes personskildringen var god eller ikke, vil jeg ikke regne det som et kriterium. Jeg er klar over at det i noen situasjoner vil være et tolkningsspørsmål, at et utsagn både kan tolkes som et uttrykk for et kriterium for kvalitet og som å falle utenfor kriteriene for kvalitet. Det vil også i enkelte situasjoner være et tolkningsspørsmål hvilke kriterier for kvalitet et utsagn er et uttrykk for. Man kan med andre ord ikke regne med 100 % presisjon og utvetydige resultater. Det ligger imidlertid litt i en slik undersøkelses natur og jeg mener funnene jeg gjør sett under ett vil være såpass klare at det ikke skal endre bildet i særlig grad verken for den enkelte blogg eller bloggene sett under ett. Bloggene finnes jo ellers uansett der ute, så det vil være mulig for andre som er interessert i å undersøke dem nærmere å gjøre dette og se hvilke konklusjoner han eller hun kommer fram til. Før jeg går over til selve bloggene, vil jeg først kort fortelle om selve utvalget av bloggene og hvor mye jeg har tatt med fra dem. Det er 5 blogger totalt, alle har litteratur som hovedfokus eller en av områdene bloggen fokuserer på. 3 av dem er offisielle bibliotekblogger, altså drevet av folkebibliotek og 2 av dem er personlige blogger skrevet av en blogger som jobber som bibliotekar. For å sørge for at jeg har omtrent like stort materiale å basere undersøkelsene mine av hver blogg på, har jeg for hver av bloggene tatt med 15 bloggsider, som går fram til (og med) 5. desember 2012. Uansett, nok om kriteriene jeg vil se etter og over til selve bloggene.

Blogganalysene

Solgunn sitt

Solgunn sitt står i en ganske spesiell stilling blant bloggene jeg har undersøkt, for i tillegg til å være bibliotekar er personen bak denne bloggen også bokanmelder for en avis i nærområdet. Mange av innleggene i denne bloggen har allerede kommet på trykk som bokanmeldelser. Og da jeg kom over denne bloggen ble jeg derfor nysgjerrig på hvor stor betydning dette har for hvilke kriterier som trekkes fram og legges vekt på i bedømmingen av bøkens kvalitet. Innebærer det at hun har skrevet mange av innleggene i rollen som bokanmelder at litt andre kriterier blir lagt vekt på enn i andre bibliotekarblogger eller påvirker bibliotekarutdanningen hvilke kriterier som blir lagt vekt på, slik at det blir stort sammenfall mellom kriteriene hun og andre bibliotekarbloggere velger? En annen side ved bloggeren som også kanskje påvirker kriteriene som brukes er at hun jobber som litteraturformidler, både i biblioteket hun jobber til daglig og for forskjellige freelanceoppdrag, i bibliotek og andre steder.

Bruken av kriterier

Følelsesmessig engasjement, innlevelse og emosjonelle reaksjoner

Et felt hvor det, i hvert fall med første øyekast, synes å være et stort sammenfall mellom henne og mange andre bibliotek og bibliotekarblogger er at følelsesmessig engasjement, innlevelse og i det hele tatt det at bøker utløser følelser hos anmelderen blir hyppig brukt som en del av begrunnelsen for om en bok er god eller dårlig. Dette synes å være det kriteriet som brukes klart oftest av bloggeren i bedømmelsen av bøkene og det dukker opp i over 20 omtaler. Vi ser et eksempel på dette i anmeldelsen av «Mississippi», hvor boka beskrives som gripende og engasjerende (Solgunn sitt, 19 oktober 2012). [Siden dette kriteriet dreier seg om følelsesmessig engasjement og innlevelse synes dette å være et klart eksempel på dette]. Det finnes også eksempler på bøker som kritiseres for ikke å være følelsesmessig engasjerende nok, selv om de er sjeldnere. Vi finner et eksempel på dette i anmeldelsen av ”Madonnaene i Leningrad” hvor bloggeren kritiserer en del av forfatterens beskrivelser for å være for følelseløse (Solgunn sitt 17. september 2012). Selv om dette kriteriet tillegges stort betydning er det imidlertid også et sted, i bedømmelsen av «Historien om vakre jente», hvor bloggeren sier at boka er for svak ellers til at dette er nok til å gjøre den god (Solgunn sitt 27. april 2012). Det er også verdt å nevne at bloggeren selv sier at hun liker å lese både med hodet og med hjertet, selv om hun også innrømmer, i anmeldelsen av «Sensommerdager» at hun noen ganger blir så grepet av en bok at hodet bare kobles ut (Solgunn sitt 27. september 2012). Mange av gangene hvor det brukes, i nesten en tredjedel av omtalene jeg har oppdaget eksempler på dette, synes det imidlertid å gå på spenningen i boka, og mange av de gangene hvor spenning trekkes fram er det i bøker som er innenfor krimsjangeren, inkludert thrillere, en sjanger hvor nettopp det å skape spenning vil være en av de viktigste kriteriene på om en bok ”fungerer” eller ikke. Selv om man trekker fra disse eksemplene er det svært hyppig brukt kriterium, det mest brukte i denne bloggen. Og om man også tar med dem blir plasseringen som mest brukte kriterium, så klar at selv det blir nesten dobbelt ofte brukt som det nest mest brukte kriteriet. Det er også minst et tilfelle hvor bloggeren trekker fram det at hun ble oppslukt av en bok som et tegn på dens kvalitet, i omtalen av «Noen kjenner mitt navn» (Solgunn sitt 6. juni 2012). Om det er et eksempel på kriteriet om følelsesmessig engasjement eller ikke, kan vel sies å være et fortolkningsspørsmål. Selv vil jeg nok svare et delvis ja på det, til en viss grad, men ikke i samme grad som bøker som bloggeren klart sier at boka utløser følelser eller er følelsesmessig engasjerende ellers.

”Desinteresserte” kvalitetsvurderinger

Kants syn på hva som er vakker og god kunst er kunst man kan vurdere som det ut fra en desinteressert, «ren» kunstvurdering hvor ens personlige følelser ikke spiller inn. Ut fra hans syn på hva som er vakkert og god kunst synes det da som det i stedet vil være naturlig å bruke at en bok er vakker, elegant, velskrevet og lignende superlativer som sentrale kriterier på dens kvalitet. Et eksempel på det er i anmeldelsen av Isabel Allendes Maya hvor bloggeren skriver om «den elegante måten som Allende snakker til leseren sin på» som noe som bør nytes(Solgunn sitt,1.februar 2012). Her ser vi at nettopp ordet elegant brukes i bedømmingen av boka og siden det beskrives som noe som skal nytes, synes det å være klart at det trekkes fram som noe positivt. Hvis man trekker fra de gangene hvor selve språket trekkes fram blir dette kriteriet på langt nær brukt like ofte som bloggerens personlige opplevelser, men man finner ganske mange eksempler også på det. I litt i underkant av ti omtaler nevnes det av bloggeren som et kriterium på en boks kvalitet, selv om det i en omtale, av «Historien om vakre jente» påpekes at det ikke er nok at boka er vakker til å gjøre den virkelig god, fordi den har for mange svakheter ellers(Solgunn sitt, 27.april 2012).

Form og innhold

Jeg har funnet 16 omtaler med eksempler på at språket brukes i vurderingen av en boks kvalitet, noe som gjør det til en av de to-tre mest brukte kvalitetskriteriene i denne bloggen. Som regel omtales det i positive ordelag, men det er også ganger hvor det blir trukket fram som noe som trekker ned kvaliteten på boka. Et eksempel på det første er i anmeldelsen av John Irvings « I en og samme person», hvor bloggeren skriver at boka språklig har en flyt som gjør den til en fryd å lese(Solgunn sitt, 12.juli 2012). Dette synes å være et klart eksempel på bruk av språk som kvalitetskriterium, både i det at språket trekkes fram og at språket trekkes fram som noe bloggeren liker. De fleste gangene hvor det roses beskrives det med adjektiver som fint og vakkert eller ganske enkelt som godt språk. Der hvor det kritiseres synes det oftest å være for at det er klossete eller generelt dårlig. Slik dette kriteriet brukes synes det med andre ord å passe godt sammen med Kants syn på kunst og estetikk, hvor det beskrives ut fra et mer desinteressert perspektiv, for å bruke Kants egne ord.

Et markant trekk med denne bloggen er at bloggeren også ofte eksplisitt bedømmer kvaliteten i selve fortellingen, personene eller andre aspekter som kan sies å være en del av bokas innhold. Selve fortellingen er det som oftest blir trukket fram. Den blir da oftere omtalt i rosende ordelag som at forfatteren forteller en god historie, er en god forteller eller at boka har

et godt plot, enn at den kritiseres. Til sammen har jeg funnet i underkant av 10 omtaler hvor dette brukes som kriterium. Et eksempel på dette er i anmeldelsen av «En lykkelig mann» som beskrives som en god og spennende historie full av humor(Solgunn sitt 6.mars 2012). Ved å beskrives som god får altså selve historien et kvalitetsstempel, og i tillegg til dette trekkes det fram at den er morsom og spennende.

Men også personene blir trukket fram ved flere anledninger. 9 omtaler har jeg funnet hvor dette kriteriet brukes, omtrent like mange som der hvor selve historien brukes som kriterium. Her synes anmelderen særlig å være begeistret for personer som forfatteren greier å gjøre levende og/eller hun kan kjenne seg igjen i og leve seg inn i tilværelsen til og gjerne også blir glad i. I anmeldelsen av «Noen kjenner mitt navn» trekker bloggeren fram at «Jeg ble så glad i Aminata»(Solgunn sitt, 6.juni 2012), kort etter å ha beskrevet boka som «bra saker». Anmeldelsen av «Agnes i senga»(Solgunn sitt 16.oktober 2012) er på sin side et eksempel på en bok som kritiseres for å komme til kort til dette og nettopp det at hun har vanskelig for å leve seg inn i «en 32 år gammel sytete flyvertinnes hverdag» blir trukket fram som en av ankepunktene mot teksten. I det første eksempelet brukes det å bli glad i en sentral person som en del av begrunnelsen for hvorfor boka er god, mens det i det andre eksempelet er det å ikke ha en hovedperson som man kan identifisere seg med som kritiseres og som synes å bidra til at bloggeren ikke liker boka så godt som hun kanskje ellers ville ha gjort.

Også struktureringen eller mangler i struktureringen av en bok trekkes fram ved flere anledninger. Til sammen har jeg funnet ca 5 omtaler hvor det brukes som kriterium. Et eksempel på at en bok roses for struktureringen er når bloggeren i anmeldelsen av ”Tigerens kone” trekker fram som positivt hvordan ”Alt veves inn i hverandre på en mesterlig måte”(Solgunn sitt 11.mai 2012). Jeg tolker det slik at det her er oppbyggingen av historien, dvs hvordan forfatteren har strukturert den, som her trekkes fram som mesterlig, mer enn selve historien og hva den omhandler, og at det her synes å ha mer å gjøre med hvordan ting presenteres enn selve innholdet i historien. Når det trekkes fram med negativ fortegn, synes det gjerne å være slapp og lite gjennomtenkt struktur som er det boka kritiseres for, inkludert logiske brister. Et eksempel på det er i anmeldelsen av ”Fuglene under himmelen” som kritiseres for at hovedfortellingen jevnlig brytes opp av mellomspill hvor hovedpersonen liksom snakker med forfatteren av boka og at dette bryter opp rytmen i fortellingen(Solgunn sitt 3.februar 2012). Slik jeg ser det, har dette å gjøre med hvordan fortellingen blir fortalt og

hvordan den er strukturert mer enn selve historien og jeg regner det derfor som et eksempel på at en bok blir kritisert for strukturen som brukes.

Moralsk-politiske kriterier

Noe som imidlertid sjeldent synes å vektlegges eller trekkes fram i bedømmelsen av bøkene er det moralske eller politiske budskapet i bøkene eller de moralske og politiske verdiene de uttrykker. Bare i et par-tre anmeldelser nevnes det at boka tar opp et viktig tema og har et viktig budskap, som i anmeldelsen av ”Chimera”(Solgunn sitt 22.juli 2012). I anmeldelsen av ”Blomstenes hemmelige språk” kobler hun fortellingen til sine erfaringer med ungdommer og det å bli sett på en måte som synes å implisere at boka sier noe viktig om dette, som også kan gå på budskapet og/eller verdiene boka uttrykker. Dette kan da også tolkes som et eksempel på bruk av det moralsk-politiske kriteriet i vurderingen av en boks kvalitet(Solgunn sitt,14.mars 2012). Utover dette og de gangene hvor det nevnes at boka tar opp et viktig budskap, synes det å være få, om noen, eksempler på bruk av dette kriteriet.

Dette kommer imidlertid også litt an på hvordan man definerer det moralsk-politiske kriteriet. Det er et eller to aspekter til som kan ha med moralsk vurdering å gjøre, som kanskje kan trekkes fram i denne forbindelsen, som selv om det kanskje ikke direkte er en bedømmelse av en boks moralske eller politiske budskap, indirekte vil kunne ha med det å gjøre. Jeg tenker da for det første på anmeldelser hvor den psykologiske effekten på anmelderen eller bloggeren trekkes fram, om det får denne til å føle seg bedre eller gjør denne nedtrykt og mørk til sinns. Et kriterium som kanskje kan kalles for feelgood/feelbad. Det kan her på en måte argumenteres for at «feelgood» bøker, hvis man ønsker at bøker skal ha en samfunnsbevarende effekt, indirekte kan sies å formidle gode holdninger, mens « feelbad»-bøker» ved å vise ubehagelige ting man ikke ønsker at folk skal se, kan ha en undergravende effekt, både ved at det viser at det kan være ting i verden som ikke er bra og at det kan gjøre at folk blir mindre lykkelige, noe som kanskje også kan gjøre at de blir mindre fornøyde med sin plass i samfunnet. Et aspekt med dette som har enda mer direkte med moralsk bedømmelse å gjøre er tanken om at en boks moralske vurdering har mye å gjøre med hva boka viser, gjerne med argumentet om at den hvis den viser mange umoralske handlinger også kan oppmuntre leseren til selv å begå disse. Dette kan også inkludere voldsbeskrivelser og beskrivelser av eventuelle seksuelle handlinger en anmelder måtte mene er umoralske. Heller ikke disse bedømmelsene synes det imidlertid å være mange eksempler på. I anmeldelsen av «Havmannen» nevnes det at det var en veldig ubehagelig bok å lese på grunn av alt det

forferdelige som beskrives der og det stilles spørsmål om det er nødvendig å ha alle disse beskrivelsene (Solgunn sitt 20. juli 2012). Bloggeren svarer imidlertid ikke et klart nei på dette, men siterer forfatterens egne argumenter for hvorfor dette er viktig, slik at man som leser blir sittende igjen med et kanskje-kanskje ikke svar på dette spørsmålet. Utover denne boka er det ingen bok som synes å bli kritisert for brutale beskrivelser. Dette synes heller ikke å ha noe med selve utvalget av bøker å gjøre, at det bare er «snille bøker» som blir anmeldt, siden det også er bøker blant de som blir anmeldt som synes å ha et mer hardkokt innhold, uten at dette er noe de kritiseres for.

”Vanskelig” litteratur vs ”lett” litteratur

Dette fører oss igjen inn på spørsmålet om hvor normene som uttrykkes i denne bloggen synes å plassere seg i spennet mellom bruddestetikken til mange modernister og en mer tradisjonell estetikk. Om bøkene er ubehagelige eller behagelige å lese, synes ikke å ha så mye å si for bedømmelsen av dem. Bortsett fra reaksjonen på ”Havmannen”, ser vi få eksempler på at en bok omtales med helt eller delvis negativt fortegn på grunn av ubehagelige beskrivelser eller andre ubehagelige sider. Det er imidlertid heller ikke så mange eksempler på det motsatte, at det trekkes fram som positivt at en bok er ubehagelig og slik får en til å reagere og tenke. I omtalen av ”Maya” beskrives den som rystende på en måte som impliserer at det er positivt og i en rosende omtale av «Se på meg» trekkes det fram hvordan den behandler tematikken på en utfordrende måte (1. februar 2012). I omtalen av Duevokterne beskrives den som en roman man ikke leser for kos og hygge og at den beskriver en grusom hendelse, samtidig som den får gode karakterer og en rosende anmeldelse, noe som kan tolkes både som implisitt ros av den tar opp dette og som en ren beskrivelse som også kan fungere som advarsel til de som faktisk leser for kos og hygge (Solgunn sitt 3. august 2012). Ellers er det imidlertid ingen eksempler på bøker som roses fordi de våger å være ubehagelige, med mindre det å implisitt rose et par bøker for å være triste skal kunne regnes som eksempler på dette. At bøker roses fordi de er behagelige å lese finner man imidlertid heller ikke særlig med eksempler på. ”Julebrevpikene” beskrives som en ”lykkepille av en bok” (Solgunn sitt 11. oktober 2012), men utover det synes det å være få entydige eksempler på at det behagelige ved å lese en bok blir brukt som en begrunnelse på hvorfor den er god.

Hvis man imidlertid regner kjedelig for å komme i samme kategori som ubehagelig og underholdende som behagelig ser vi imidlertid et litt annet bilde. At en bok er kjedelig brukes som en del av den negative kritikken av bøker i omtrent fire omtaler og i omtrent like mange

omtaler brukes det at en bok er underholdende som en del av begrunnelsen for at den er god. Eksempel på en bok som avfeies som kjedelig er ”Jegerdukken” , hvor dette inngår i beskrivelsen:”Oh så kjedelig! Nei og nei og nei”(Solgunn sitt 17.oktober 2012). Nærmere kommentarer er kanskje overflødige, men det synes uansett klart at bloggeren ikke bare synes det er kjedelig, men også ser på det som noe negativt. En bok som blir trukket fram som underholdende er ”En sang om lengsel” som blir beskrevet som god og nettopp underholdende(Solgunn sitt 15.august 2012). Siden det at det er underholdende her blir nevnt i samme åndedrag som at den er god, synes også bloggeren å implisere at det er en forbindelse mellom det at den er underholdende og at den er god.

Det kan også virke som om bloggeren foretrekker bøker som er tilgjengelige framfor de som er utilgjengelige. Fire bøker roses for at de er lettlest og den ene av disse «Indias datter» blir også rost for å være lettfordøyelig(Solgunn sitt 26.juni 2012). Samme bok blir beskrevet som en fin sommerbok og er i følge bloggeren « Lettlest, lettfordøyelig og litt spennende». At den er lettlest og lettfordøyelig synes å være knyttet til det at den er en fin sommerbok og gis et positivt fortegn, selv om det ikke går så klart fram om hvordan forholdet mellom gode sommerbøker og andre gode bøker er her. At bøker er tyngre, vanskeligere å fordøye eller komme inn i, blir sjelden trukket fram, verken som noe negativt eller positiv. Det eneste eksemplet jeg har funnet på at dette har blitt trukket fram i vurderingen av en bok er i omtalen av Herta Müllers «Mennesket er en stor fasan i verden» hvor det trekkes fram som negativt fordi det vil gjøre det vanskeligere å formidle boka på et kommende arrangement på biblioteket der bloggeren arbeider(Solgunn sitt 5.oktober 2012). Hovedfokuset synes her å være problemene det skaper for formidlingen og det er uklart om bloggeren også mener dette faktisk går utover kvaliteten til boka.

Sett under ett gir det et litt blandet bilde når det gjelder hvordan normene som uttrykkes i denne bloggen er sammenlignet med en modernistisk bruddestetikk. På den ene siden synes det å være en svak, men tydelig tendens til at hun foretrekker bøker som er underholdende og tilgjengelige framfor bøker som er vanskelige å komme inn og ikke så umiddelbart underholdende. Samtidig er det også klart at hun stort sett ikke synes å ha noe i mot å lese bøker som andre vil betrakte som ubehagelige og at hun også kan se kvaliteter i at en bok er ubehagelig og ikke feelgood og slik setter sitt preg på den som leser.

Originalitet, aktualitet, og det nye kontra det tidløse og klassiske

Et annet aspekt som man, i tillegg til i bruddestetikken og andre deler av modernismen, finner igjen i romantikken og Kant, er fremhevingen av originalitet, inkludert at den er overraskende som et kriterium på en boks kvalitet. Dette vil da gjerne kunne gå hånd i hånd med at man betrakter klisjeer, siden dette blir overbrukte fortellergrep, språklige grep og tematikk, som noe negativt. Vi finner ett eksempel på en bokanmeldelse hvor det at boka er original eller overraskende blir brukt som kriterium på at den er god, nemlig "I samme person". (12.juli 2012). Bloggeren nevner her at hun ble overrasket mange ganger under lesning og likte det, og kobler dermed det å bli overrasket sammen med noe positivt, slik at det blir å regne som et kriterium for kvalitet. Det skjer imidlertid oftere at en bok blir kritisert på grunn av klisjeer, manglende originalitet eller forutsigbarhet og jeg har funnet til sammen rundt fem omtaler hvor dette skjer. Vi finner eksempel på dette i den før nevnte anmeldelsen av i samme person, hvor bloggeren sier rett ut at hun synes «Ikke noe er så kjedelig som forutsigbarheter og plattheter», noe som, hvis man skal ta bloggeren på ordet, skal tyde på at dette er en viktig holdning hos henne. Det finnes også ett eksempel på det motsatte, at en boks forutsigbarhet, betegnes som en god ting. Dette eksempelet finner vi i anmeldelsen av "Julebrevpikene" (11.oktober 2012) I denne sammenhengen synes det å ha med gjenkjennelseeffekten å gjøre, så det synes å være betraktelig mindre typisk.

I tradisjonen fra realisme og naturalisme har man en variant av dette, hvor det at en bok er aktuell vil bli regnet som noe positivt, aktuell da først og fremst i forhold til temaet det tar opp. Heller ikke dette synes imidlertid å bli brukt som kriterium på en boks kvalitet.

I kontrast til det å bruke at en bok er original, aktuell eller på andre måter har noe nytt med seg, som en måte å begrunne at den er god på har man kriterier som kommer fra et mer klassisistisk ideal, hvor det at en bok er tidløs eller en klassiker, gammel og god og på andre måter trekker linjer tilbake til tidligere litterær storhet blir regnet som et gode. Heller ikke dette synes imidlertid å brukes som et kriterium på en boks kvalitet i denne bloggen.

Troverdighet

Et kriterium som imidlertid bloggeren benytter seg av flere anledninger for å bedømme en boks kvalitet, er troverdighet eller sannferdighet. Dette brukes nesten like ofte som kriterium i denne bloggen som det at fortellingen er god eller dårlig. Avhengig av hvordan man definerer

troverdighet og sannferdighet dukker det opp i 6-8 forskjellige omtaler. Det brukes såvel til å kritisere bøker som til å berømme dem. Når bøker kritiseres på dette grunnlaget synes særlig det som kritiseres å være usannsynlig og ulogiske elementer i historien og personer som ikke virker troverdige..Anmeldelsen av ”Historien om vakre jente” gir et eksempel på dette ved at anmelderen kritiserer slutten for å være sukkersøt og for lite troverdig(27.april 2012). Når kriteriet brukes positivt synes det oftest å gå på at forfatteren synes å ha kunnskap om miljøet han eller hun beskriver og temaet han eller hun eller hun tar opp og skaper, mer enn at intrigen er konstruert på en overbevisende måte. Et eksempel på dette finnes i anmeldelsen av ”Dehlis vakreste hender”, hvor anmelderen sier at det er tydelig at forfatteren både har kjennskap til det indiske samfunnet og er glad i det(Solgunn sitt 16.oktober 2012).

Kognitive kriterier

Kognitive kriterier brukes i denne bloggen i rundt ti omtaler totalt. Vi finner eksempler både på kriteriet om at en bok skal gi mer kunnskap om et tema, at den skal sette i gang tanker hos bloggeren og partier som kan tolkes å ha med kriteriet om at den skal si noe viktig om mennesker og livet. Kriteriet om at en boka skal gi kunnskap om ett tema, synes å være det som brukes hyppigst og som det er lettest å finne klare eksempler på. Et eksempel på det er i anmeldelsen av ”Assegai”, som selv om den beskrives som en nedtur rent språklig også får merkelappen ”Historisk veldig interessant”(Solgunn sitt 25.mars 2012). Siden dette er en bok om historiske hendelser synes historisk her å referere til kunnskapen de gir om disse hendelsene. At den fanger interessen hos anmelderen må også regnes for å være et positivt trekk med en bok og det synes derfor som om kunnskapen den gir blir brukt som et kriterium for kvalitet, som riktignok synes å veies opp av bokas(i følge anmelderen) dårlige språk. Et mulig eksempel på det kognitive kriteriet om å få folk til å tenke finner vi i anmeldelsen av ”Slipp håndtaket når du vrir”, som beskrives med ord som snedig og underfundig og hvor bloggeren sier Bringsværd har mye viktig å fortelle som han gjør på en flott måte og viser hvordan han gjør dette i stedet for å si at ting er på en bestemt måte viser det på mer underfundige måter(Solgunn sitt 5.september 2011). I tillegg kan bruken av adjektiver som underfundig og snedig og at hun beskriver hvordan Bringsværd tar opp dette temaet på en mer indirekte måte, i stedet for å moralisere og knytter dette til vurderingen av måten dette gjøres på som ”flott” sees på som en ros til Bringsværd for å få leseren til å tenke over et viktig tema, i stedet for bare å hamre inn et budskap i leseren. Kriteriet om at en bok skal gi innsikt om og si noe viktig om mennesker og livet er den av de forannevnte kriteriene som er vanskeligst å finne klare eksempler på og som i den grad det dukker opp, synes å dukke opp sjeldnest. I

flere av de mulige eksemplene er det uklart om boken roses fordi det gir denne formen for innsikt eller en ros som er i grenselandet mellom dette kriteriet og andre kognitive kriterier. Et parti som kan tolkes som et eksempel på dette er når bloggeren i anmeldelsen av ”Blomstenes hemmelige språk”, som hun gir toppkarakter, skriver hvordan hun tror på fortellingen fordi hun tror enkeltmennesker har stor betydning og i sitt arbeid med ungdom har sett hvordan det å bli sett og å tørre å holde fast kan endre liv(Solgunn sitt,14.mars 2012). Selv om dette ikke er et utvetydig eksempel, kan det tolkes som at anmelderen her mener at boka formidler videre en innsikt hun gjennom erfaring selv har fått, slik at boka formidler videre det som kan betraktes som en grunnleggende innsikt, så lenge man faktisk er enig med bloggeren i at dette er en riktig og viktig innsikt.

Elitisme eller populisme?

Når det gjelder skalaen populisme/elitisme, synes det å være få tilfeller hvor bloggeren markerer noe klart standpunkt. I anmeldelsen av ”Delhis vakreste hender” sier bloggeren at den er grei underholdning, men synes å implisere at den har lite å by på utover det (Solgunn sitt 16.oktober 2012). Det er også to bøker,(Fvonk er den ene) som beskrives som litt morsomme, men å ha lite å by på utover det(Solgunn sitt,29.januar 2012). Her virker det som hun markerer en slags mellomposisjon mellom elitisme og populisme, hvor synspunktet synes å være at ren underholdning kan være greit, så lenge man tar det for det det er, men at bøker som har noe mer å by på er bedre. Samtidig har man også i hvert fall ett eksempel på at bloggeren gir høy karakter til underholdningsromaner, i ”Sensommerdager” som får høy karakter fordi den griper så tak i henne, noe som kan tyde på at dette skillet ikke alltid er like klart(27.september 2012). Likevel vil jeg alt i alt si at helhetsinntrykket er at hun som en grunnregel inntar en mellomposisjon, slik at brudd med dette mer er å regne som unntak fra dette. Jeg har ikke kunnet finne noe synspunkt uttrykt i bloggen på hva som skal formidles av litteratur ut over det hun har å si om forholdet mellom lettere og tyngre litteratur generelt. Dette kan både bety at synspunktet hun har i forhold til dette er sammenfallende med hvordan hun plasserer seg på populisme-elitismeskalaen ellers, at hun ikke har tatt klart stilling til dette eller at hun rett og slett, bevisst eller ubevisst ikke sier noe om dette i bloggen.

Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur

Hvis jeg skal oppsummere det som er oppdaget ved undersøkelsen av denne bloggen sett i forhold til de forskjellige synene, teoriene og normene om litteratur fra tidligere kapittel, er da dette konklusjonene jeg gjør meg: Den sterke betoningen av følelsesmessige reaksjoner på bøkene og innlevelse i dem stemmer godt overens med romantikkens idealer. Det igjen kan bety at en mulig påvirkning fra denne epokens idealer og sett i sammenheng med få eksempler på det motsatte, at bøker kritiseres for føleri eller sentimentalitet kan det igjen bety at bloggen på dette punktet står i motsetning til litteratursyn og teoretikere som er negative eller skeptiske til at kunst skal inngi følelsesmessig engasjement, som Brecht. Og på samme måte gir bloggeren inntrykk av at hun på dette punktet står nærmere romantikkens idealer enn klassismen og realismen/naturalismen. Bloggeren uttrykker imidlertid også holdninger som det virker som har lite med romantikkens verdier å gjøre. Stram struktur synes ikke å ha vært et aspekt som ble tillagt stor vekt innenfor romantikken, mens det derimot ble tillagt stor vekt innenfor klassisismen. Bloggeren viser ved flere anledninger at hun blir irritert av bøker som har en mer slapp struktur og ikke er satt sammen på en mer skarpskåren måte og at dette kan være et irritasjonsmoment også ved bøker som potensielt vil kunne appellere til hjertet og følelsene som ”sangen om vakre jente”. Hun nevner også i en anmeldelse at hun ideelt sett leser både med hode og hjerte. Det er imidlertid verdt å merke seg at nettopp den anmeldelsen hvor hun skriver dette, også er den anmeldelsen hvor hun skriver at hun ble så følelsesmessig engasjert av boka, at hun koblet ut hodet og lot hjertet styre leseopplevelsen. Til tross for dette, virker det likevel som om hun sett under ett, ikke er så langt fra å oppfylle dette idealet i bloggen. Den følelsesmessige opplevelsen boka gir får en ganske stor rolle, men ikke så mye større rolle enn det intellektuelle og analytiske som er assosiasjonene som det å lese med hodet vekker hos meg som leser. Sett under ett virker det derfor på meg som om bloggeren i synet på følelser ligger litt nærmere romantikkens betoning av dette, enn synet vi finner på dette i klassisismen og realismen og naturalismen, men at dette er en ganske svak tendens.

Hun trekker også ved flere anledninger fram troverdighet og sannferdighet som et viktig kriterium for en boks kvalitet, noe som er et kriterium som romantikken ikke synes å ha vært så interessert i. Det har imidlertid både Aristoteles og klassisistene og realistene og naturalistene vært, så i bruken av det synes hun også å ligge nærmere disse litteratursynene enn romantikken.

Den tidligere nevnte betoningen av følelsesmessig engasjement og personlig innlevelse i så mange av blogginnleggene kan også sies å være i samsvar med Deweys standpunkt om at

dette er en essensiell del av kunstopplevelsen. Som vi har sett finner vi også det som ser ut som eksempler på det Kant ville kalle for et desinteressert litteratursyn, hvor ting blir betraktet som vakkert, uavhengig av hvordan man forholder seg rent personlig til det, inkludert følelser det inngir, så bildet er litt mer sammensatt enn det umiddelbart kan virke. Det virker imidlertid ganske klart at bloggeren, ut fra kriteriene hun bruker i bedømmelser av bokers kvalitet i bloggen, vil være uenig med Kant i at personlig opplevelse av og følelser i møtet med kunstverk er irrelevante eller en distraksjon. Samtidig kan bruken av komplimenter som vakker og elegant uten at det knyttes til følelser, tyde på at bloggeren også er i stand til å se kvaliteter ved bøkene frakoblet den følelsesmessige opplevelsen de gir henne. Etter den lave forekomsten av moralsk-politiske kriterier og andre utsagn hvor bloggeren betoner litteraturens samfunnsrolle å dømme ser det imidlertid ikke ut som om denne bloggernes holdninger er i særlig samsvar med Deweys tanker om kunstens samfunnsmessige betydning. En påvirkning fra Deweys litteratursyn synes da altså først og fremst å være i den vekten bloggeren tillegger følelsesmessig engasjement i vurderingen og opplevelsen av bøker i forhold til Kants «desinteresserte» vurdering.

Den lave hyppigheten av det moralske eller politiske budskapet eller normene bøkene uttrykker som kriterium kan også tyde på at bloggeren ikke ser på dette som så veldig viktig for en boks kvalitet. Sammenlignet med Tolstoj, Platon og i hvert fall den ene retningen av realisme, som vil se på dette som det viktigste kriteriet eller en av de viktigste kriteriene for å bedømme en boks kvalitet, tyder det at det bare blir brukt to eller tre ganger, på at bloggeren ikke ser på dette som å ha noe avgjørende betydning. Siden det faktisk blir nevnt ved enkelte anledninger som et av flere kriterier, virker det ikke som om bloggerens holdninger er helt i samsvar med de som ble trukket fram av ”kunst for kunstens skyld”-bevegelsen. Det kan imidlertid være at det likevel er et uttrykk for påvirkning fra dette litteratursynet, ved at det innebærer at moralsk og politisk budskap eller normer en bok uttrykker blir tillagt mindre vekt enn det kanskje ellers ville ha blitt.

Når det gjelder skalaen mellom en mer modernistisk bruddestetikk og et mer tradisjonelt litteratursyn får vi et til dels sammensatt bilde. Vi finner en ikke helt avklart holdning til bruk av ubehagelig og sjokkerende virkemidler i kunsten for å lesere til å tenke eller reagere, hvor hun verken synes å mene at det er et ideal eller at det er noe hun ønsker forfattere skal styre unna, i tillegg til at hun gir inntrykk av generelt ganske stor hardhudethet i forhold til mer brutale beskrivelser. Samtidig virker det som om bloggeren på mange måter foretrekker at

bøker er lettlest og mer lett tilgjengelige framfor det motsatte, om ikke annet fordi det gjør jobben hennes lettere som formidler. Hun synes også å ha et mer positivt syn på underholdning enn f.eks Adorno har og er ikke redd for å bruke det at en bok underholder henne som et av kriteriene på at den er god og på samme måte ikke viker unna å bruke at en bok er kjedelig som begrunnelse for at en bok ikke er god. Den kanskje mest markante forskjellen på bloggeren og modernistisk bruddestetikk er imidlertid i bloggerens hyppige bruk av innlevelse og følelsesmessig engasjement som kriterium på en boks kvalitet, noe som er på full kollisjonskurs med en modernist som Brechts betoning av følelsesmessig distanse som et ideal for kunstopplevelsen. Ser vi disse elementene under ett, synes det med andre ord, til tross for et til dels sammensatt bilde, som om bloggerens litteratursyn ligger nærmere et mer tradisjonelt enn modernistisk bruddestetikk.

Når det gjelder skalaen populisme-elitisme, synes bloggen, til tross for enkelte litt motstridende signaler, å uttrykke en slags mellomposisjon mellom de to ytterpunktene, hvor lett litteratur og underholdningslitteratur er bra til sine formål, noe som implisitt også innebærer at det først og fremst er disse formålene de er bra til, i motsetning til tyngre litteratur. De motstridende signalene kan symbolisere en viss indre spenning i bloggeren i forhold til oppfatningene hun har om dette, men jeg mener likevel at det grunnleggende bildet består. Hun nevner ikke noe om hvilke bøker som skal vektlegges i formidling. Om det betyr at synet på dette sammenfaller med hvordan hun plasserer seg på populisme-elitisme skalaen ellers, at hun ikke har et avklart standpunkt i forhold til det eller bare ikke nevner det i bloggen, kan man bare spekulere i.

Konklusjoner

Konklusjonene mine om denne bloggen er da følgende: De mest brukte kriteriene for kvalitet synes å være følelsesmessig engasjement og innlevelse og språk, mens det derimot ikke er noen eksempler på bøker hvor det at de er aktuelle eller tidløse/klassiske brukes som et kvalitetskriterium. Det synes ikke å være noen av de litteratursynene jeg har tatt for meg tidligere som denne bloggen virker i utpreget samsvar med i forhold til de andre. Og det synes heller ikke som om denne bloggen skiller seg ut ved å synes å ligge spesielt nært eller langt fra bestemte litteratursyn i forhold til de andre bloggene. Derimot brukes det at en bok er kjedelig eller underholdende klart oftere som et kriterium i vurderingen av bøkene i denne

bloggen enn det gjør i de andre bloggene jeg har undersøkt. Utover det synes ikke bloggen å vise noen klare tendenser og altså heller ikke noen litteratursyn som dominerer i påfallende grad eller som verdiene denne bloggen gir uttrykk for synes å ligge påfallende nært opp til sammenlignet med de andre bloggene jeg har undersøkt.

Bentebing

Bentebing er skrevet av en bibliotekar med mange års fartstid som nettopp det. Den består hovedsakelig av skrivelser om og vurderinger av bøker bloggeren har lest, men inneholder også noen beskrivelser av episoder fra bloggerens liv. Av bloggene jeg har funnet fram er den en av dem med lengst og grundigst beskrivelser av bøkene som omtales.

Følelsesmessig engasjement, innlevelse og emosjonelle reaksjoner

Også i denne bloggen synes følelsesmessig engasjement, innlevelse og intensitet å være et ganske mye brukt kriterium. Hvor mange ganger det forekommer reduseres en god del, til litt over 5 omtaler hvor det dukker opp, hvis man trekker fra de gangene hvor spenning brukes som kriterium og bare tar med gangene hvor bøker roses for følelsesmessig engasjement og innlevelse i streng forstand eller kritiseres for å mangle det. Imidlertid, hvis man også inkluderer de gangene hvor intensitet trekkes fram som en del av dette kriteriet kan man finne 7-8 omtaler med eksempler på at det brukes og det blir da i hvert fall blant de tre-fire mest hyppig brukte kriteriene i denne bloggen. Og tar man også med de gangene hvor spenning brukes som kriterium fordobler antallet omtaler det brukes i seg fra det igjen. Et eksempel på bruk av kriteriet om følelsesmessig engasjement og innlevelse i streng forstand finner vi i omtalen av «Teacher Teacher». Den betegnes som en herlig, rørende og morsom beretning (Bentebing 18.juli 2012). At den er rørende er en måte å si at den engasjerer følelsesmessig og brukes stort sett rosende, kombinasjonen med de rosende adjektivene herlig og morsom synes uansett å gjøre det klart at dette er ment som ros.

”Desinteresserte” kvalitetsvurderinger

Vi finner også noen eksempler på det kontrasterende kriteriet til følelsesmessig engasjement, bøker som berømmes for å være vakre eller godt skrevet og beslektede betegnelser. Også i denne bloggen er det imidlertid mindre brukt enn kriteriet om følelsesmessig engasjement og innlevelse, jeg har funnet eksempler på det i underkant av 5 av omtalene. Et eksempel på bruk

av dette kriteriet finner vi i omtalen av «Jimmen» som betegnes som fascinerende og vakker(Bentebing 30.desember 2011).

Form og innhold

Språk er også i denne bloggen blant de hyppigst brukte kriteriene og dukker opp i 7-8 omtaler. Det er flere omtaler enn følelsesmessig engasjement og innlevelse i streng forstand. I anmeldelsen av «Søvnhjulet» berømmes f.eks forfatteren for å ha et fantastisk intenst språk(Bentebing 7.juni 2011), mens språket i «Spill-en dameroman» betegnes som fantastisk, klart og ikke noe unødvendig(22.desember 2011). De fleste gangene hvor språket trekkes fram er det for å rose det, men det finnes også noen få eksempler på det motsatte, at språket kritiseres, som i anmeldelsen av «Kaoshormoner», hvor språket betegnes som pratete og lite gjennomarbeidet(5.november 2012).

Andre formmessige kriterier, som fortellingens struktur eller fortellerstemme har jeg funnet få klare eksempler på at har blitt trukket fram i vurderingen av bøkene, bare to eller tre. Det klareste eksemplet er nok i omtalen av «Spill-en dameroman» hvor forfatteren får ros for å klare balansegangen mellom de to fortellerstemmene i romanen(Bentebing 22.desember 2012). Det er imidlertid også flere steder hvor bloggeren roser stemningen eller tonen i romanen, men det er et spørsmål om dette skal regnes som en del av bøkens form og, i så fall, om det da skal regnes som å ha med språket å gjøre eller andre formmessige sider av bøkene det er snakk om.

Selve fortellingen trekkes heller ikke i denne bloggen fram som kvalitetskriterium like ofte som språk, men det dukker opp det også, i 2-4 omtaler. Som regel når det brukes som kvalitetskriterium synes det å være med positivt fortegn, som i omtalen av «Nærmere høst», som roses for å være en spennende og gripende fortelling(Bentebing oktober 23.2012). En side ved bøkene som ofte trekkes fram som en av tingene som er med på å gjøre dem bedre eller dårligere er personene i den. I 9 forskjellige omtaler nevnes personene som en av tingene som er med på å gjøre en bok bedre eller dårligere, noe som gjør det til et enda mer brukt kriterium enn språk. Med ett unntak, i omtalen av «Orkideens hemmelighet», hvor hun beklager seg over personer som er «ganske så endimensjonale», brukes det rosende og ikke til å kritisere(Bentebing 9.november 2012). Det som forfatteren oftest blir rost for når dette kriteriet dukker opp i vurderingen av bøkene er at han eller hun er flink til å gjøre personene levende. Dette finner vi et eksempel på i omtalen av «Nærmere høst» hvor hun skriver at

forfatteren skriver presist, observerer og lar personene sine bli levende mennesker(23.oktober 2012).. En annen beslektet form for ros av personene forfatteren har skapt og presenterer som dukker opp i flere omtaler er at bloggeren, implisitt eller eksplisitt sier hun liker eller lar seg underholde av sentrale personer i boka. I omtalen av «Den lange søvnen» ser vi et eksempel på det når hun skriver at hun liker hovedpersonen(Bentebing 17.juni 2011).

Originalitet, aktualitet og det nye kontra det tidløse og det klassiske

Originalitet og overraskelser dukker også opp noen ganger som kvalitetskriterium i denne bloggen, jeg har funnet fire omtaler hvor det brukes i vurderingen. Det synes da imidlertid først og fremst å dreie seg om bøker som kritiseres for å ikke være originale eller overraskende nok eller at bloggeren berømmer bøker for å ikke være for uoriginal, enten det dreier seg om bruk av klisjeer som i blant annet anmeldelsen av «Orkideens hemmelighet»(9.juni 2011) som kritiseres for å ha «en utrolig mengde klisjeer», generell mangel på originalitet eller, som i «Adam Hiorths veg» at bloggeren synes den legger seg for nært opp til en annen bok, «Don Quijote»(7.april 2012). Inntrykket man får blir dermed at bloggeren legger klart større vekt på at bøker ikke skal være for uoriginale og forutsigbare enn at de skal være så veldig originale. Når det gjelder bøker som berømmes for å være aktuelle, nye eller moderne, har jeg funnet i hvert fall et eksempel på dette. Det er interessant nok i anmeldelsen av en av de første krimbøkene som ble skrevet, «the Moonstone», som blant annet berømmes for å være moderne og tett opp til dagens krimbøker(29.april 2012). Vi finner også ett eller to eksempler på bøker som berømmes for å være klassiske, tidløse eller gode og gamle. Det kanskje mest klare av disse er «Vinterstengt» som «anbefales til alle som vil lese en klassisk krim».

Troverdighet

Kvalitetskriteriet troverdighet eller sannferdighet har jeg funnet eksempler på i rundt fem omtaler. Omtrent halvparten av gangene det brukes går det på troverdigheten til personene eller intrigen, at de virker sannsynlige, virkelige eller(for intrigen) logisk oppbygd. Denne typen av kriteriet troverdighet synes imidlertid først og fremst å trekkes fram av bloggeren når hun synes bøker kommer til kort i forhold til det. Det ser vi eksempel på i omtalen av «Julebrevpikene», der bloggeren skriver at hovedpersonens problematiske søskenrelasjon ikke virket særlig troverdig på henne(Bentebing 8.oktober 2012). Den andre halvparten av gangene hvor troverdighet brukes, går det da stort sett på temaet eller miljøet som behandles

og her brukes det stort sett til å rose. Det ser vi eksempler på i omtalen av «Tjenestepiken som forsvant» hvor bloggeren trekker fram hvordan den fyldige ordlisten over indiske ord og uttrykk bakerst i boka bidrar til autentisitet i fortellingen(29.juni 2012. Jeg tolker da dette slik at dette viser for bloggeren at forfatteren vet hva han skriver om og gjør at hun får mer tiltro til forfatteren og at boka virker mer ekte. Autentisitet og troverdighet synes å være to såpass beslektede uttrykk at jeg mener det i hvert fall i denne sammenhengen hvor det da i synes å gjøre fortellingen mer ekte for bloggeren,i praksis får samme funksjon som troverdighet. Det er ett tilfelle hvor troverdighet også nevnes som noe som er negativt. Det er i omtalen av «Frihetens vinder», hvor bloggeren på den ene siden trekker fram mye positivt med boka og mener at forfatteren skal ha grunnlaget på plass etter å ha studert både historie og skrivekunst(Bentebing 22.august 2012). Samtidig mener hun også at boka blir litt tørr, noe som hun mener kan ha noe å gjøre med at den oppleves som historisk korrekt. Historisk korrekt kan her sies å være et eksempel på troverdighet og poenget vil da være enten at boka blir for historisk troverdig eller at forfatteren har lagt for stor vekt på historisk troverdighet i forhold til andre sider.

Moralsk-politiske kriterier

Jeg har funnet svært få, om noen, klare eksempler på at moralske og politiske budskap eller verdier bøker uttrykker brukes som kvalitetskriterium. Det nærmeste jeg har kommet et klart eksempel på dette er i omtalen av «Greven av Monte Christo»(Bentebing 30.oktober 2011). Den betegnes som en herlig røverroman som det var en svir å lese og utover det trekker bloggeren fram at «de gode er så utrolig gode, vakre og vennlige og de slemme er så bortinatta, slemme, griske og egoistiske» og at Dumas styrer leseren trygt gjennom fortellingen slik at man får med seg at går godt for de snille og riktig forferdelig for de slemme»(30.oktober 2011). Bloggeren sier ikke her eksplisitt at det går godt med de gode og dårlig med de slemme[og at forfatteren har dette skillet] er det som gjør romanen god, men det at det nettopp er dette bloggeren trekker fram utover at boka er god, kan tolkes som en implisitt måte å si at dette er noe av det som er med på å gjøre den god.

Kognitive kriterier

Kognitive kriterier har jeg funnet eksempler på i til sammen i hvert fall seks omtaler, selv om det varierer ganske så mye hvor ofte de forskjellige typene av dem dukker opp. Det er bare to av disse kriterievariantene som jeg har funnet eksempler på som er klare og utvetydige nok til at jeg har talt dem med som eksempler på denne typen kriterier. Den første er den som går på

det å øke kunnskapen om et tema hos leseren. Dette viser seg riktignok på et litt mer indirekte måte, ved at det begge gangene trekkes fram at bøkene stimulerer til nysgjerrighet og videre lesning om et tema, som i «Tjenestepiken som forsvant» og «Frihetens vinder». Selv om dette kan sies å være en indirekte måte bøkene gir mer kunnskap hos leseren på, synes det uansett å innebære at den gir kunnskap hos leseren. Men flest og klareste eksempler har jeg funnet på kriteriet om at bøker skal sette i gang tanker hos de som leser dem opp. Dette ser vi blant annet eksempel på i omtalen av «Særoppgave» hvor hun skriver at hun blir matt med tanken på hvor mange utrolige gode, spennende og tankevekkende bøker hun går glipp av (11. januar 2012). Tankevekkende kobles her både til bøker som er gode og som hun går glipp av, så det synes implisitt å ligge at hun ønsker å lese flere tankevekkende bøker enn det hun faktisk får gjort og at dette er en egenskap hun setter pris på med bøker, at det er tankevekkende, vekker tankene hennes. I tillegg til at det er flere eksempler på bruk av denne varianten av kognitive kriterier bruker hun også klart mer plass på det når det trekkes fram, enn hun gjør på de andre variantene av kognitive kriterier. Det igjen synes å være enda et tegn på at det er viktig for henne. Hun demonstrerer ytterligere at dette er noe som er viktig for henne ved at hun i flere av omtalene går i en slags dialog med bøkene og forteller om tanker fortellingen eller tematikken i boka setter i gang hos henne. Et eksempel på dette finnes i omtalen av «Anna Karenina» hvor bloggeren spekulerer i hva Tolstoj prøver å si gjennom beskrivelsen av Konstantin Levins tanker om forhold mellom tanke og arbeid og kommer med de tankene hun selv gjør seg om det (24. juni 2012).

Elitisme eller populisme?

Selv om heller ikke denne bloggeren uttrykker et klart elitistisk syn på litteratur hvor det bare er tyngre litteratur som er god, gir hun flere ganger uttrykker for holdninger til bøker som synes å implisere at hun mener at selv om underholdningslitteratur og lettere litteratur kan være gode til sine formål, er tyngre litteratur når det kommer til stykket bedre og kanskje også viktigere. Dette ser vi eksempel på i omtalen av «Blomstenes hemmelig språk». Der betegner hun boka og feelgood bøker generelt som avslappende tidtrøye og behagelig leseopplevelse, men beklager seg samtidig over at hun ikke går og tenker på dem i ettertid og av og til nesten ikke kan huske at hun har lest boka (Bentebing 21. februar 2012). Det hun synes å si her er altså at selv om hun har likt bøkene det er snakk om, synes hun det er noe som mangler for at de skal være virkelig gode og ikke bare ganske gode. Dette kan tydeligvis også gjelde for sjangerlitteratur, at bøker regnes som bedre hvis de ikke bare bryr seg om å følge

sjangergrensene slavisk. Et eksempel på det i anmeldelsen av «Skjulte liv» som får ros for å være «litt mer enn bare krim»(3.september 2012). Til skillet mellom lettere litteratur, som kan være til grei til sine formål og tyngre litteratur, synes det også ofte å knyttes en holdning om at lettere litteratur først og fremst er god hvis man vil slappe av eller koble ut tankene mens man leser. Det ser vi eksempel på i omtalen av «Jenta på klippen» hvor hun skriver at hvis man trenger å hvile hodet litt, kan man ta den boka, men hvis ikke, f.eks ta Enquists «Livlegens besøk» i stedet(25.juni 2012). I delvis kontrast til alle disse eksemplene har vi omtalen av «Russisk vinter» hvor hun etter å ha skrevet at den har mer med seg en ren underholdning, spør hva som skal være galt med ren underholdning(16.september 2011). Dette er imidlertid det eneste eksemplet jeg har funnet som kan tolkes til at hun tar ren underholdning i forsvar som like fullverdig litteratur som tyngre litteratur, og synes ikke å være så representativ for holdningene hennes til det utover de hun uttrykker ellers i bloggen. Utover dette eksemplet synes holdningen de gangene hun kommer inn på et slikt mulig skille å være at, selv om ikke det nødvendigvis er noe galt med ren underholdning og lettere litteratur, er det ikke like bra eller givende som tyngre litteratur. Det er ikke ren elitisme hvor man har et skille mellom tung litteratur, hvor man finner de gode bøkene og lettere litteratur, som underholdningslitteratur, hvor alle bøkene blir regnet for å være dårlige. Bloggeren er klar på at lettere litteratur kan være bra til sine formål og gi en behagelig leseopplevelse. Men hun ønsker noe mer av bøker enn bare det og synes å implisere at selv om lettere litteratur og ren litteratur kan være ganske god er den virkelige gode litteraturen den som har noe mer med seg enn bare ren underholdning.

”Vanskelige” bøker vs ”lette” bøker

I det hele tatt synes det at en bok er underholdende eller behagelig sjelden å brukes som kvalitetskriterium i denne bloggen. Selv om bøker i liten grad kritiseres direkte for å være underholdende eller behagelige og bloggeren ikke synes å mene at dette er negativt i seg selv(men kan være godt til sine formål), er det altså en del eksplisitt eller implisitt kritikk av bøker som bare er det, fordi bloggeren mener de kunne vært bedre om de ikke bare fokuserte på å være underholdende eller behagelige. At bøker er lettleste eller på andre måter lett tilgjengelige, utover det å være behagelige eller underholdende, nevnes tre ganger. Det brukes imidlertid da ikke nødvendigvis som et kriterium på at en bok er god. «Russisk vinter» betegnes som «lettlest, men kjekt», noe som i hvert fall slik det formuleres får det til å se ut som om det er kjekt å lese boka til tross for at den er lettlest, noe som igjen gir et inntrykk av

at det vanligvis ikke er kjekt å lese lettleste bøker for denne bloggeren(16.september 2012). I omtalen av «Tjenestepiken som forsvant» nevnes imidlertid det at den er lett å lese i en sammenheng som gir inntrykk av mer positive holdninger hos bloggeren til at den er lett å lese. At den er lett å lese nevnes nemlig der i samme åndedrag som at det er en koselig bok med mye humor. Jeg regner både at den er en koselig bok og at den har mye humor som positive vurderinger. Selv om det ikke nødvendigvis er nok til å si med sikkerhet at det at den er lettest også skal regnes som en positiv vurdering i denne sammenhengen, mener jeg det at det dukker opp i samme åndedrag som de vurderingen kan være et tegn på at også dette er noe som bloggeren ønsker å trekke fram som et positivt trekk med boka. At bøker er vanskelige, tunge eller ubehagelige blir trukket fram som et kvalitetskriterium har jeg funnet omtrent like mange eksempler på, alle ganger med positivt fortegn. Det ene av dem er i omtalen av Doris Lessings «the golden notebook» hvor bloggeren beskriver henne som «en stor forfatter, kompromissløs og krevende-det er bra»(16.september 2011). At Lessing er kompromissløs og krevende kan da knyttes til at hun våger å være tung, vanskelig og ikke så lett tilgjengelig og ved å si at det er bra synes da bloggeren å gi klart uttrykk for at hun liker nettopp dette.

Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur

Hvis jeg skal trekke konklusjoner på grunnlag av det jeg har funnet i denne bloggen, er det da dette jeg har kommet fram til: For det første, følelsesmessig engasjement og innlevelse er også i denne bloggen er av de mest brukte kriteriene men ikke det mest brukte. Det innebærer at også holdningene denne bloggen uttrykker er i ganske sterkt samsvar med de holdningene Dewey uttrykker, men i mindre sterkt samsvar enn i de fleste andre bloggene jeg har sett på.

Skal man bedømme etter hvor ofte «desinteresserte» kriterier brukes og hvor ofte følelsesmessig engasjement og innlevelse brukes som kriterier i forhold til hverandre, er påvirkningen fra et Kantiansk litteratursyn og Deweys litteratursyn, mer jevnt fordelt enn i de fleste andre bloggene. Men det er likevel en klar nok forskjell, spesielt hvis man også tar med gangene spenning brukes som kriterium, til at det også i denne bloggen virker som om påvirkningen fra Deweys litteratursyn, er større enn påvirkningen fra et mer Kantiansk inspirert litteratursyn. Heller ikke denne bloggeren synes, ut fra det hun uttrykker i innleggene i denne bloggen å være enig med Kant i at følelsesmessig engasjement og følelsene en bok inngir er i beste fall irrelevant for hvor god en bok er. Men også for denne bloggeren synes det

ut fra det hun skriver som om hun har holdningen at det i blant kan være mulig å skille «rene» estetiske kriterier som er gode i seg selv ut fra den følelsesmessige opplevelsen som hun har. Dette kan da sees på som en mulig påvirkning fra Kants litteratursyn, selv om den da altså også her synes å være mindre enn påvirkningen fra det vi finner hos Dewey. I kontrast til Deweys tanker synes det imidlertid å være få eksempler i denne bloggen på at litteraturens betydning for samfunnet trekkes fram, så påvirkningen fra Deweys tanker synes først og fremst å være i synet på følelser og det personlige engasjementets betydning i vurderingen av kunst

Når det gjelder hva som vektlegges mest av form og innhold, ser vi at språket også i denne bloggen er et av de aller mest brukte kriteriene. Andre formmessige kriterier, som fortellerperspektiv brukes imidlertid ganske lite. Selve fortellingen eller historien trekkes heller ikke så ofte fram, om enn kanskje et hakk mer enn ikke-språklige kriterier som har med bokas form å gjør. Det gjør imidlertid selve personene i bøkene. Hvis vi også tar med de gangene det moralske budskapet eller tematikken trekkes fram, synes kriterier som har med form å gjøre og kriterier som har med innhold å gjøre å dukke opp omtrent like mange ganger i denne bloggen.

Jeg har altså funnet svært få eksempler på bruk av moralske og politiske kriterier for å bedømme en boks kvalitet. Det er bare et klart eksempel på at dette trekkes fram som et kriterium i vurderingen av en bok. Selv om dette kan bety at det ikke er et kriterium som bloggeren er helt likegyldig til, synes dette å bety at det ikke blir tillagt så stor vekt av denne bloggeren. Den ene gangen det brukes er det også som en del av rosen hun gir boka det er snakk om, det er ingen eksempler som jeg har kunnet se på bøker som blir kritisert for å ha et dårlig eller negativt budskap eller uttrykke feil holdninger. Selv om bloggeren ikke helt uttrykker en «kunst for kunstens skyld»-holdning i denne bloggen, synes det å ligge en god del nærmere det enn synspunktene til folk som Platon og Tolstoj. Og det at disse kriteriene tillegges såpass liten vekt i denne bloggen, kan også sees på som en mulig påvirkning fra «kunst for kunstens skyld»-bevegelsens holdninger, hvor bloggeren ikke går fullt så langt som dem i avvise det å bruke moralske kriterier i vurderinger av bøker, men jevnt over likevel tillegger det liten betydning for en boks kvalitet.

Bruken av kriteriet om følelsesmessig engasjement og innlevelse kan som tidligere nevnt også sees på som en mulig påvirkning fra romantikkens litteratursyn. Selv om det også her brukes

en god del, synes det å få en mindre sentral betydning enn i de fleste andre bloggene. Spørsmålet er da om det betyr at man i denne bloggen kan finne større mulig påvirkning fra andre litteratursyn som kontrasterer med det man finner i romantikken.

Et kriterium som kan knyttes til slike kontrasterende synspunkter er troverdighet. Det dukker opp litt sjeldnere som kriterium enn følelsesmessig engasjement og innlevelse brukes, men i mange nok omtaler til at man får følelsen av at dette er et kriterium som tillegges en viss vekt av bloggeren. Dette er altså et kriterium som er i sterkt samsvar med sentrale verdier innen både renessansen, klassisismen, realismen og naturalismen, og selv om det ut fra hvor ofte det brukes ikke tillegges like stor vekt som følelsesmessig engasjement og innlevelse, og det kan derfor sees på som en mulig påvirkning fra disse litteratursynenes idealer.

En verdi som var populær i romantikken, men som man i renessansen, klassisismen, realismen og naturalismen i beste fall stilte seg likegyldig til er originalitet. Som vi har sett, dukker det opp i denne bloggen, men ikke så veldig ofte og da oftest for å kritisere bøker for ikke å ha nok av det. Det synes altså som om det, selv om det tillegges en viss betydning ikke tillegges en stor betydning. En påvirkning fra romantikken her synes derfor ikke å være så stor.

Vektleggingen man finner i renessanse, klassisisme, realisme og naturalisme av at bøker skal gi økt forståelse og kunnskap kan knyttes til bestemte kognitive kriterier Jeg har funnet i hvert fall et par eksempler på bruk av det kognitive kriteriet om at bøker skal gi økt kunnskap om et tema, så det kan bety en mulig påvirkning fra realismen og naturalismens litteratursyn. Ser man dette som et utslag av påvirkningen fra realisme og naturalisme og andre litteratursyn som vektlegger at litteratur skal representere verden på en sannferdig måte for å gi folk økt kunnskap eller forståelse, synes imidlertid ikke denne påvirkningen å være så veldig sterk.

Det kognitive kriteriet som jeg imidlertid har funnet flest eksempler på og som dukker opp i flest omtaler er kriteriet om at litteratur skal sette i gang tanker hos leseren. Dette kan altså sees på som en mulig påvirkning fra modernister som Adorno og Brechts kunstidealer og det dukker opp i mange nok omtaler og brukes såpass mye tid på i disse at det gir inntrykk av å være et kriterium som er av ganske stor betydning for denne bloggeren. Og det kan da igjen altså sees på som et tegn på at hun er påvirket av denne typen modernismes idealer.

En annen mulig påvirkning fra denne modernismens idealer er at det i denne bloggen, sammenlignet med de andre jeg har sett på er sjelden at det at bøker er underholdende eller behagelige brukes som et kriterium på at de er gode, i hvert fall uten at bloggeren også understreker at de er bedre når de er noe mer enn behagelige eller underholdende. Når det at en bok er vanskelig eller ubehagelig implisitt eller eksplisitt trekkes fram synes det stort sett å være med positivt eller nøytralt fortegn. Dette synes da å innebære en påvirkning fra Brecht og Adorno og deres meningsfellers tanker om at litteratur ikke skal være lettfordøyelig, men våge å være vanskelig. Selv om hun ikke går like langt som Adorno og mener at bøker som er underholdende og tilgjengelige nødvendigvis er dårlige, synes hun å mene at det kan være en kvalitet i seg selv at en bok er vanskelig eller ubehagelig, noe som kan være et tegn på påvirkning fra Adornos tanker om at bøker skal være vanskelige for å få folk til å tenke og ikke bli sugd opp i det kommersielle kretsløpet.. At hun leter etter noe mer i bøker enn at de er underholdende og tilgjengelige, kan også være en mulig påvirkning fra Adorno og andre likesinnede modernisters tanker, selv om hun ikke trekker opp et like skarpt skille mellom tung kunst og annen kunst som de gjør.

Hvis man også har bruken av originalitet som kriterium i mente, selv om den mer går på at bøker er for uoriginale mer enn at de roses for å være originale, blir inntrykket jeg får av denne bloggen at det er den av bloggene jeg har tatt for meg som synes å vise størst påvirkning fra bruddestetikken hos modernister som Adorno og Brecht. Det er riktignok heller ikke her full overensstemmelse mellom synspunktene som uttrykkes i bloggen og de som finnes hos Brecht og Adorno og andre modernister i samme tradisjon, hun går ikke fullt så langt som dem i holdningene sine. Det synes likevel å være mange berøringspunkter mellom holdningene som uttrykkes i denne bloggen og de modernister som Brecht og Adorno står for, nok til at det er en mulig påvirkning fra dette litteratursynet som er ganske sterk, i hvert fall i forhold til de andre bloggene jeg har undersøkt.

Sammenlignet med de andre bloggene jeg har sett på, opererer man i denne bloggen med et skarpere skille mellom tyngre og lettere litteratur enn det som ellers gjøres i bloggene jeg har sett. Det dreier seg ikke om rendyrket elitisme hvor lettere litteratur automatisk regnes som dårlig. Holdningen synes imidlertid å være at selv om lettere litteratur også kan være bra, i hvert fall til sine formål, er den beste litteraturen den som, i tillegg til andre kvaliteter, også har en tyngde som gjør at den er noe mer enn ren underholdning. Det synes altså å være et

skille hvor lettere litteratur og underholdningslitteratur kan være god til et visst punkt, men det bare er den tyngre litteraturen som kan være eksepsjonelt god.

Konklusjoner

Skal man summere opp kjennetegn med denne bloggen sett i forhold til de andre bloggene jeg har tatt for meg, vil jeg si at den utmerker seg ved å være den bloggen som har det litteratursynet som er mest i samsvar med det kunst og litteratursynet man finner i den tradisjonen Brecht og Adorno representerer. Bloggeren går ikke langt nok i den retningen til å kunne sies å representere det samme litteratursynet, men sammenlignet med de andre bloggene er det mange flere eksempler på sammenfall med holdningene i dette litteratursynet i denne bloggen enn det jeg ellers har funnet.

3 vise kvinner

3 vise kvinner står på mange måter i en særstilling blant bibliotekbloggene i denne undersøkelsen. For det første er den, i motsetning til de fleste andre av dem ikke en ren anbefalingsblogg. Det er en blanding av anbefalinger av bøker, fortellinger og informasjon om arrangementer på bibliotek og nærmest essaystiske innlegg om bibliotekarenes syn på litteratur, biblioteklivet og andre ting i verden. Og ofte blandes disse forskjellige typene blogginlegg med hverandre. Det hele skjer i et nærmest skjønnlitterært språk, med stort rom for personlige refleksjoner, poetiske beskrivelser og underfundige kommentarer. Alle bøkene som nevnes er bøker som anbefales og i motsetning til enkelte andre bibliotekblogger (som vi skal se senere), hvor man i blant kan komme med kritiske bemerkninger om bøker som anbefales synes dette å være så godt som fraværende i denne bloggen.

Bruken av kriterier

Følelsmessig engasjement, innlevelse og emosjonelle reaksjoner

Følelsene boka gir synes i hvert fall å være et viktig kriterium for kvalitetsbedømmelsen. 10 forskjellige steder har jeg funnet eksempler på at de, implisitt eller eksplisitt, nevner følelsene boka gir som en av grunnene til at de likte den. Dette gjelder ikke minst at boka rører ved bibliotekaren og/eller at hun lever seg inn i den. "Rom" av Emma Donoghue beskrives f.eks

som " det vakraste, mest rørende eventyret eg så langt har kome over i bokverda".(3 vise kvinner, 3.mai 2011). Å bli rørt av noe synes helt klart å ha med det å bli følelsesmessig engasjert eller leve seg inn i noe å gjøre, så det synes da å være eksempel på kriteriet om at en bok følelsesmessig engasjerer eller setter i gang følelsesreaksjoner. Jeg vil også si at bli rørt stort sett er et positivt ladet begrep, så derfor plasserer jeg den da under kriteriet følelsesmessig engasjement/innlevelse/følelsesreaksjoner. I innlegget om Pettersons «Jeg nekter» beskriver bloggeren hvordan boka «kryper under huden» og, like før hun kommer med anbefaling av boka, hvordan ingen bok av forfatteren har grepet henne så sterkt som denne(3 vise kvinner,16.oktober 2012). At boka kryper under huden kan fortolkes til å si at den rører ved bloggeren altså vekker følelsesmessig engasjement, selv om dette kanskje ikke er helt utvetydig. Når hun skriver at ingen bok av forfatteren har grepet henne så sterkt som denne har gjort, like før hun nevner at hun vil råde folk til å lese boka, synes det uansett å være et klart eksempel på dette kriteriet, siden å bli grepet av noe, synes å bli brukt på mye av samme måten som å bli rørt av noe og at hun nevner det like før hun anbefaler boka også fungerer som en implisitt kobling til anbefaling av boka og som et kriterium for å bedømme boka som god. Bibliotekarbloggerne går lengre enn mange andre bloggere i bibliotekblogger og gir gjerne lange, poetiske beskrivelser av opplevelsen de har av boka og følelsene den satte i gang, som også er med på å skape en egen atmosfære hos meg som leser.

“Desinteresserte” kvalitetsvurderinger

At boka er vakker, generelt godt skrevet(når ikke språk eller historie blir spesifikt trukket fram) og tilsvarende kriterier som synes å ha med en “ren” eller desinteressert opplevelse av en bok som god i Kantiansk forstand brukes litt sjeldnere, rundt 3-5 ganger. Klart færre ganger enn det følelsesmessige kriteriet, med andre ord, men mange nok ganger til at også det merkes. Et eksempel på dette finner vi i innlegget om «Rom» , som beskrives som vakker(3.mai 2011). Det er imidlertid interessant at det her nevnes i samme åndedrag som den følelsesmessige opplevelsen bloggeren får ut av boka. Et kanskje mer rendyrket og «uoppblandet» eksempel på dette kriteriet finner vi i innlegget om «Jeg nekter», som betegnes som mesterlig skrivekunst(16.oktober 2012). Dette kan sies å plasseres innenfor Kants kriterium om desinteressert kunstopplevelse, siden det her synes å dreie seg om en bedømming av boka ut fra selve dens konstruksjon

Form og innhold

Språk er noe som bloggerne synes å legge stor vekt på i bedømmelsen av bøkene. Nesten like mange ganger som følelsene boka inngir blir brukt som begrunnelse på bokas kvaliteter, brukes språket som begrunnelse på det. Når språket i en bok er omtalt synes det alltid å være med positivt fortegn og spesielt i bøker på nynorsk blir dette ofte trukket fram. Et eksempel på hvordan språket blir trukket fram er i anmeldelsen av «Jeg nekter», hvor bloggeren skriver at Petterson skildrer avgjørende situasjoner med få, men absolutt, rette ord(16.oktober 2012). Det synes her å være ordvalgene som trekkes fram, som igjen har med språket å gjøre. Og at ordene beskrives som rette tyder på at det her blir brukt som et kvalitetskriterium og ikke bare som en ren beskrivelse av hvordan språket er.

Sammenlignet med språket synes selve fortellingen, inkludert personer sjelden å bli eksplisitt trukket fram som viktige for en boks kvalitet. Det eneste stedet hvor historien eksplisitt trekkes fram synes å være i omtalen av “Jeg nekter” hvor det nevnes at slutten skuffer litt, selv om anmelderen likevel synes at det er en svært god bok og om episoder i boka som har satt spor i bibliotekaren, men har kan det dreie seg like mye om selve språket dette uttrykkes i, som episodene i seg selv(16.oktober 2012). Personer trekkes på sin side fram som viktige for en boks kvalitet en gang ,i omtalen av “Evig skal d. Vera” , som får ros for nettopp gode personskildringer (3 vise kvinner, 1.april 2011) . Ut fra dette kan det da virke som om bibliotekarene legger større vekt på den formmessige siden av bøker enn innholdet.

Det er imidlertid et annet aspekt som har med innhold i bøker å gjøre som også må letes etter i anbefalingene og innleggene før man komme med en slik konklusjon på grunnlag av blogginnleggene, nemlig budskapet og tematikken i boka. I hvilken grad trekker bibliotekarene i denne bloggen fram budskapet eller tematikken i boka som viktige for dens kvalitet, enten det er med positivt eller negativt fortegn? Det er i hvert fall 3-4 bøker hvor temaet som tas opp trekkes fram som viktig. For det første Kjersti Skomsvolls “Jo fortere jeg går, jo mindre er jeg” som roses for å ta opp temaene ensomhet og alderdom(3 vise kvinner 4.desember 2012). På samme måte får Lars Olav Seljestads “Isberg” ros for å skrive om menneskenaturen, manglende empati og beredskapen til vold mot andre mennesker(3 vise kvinner 4.desember 2012). Rosen av Beate Grimsvolls “En dåre fri” kan kanskje også plasseres i denne kategorien, om enn litt mer implisitt, ved at bibliotekaren som skriver om boka trekker fram hvordan det gir innblikk i en annen verden og kampene hun har med den psykiske helsetjenesten og med seg selv(3 vise kvinner,15.juli 2011). Sist, men ikke minst trekkes “Syngja” av Lars Martin Vaage fram som en viktig bok, ikke minst fordi den forteller

om behandlingen av og hvordan det som forelder er å leve med et autistisk barn(3 vise kvinner 27.november 2012). I denne synes også selve budskapet å trekkes fram som viktig, hvordan den våger å være samfunnskritisk og kritisere det forfatteren mener er feil med hvordan autister blir behandlet her i landet av det offentlige.

Hvis alle disse, eller mesteparten av disse vurderingene, kan sies å gå på bokas tema, blir balansen mellom vurderinger som går på det formmessige og de som går på selve innholdet ganske jevnt fordelt. Det er imidlertid fortsatt ganske interessant og påfallende at språket trekkes fram klart oftere enn selve historien og søskenkategorier som persongalleri og miljø.

Moralsk-politiske kriterier

Fra den delen av innholdet som går på selve budskapet blir det naturlig å gå over til å se nærmere på i hvilken grad bibliotekarene som driver denne bloggen legger vekt på hva bøker uttrykker moralsk eller politisk. Som vi har sett, får “Syngja” ros for å tørre å være samfunnskritisk, noe som absolutt synes å ha med det moralske eller politiske budskapet boka uttrykker. Man kan kanskje tolke deler av rosen av “En dåre fri” på en lignende måte, hvis det bloggeren sier om hvordan et snevert normalitetsbegrep ikke er godt for noen, kan sies å være et uttrykk for bokas normer eller budskap. De andre bøkene som ble rost for å ta opp viktige temaer synes imidlertid ikke, så vidt jeg har kunnet se, å bli rost for budskapet de kommer med og heller ikke kritisert. Det virker heller ikke som om de andre bøkene som nevnes blir rost for holdningene de uttrykker. Jeg har heller ikke kunnet finne eksempler på det motsatte, at bøker blir kritisert for budskapet de kommer med eller holdningene de uttrykker. Det eneste andre eksemplet jeg har kunnet finne på en moralsk vurdering av bøker eller forfattere er når Vaage i omtalen av “Syngja” blir rost for å ikke å gå over streken for å utlevere et annet menneske, noe som kan tolkes til at denne bibliotekarbloggeren mener at forfattere, hvis de skriver om levende personer, har et moralsk ansvar når det gjelder hva de skriver om dem(27.november 2012). Det blir imidlertid også, i to forskjellige blogginnlegg, nevnt at mennesker har et ansvar når det gjelder ordene de bruker, at ord også har potensiale til å såre og føre til konsekvenser som voldshandlingene 22.juli, hvis man ikke er seg sitt ansvar bevisst og har en etisk bevissthet i forhold til bruken av dem. Det ene av disse innleggene er skrevet kort tid etter hendelsene 22.juli 2011 og kommer ganske så direkte og kort og konsist inn på dette(3 vise kvinner 29.juli 2011). Det andre innlegget er skrevet i anledning Plumbo-Madconepisoden vinteren 2012 og går litt mer detaljert inn på bloggerens synspunkter på dette(3 vise kvinner januar 2012) Med mindre bloggerne gir forfatterne en særstilling i

forhold til dette, er det dermed også mulig å tolke dem slik at de mener at forfattere har et ansvar i forhold til hva de skriver, på samme måte som de mener andre har et ansvar for hva de sier og skriver.

Inntrykket av hvilke normer de 3 vise kvinner har i forhold til dette blir dermed litt ambivalent. På den ene siden virker det som om bloggerne, med unntak av i bedømmelsen av “Syngja” legger lite vekt på holdninger bøkene uttrykker i bedømmelsen av dem. Samtidig kan også mye tyde på at de likevel mener at forfattere har et moralsk ansvar for hva de uttrykker i en bok i forhold til holdninger den kan inspirere. Og selv om det ikke er nok til å gjøre at de vil vurdere en bok som ellers vil bli betraktet som god negativt, mener de likevel det er problematisk hvis dette skjer. Slik sett kan mye tyde på at de 3 vise kvinner ikke er tilhengere av “kunst for kunstens skyld”-tankegangen, selv om det også synes å ha holdninger som er et godt stykke fra folk som Tolstoj og Platon.

Kognitive kriterier

Det som synes å trekkes fram litt oftere enn etiske/politiske kriterier for en boks kvalitet er kognitive kriterier for dette. Jeg har funnet fem eksempler på dette, mange av dem i forbindelse med bøkene som ble berømmet for temaene de tar opp. I tre av tilfellene blir boka berømmet for å gi mer kunnskap om temaet den tar opp og/eller gi korrekt kunnskap om dette, som i “En dåre fri”, som roses for å gi leseren innblikk i en annen verden, her altså den verdenen som fortelleren har måttet gå gjennom, med stadige kamper med både helsevesen og sitt eget sinn. Ellers har man et eksempel hver for kategoriene bøker som setter tanker i gang og bøker som forteller noe viktig om livet og mennesker, det siste eksempelet kan kanskje plasseres innenfor begge disse kategoriene. Eksempelet på bøker som roses for å sette tankene i gang er når man i bloggen trekker fram bøker som “smaug seg inn i sjela, brøytt rom for undring og ettertanke, laga seg eit trygt leie, for å bli verande lenge, lenge(3 vise kvinner 10.januar 2012). Disse kontrasteres i dette innlegget blant annet med bøker som ikke skilte seg nevneverdig ut. At bøker gir rom for undring og ettertanke synes å være mye av det samme som at de gir en leser noe å tenke på. Når det også det kobles sammen med positive betegnelser som trygt leie og at bloggeren også sier at slike bøker varer lenge, synes det også å impliseres at det er positivt med bøker som er slik. Siden bloggeren her snakker om bøker ikke bare en bok, impliserer hun også at hun generelt liker bøker som er slik og dermed også at hun setter pris på at bøker stimulerer til undring og ettertanke. Selv om dette kriteriet bare dukker opp en gang, kan det dermed tyde på at det er et viktig kriterie i hvert fall for en av de

som skriver denne bloggen. Eksempelet jeg mener å ha funnet på det å gi innsikt om eller si noe viktig om mennesker og livet er i det de skriver om Seljestads “Isberg”. Bloggeren skriver her at den “syner korleis ein kjensleladd ungdom blir til ein hemnar fylt av menneskeforakt” og at den “stiller spørsmål om menneskenaturen, om manglende empati og beredskapen til vald mot andre menneske”(3 vise kvinner, 4.desember 2012). På den ene siden kan det at bloggeren trekker fram at den stiller spørsmål om disse tingene tolkes som at hun trekker fram at den setter tankene i gang om det. Det kan imidlertid tolkes slik at det sier noe viktig og grunnleggende om de mørkere sider med mennesker og samfunnet og slik er med på å gi økt innsikt i leseren om det, noe som kan passe godt overens med et mer klassistisk og Aristoteles-inspirert ideal om at litteratur skal gi oss innsikt om mennesket og livet og forhold som vi alle lever under, noe som da også vil inkludere de mørkere sidene av det.

Elitisme eller populisme?

I spennet mellom et elitistisk og populistisk syn på bedømming av litteratur og formidling av dem, uttrykker denne bloggen, de gangene den direkte eller indirekte kommer inn på det temaet et ståsted som ikke synes å være så lett å plassere på en slik skala. Det er ikke noen direkte kritikk av underholdningsromaner og man gir ikke uttrykk for et skille mellom bøker som betraktes som mindre verdt eller bare underholdning og mer tyngre og seriøse bøker. Derimot gis det de to gangene de kommer inn på dette temaet uttrykk for en bekymring for at bestselgere, som jo gjerne er lettere romaner med et større underholdningspreg, gjør at andre, litt eller mye smalere, bøker kommer i skyggen av dem og ikke får den oppmerksomheten den fortjener og dermed heller ikke blir lest. Poenget synes her å være mer at også disse bøkene har kvaliteter som gjør at de fortjener å leses og kan gi folk like store gleder som de får ut av bestselgerne, mer enn at de nødvendigvis er bedre. I det ene av innleggene knyttes dette til hvordan det at bibliotek gjerne stiller ut mest av de allerede populære bøkene, gjør at bøkene som ikke er så populære blir enda mer bortgjemt for lånerne og dette kan, selv om det blir formidlet på en ganske så diplomatisk og nærmest forsiktig måte, regnes som en mild kritikk av sider ved formidlingen av litteratur på bibliotek(3 vise kvinner, 6.september 2011). Slik kan man likevel kanskje også si at synet på formidling som uttrykkes i denne bloggen i praksis ligger nærmere et mer “elitistisk” syn enn et populistisk, “gi folk det de vil ha” syn på dette, selv om dette synes mer å være ut fra et syn om at man ønsker å vie oppmerksomhet til kvalitet som ellers drukner i det som er populært enn at det skal gis mer oppmerksomhet fordi det er bedre. Ting kan tyde på at dette hører sammen med et slags mangfoldsideal blant

bibliotekarene om at all slags litteratur fortjener sin del av oppmerksomheten. Dette uttrykkes implisitt i de milde bønnene i de forannevnte to innleggene om at man også ofrer litt bortgjemte bøker og sjangre, som noveller og lyrikk, oppmerksomhet for å oppdage det de har å by på, men uttrykkes også eksplisitt i et annet innlegg hvor bibliotekarene runder av med å hylle mangfoldet i livet og litteraturen. Om bloggerne gjør seg til talskvinner for et litt mindre populistisk syn på litteraturformidling, synes de altså i selve synet på litterær kvalitet å være vanskeligere å plassere innenfor en slik skala. Dette er både fordi de forsvarer smal litteratur ut fra at den også fortjener oppmerksomhet og ikke ut fra at den kvalitetsmessig er bedre og ut fra at de i liten grad eksplisitt sier noe om de mener det er en skille i kvalitet mellom smalere og bredere litteratur og underholdningsromaner og andre romaner.

“Vanskelige” bøker vs “lette” bøker

Bloggerne synes ikke å ha så mye å si om temaet behagelige og lett tilgjengelig kontra ubehagelige og vanskelig tilgjengelige bøker. De kommer inn på det ved en, kanskje to anledninger, begge ganger i forbindelse med Stig Sæterbakken. Den ene anledningen er det i forbindelse med en nekrolog om han, hvor han blir rost for å være kompromissløs og en djerv forfatter, noe som med passelige mengder velvilje, for de som kjenner til hans forfatterskap, kan tolkes som en ros for at han våger å skrive bøker som ofte er ubehagelige og ikke så lett fordøyelige (3 vise kvinner, 31. januar 2012). Den andre anledningen er en kortanmeldelse av hans roman “Gjennom natten”, hvor det at boka er ubehagelig blir beskrevet på en implisitt positiv måte (8. februar 2012). Her er det imidlertid verdt å merke seg at ordlyden i denne kortanmeldelsen ligner så mye på den man finner i en anmeldelse av denne boka i bloggen “Bibliotekarene anbefaler” at mye kan tyde på at dette er å regne som et indirekte sitat fra den. Selv om det er godt mulig at bloggerne deler denne vurderingen, mener jeg likevel at dette ikke er et veldig klart tegn på hvilke oppfatninger de har når det gjelder ubehagelig bøker. Ellers synes ikke bloggerne å ha noe å si om dette, jeg har verken funnet eksempler på (voksen)bøker eller forfattere som roses eller kritiseres for å være lett tilgjengelige, lettfordøyelige eller ubehagelige. Og jeg har heller ikke funnet eksempler på bøker eller forfattere som kritiseres for å være ubehagelige, tunge eller vanskelig tilgjengelige. Det å rose en bok for å være underholdende kan kanskje også regnes som å stå i motsetning til en mer modernistisk bruddestetikk, men, med mindre man kan regne et par eksempler hvor bøker blir trukket fram som morsomme eller humoristiske skal kunne regnes som eksempel på dette, har jeg heller ikke funnet noen eksempler på det. Selv om jeg altså har funnet et par mulige eksempler på bok eller forfatter som roses for å tørre å være ubehagelig

og vanskelig å fordøye, mener jeg disse eksemplene blir for usikre til at jeg kan si noe klart om bloggernes holdninger til dette på det grunnlaget og det er uansett mulig at rosen har mer å gjøre med bloggernes uttalte betoning av variasjon i litteratur og ellers i verden som en viktig verdi, enn som et uttrykk for hva de setter mest pris på i bøkene de leser. I den grad man kan trekke ut noe om bloggernes syn på dette, virker det uansett som om dette er noe som de ikke tillegger så stor vekt, utover som en del av det å etterstrebe litterær variasjon.

Originalitet, aktualitet, det nye vs det tidløse og klassiske

Ellers finner jeg, i innlegget om «Rom» et eksempel på at en av bloggerne trekker fram det at en roman ikke ligner på noe annet hun har lest som positivt med romanen, og siden det å ikke ligne på noe annet man har lest absolutt høres ganske så originalt, kan det også sees på som en ros av romanens originalitet. Jeg har derimot ikke kunnet finne noen klare eksempler på at en forfatter eller roman roses for å ta opp et aktuelt tema, i den forstand at en del av rosen går på nettopp at han eller hun tar opp et aktuelt tema. Motsatt har jeg heller ikke funnet noen klare eksempler på bøker som roses for å være tidløse, gamle og gode eller klassikere.

Troverdighet

Når det gjelder temaet troverdighet og sannferdighet finner jeg to eksempler på dette. Den ene gangen dreier det seg om en krimbok fra nærmiljøet som roses for sine presise miljøskildringer, noe som også kan tolkes slik at de blir troverdige, ikke minst for de som kommer fra samme område. Den andre gangen er når Vaage blir rost for å være ærlig i “Syngja” og det impliseres at dette gjør den sannere enn mye faglitteratur om samme tema. Siden det faktisk dreier seg om en bok som, i hvert fall tildels, omhandler virkelige hendelser, vil det å være ærlig her bety at forfatteren er sannferdig forhold til det han har opplevd og bloggerens implisitte ros til han for å skrive sannere om det enn mye faglitteratur bygger også opp under dette. I motsetning til det forrige eksemplet på troverdighet eller sannferdighet som kriterie, synes imidlertid dette å forholde seg mer ambivalent til realismen og naturalismens idealer. På den ene siden vil det at en person skriver mer sannferdig om en virkelig hendelse være noe som fører en nærmere “den virkelige verden” og kunnskap om den, noe som passer godt overens med det naturalistiske og realistiske litteratursynet. Samtidig innebærer også det at en forfatter skriver ut fra sitt perspektiv, som Vaage her i hvert fall tildels synes å gjøre, at perspektivet blir mer subjektivt og ikke objektivt, ut fra et realistisk og naturalistisk perspektiv. Siden naturalismen og tildels også realismen synes å ha hatt som ideal at forfatteren ikke skal blande sin egen stemme inn i boka som skrives, men nøye seg med å

presentere det man betraktet som de objektive fakta, vil dette være en form for sannferdighet som ikke passer helt inn i et slikt litteratursyn. Aristoteles og klasisistenes synes heller ikke å ha tenkt på denne typen troverdighet og sannferdighet i sine teorier, og selv om dette ikke nødvendigvis betyr at de mener det er feil, virker det heller ikke som om det finnes noen indikasjoner på at de mente at det typen sannhet eller troverdighet var noe å etterstrebe. I denne sammenhengen kan faktisk kanskje romantikkens betoning av at en kunstner skal uttrykke seg selv og sine følelser være like relevant som naturalismen og realismen når det gjelder å finne litteraturteorier som en ros av det Vaage gjør kan finne samklang med. Det er derfor mulig man kan se på det Vaage gjør som noe som ligger i grenselandet mellom en romantisk tilnærming og en realistisk/naturalistisk tilnærming. Rosen av han sies vil da berøringspunkter både med et realistisk/naturalistisk ideal om troverdighet og kanskje også et sjeldnere og tidligere lite nevnt romantisk ideal om sannferdighet i forhold til å uttrykke kunsterens eget følelsesliv.

Andre verdier som uttrykkes

En verdi som ikke har blitt nevnt tidligere, som bloggerne selv nevner er presisjon og knapphet i bøker. I et lengre innlegg, hvor de også kommer med et hjertesukk over at det er vanskelig å få tid til å lese alle bøkene de ønsker å få lest, skriver bloggeren at det er for mange forfattere som skriver tykke bøker hvor alt for mye er fyllstoff(3 vise kvinner, 21.august 2012). Hun skriver derfor, selv om hun innrømmer det også er noen forfattere som behersker det å skrive langt, at hun nå foretrekker å lese bøker som er mer fortettede og med lavere sideantall. I tillegg til dette innlegget uttrykkes en tilsvarende holdning i anmeldelsen av "Jeg nekter" hvor han blir berømmet for å fortelle med "få, men absolutt rette ord" og i en annen anmeldelse hvor forfatteren blir berømmet for å skjære bort det unødvendig å komme ned til kjernen. Dette kan sees på som et uttrykk for en estetikk hvor det å finne et høyt presisjonsnivå med veldig innholdsmettede ord og være i stand til å si mye med få ord, settes høyere enn mer utbroderte måter å fortelle på, i hvert fall når det siste fører med seg et høyt sideantall. Samtidig hyller bloggeren også i innlegget hvor hun forteller om sin preferanse for kortere bøker mangfoldet blant bøkene så med mindre det siste ikke skulle stemme helt, vil det innebære mer at bloggeren eller bloggerne har særlig sans for knappere bøker og/eller bøker med stort presisjonsnivå mer enn at det bare er slik bøker som regnes for gode i bloggerens eller bloggernes verden. Det er også viktig å huske på at det at høyt antall sider kritiseres ikke i seg selv trenger å bety at forfattere med mer utbrodert stil også blir kritisert når disse ikke skriver romaner med høyt sideantall.

Noe som kan være mer i grenselandet for et kriterium, men som absolutt synes å være en verdi er når bloggerne i flere innlegg understreker litteraturens betydning for lokalmiljøet. Dette ser vi blant annet eksempler på når de i omtalen av ”Evig skal d. vera” gir ros for beskrivelser av lokalmiljøet som folk som bor der kan kjenne seg igjen i og når de i flere omtaler understreker betydningen biblioteket og litteratur har for folk i lokalmiljøet.

Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur

Som vi har sett synes altså bloggerne å tillegge det at en bok setter følelser i gang hos dem og rører ved følelsene deres stor vekt i bedømmingen av bøkene og bruker det ofte som et kriterium for at en bok er god. Dette kriteriet svarer godt overens med romantikkens idealer og kan kanskje også betraktes som en påvirkning fra den. Originalitet blir også trukket fram med positivt fortegn i omtalen av en bok, ”Rom”, noe som også er et kriterium som ble tillagt stor vekt i romantikken. En gang er riktignok ikke så mye og sammenlignet med bruken av følelsesmessig engasjement og innlevelse, sier det ikke så mye om hva bloggerne vektlegger.

Bloggerne synes som vi har sett imidlertid å legge større vekt på presisjon og knapphet enn det som var vanlig i romantikken. Dette synes ikke å ha vært blant romantikkens idealer og å ha vært mindre viktig i dette litteratursynet enn intensitet og originalitet (om enn ikke direkte uviktig). Slik jeg ser det synes dette å passe bedre til Aristoteles og klassismens idealer hvor det å gjøre ting på den ”riktige måten” og ha en mer stram struktur ble sett på som noe av det viktigste, noe som kanskje også kan tolkes til å kunne være i overenstemmelse med en betoning av knapphet og presisjon, både språklig og ellers. Dette kan derfor kanskje også være et uttrykk for mer klassistiske idealer, selv om det også er viktig å huske på at dette brukes som kriterium en god del sjeldnere enn følelsesmessig engasjement og innlevelse.

Den hyppige bruken av følelsesmessig engasjement og innlevelse som kriterium på en boks kvalitet har også berøringspunkter med Deweys syn på følelser og personlige opplevelser og erfaringer som en viktig del av kunstopplevelsen som ikke kan skilles fra resten av den. At det dukker opp som kriterium så mange ganger kan da tyde på at de i hvert fall ikke er enige med Kant i at den ikke har noe med en ekte kunstopplevelse å gjøre.

Som vi har sett finnes det imidlertid også eksempler på ganger hvor bloggerne roser bøker for å være vakre, elegante, godt skrevet eller på andre måter roser en bok på en måte som synes å stemme overens med hvordan man desinteressert skal få øye på en boks kvaliteter. Selv om disse trekkes fram sjeldnere enn følelsesmessige kriterier kan likevel bruken av disse tyde på at det også er en viss påvirkning fra dette kunst og litteratursynet, selv om denne påvirkningen ikke inkluderer en nedvurdering av den personlige og følelsesmessige delen av leseropplevelsen.

Bloggerne synes i liten grad å plassere seg på skalaen mellom en modernistisk bruddestetikk og et mer tradisjonelt litteratursyn. Det er en eller to ganger hvor det at en bok er ubehagelig eller tungt fordøyelig at en forfatter tør å skrive ubehagelig eller tungt fordøyelig eller at en forfatter tør å skrive ubehagelig eller tungt fordøyelig synes å trekkes fram som noe positivt, men begge disse eksemplene synes å være heftet med en viss usikkerhet. Ellers synes ikke bloggerne å komme med kriterier som har direkte med dette temaet å gjøre spesifikt, så det er vanskelig å si noe om holdningene bloggerne har til dette ut fra materialet jeg har å forholde seg til, men ting kan i hvert fall tyde på at dette uansett ikke er noe de tillegger en spesielt stor vekt, hverken den ene eller den andre veien.

Et kriterium som synes å ha vært viktig i modernismen generelt, ikke bare bruddestetikken er originalitet og som vi har sett dukker dette også opp i denne bloggen, ved en anledning. Dette er imidlertid, slik jeg ser det, ikke nok til å argumentere for en mulig påvirkning fra et modernistisk kunst og litteratursyn.

Det er imidlertid interessant å se at jeg ikke har funnet noen eksempler på at bøker i denne bloggen har blitt berømmet for å være klassiske eller tidløse, noe som tyder på at klassismens idealer har hatt lite påvirkning i hvert fall på dette punktet. Det synes heller ikke å være noen bøker som direkte roses for å være aktuelle eller ta opp aktuelle tema, så det virker heller ikke som det er noen påvirkning fra realismen og naturalismens idealer på det punktet. Det tre eksemplene på at bøker roses for å gi korrekt eller økt kunnskap om et tema og det ene eksemplet på at det trekkes fram at en bok stiller spørsmål ved menneskenaturen, kan tolkes for å være uttrykk for realismen, naturalismen, renessansen og naturalismens idealer om kunstens betydning for menneskelig kunnskap og forståelse. Troverdighet er et viktig kriterium alle disse litteratursynene og man finner et eksempel på en bok som roses for å gi en troverdig miljøbeskrivelse. Det er også en annen bok som roses for å være troverdig, men som

vi har sett synes dette å være på et grunnlag som delvis synes å stride mot naturalismen og tildels realismens idealer og kanskje også de man finner innenfor renessansen og klassisismen. Mulige påvirkninger fra klassismens litteratursyn finnes som tidligere nevnt i at presisjon og knapphet ved noen anledninger trekkes fram som, om ikke et ideal, i hvert fall en preferanse. Sammenlignet med den sterke påvirkningen fra romantikken som den sterke betoningen av følelsesmessig engasjement i bloggen som helhet kan synes å innebære, virker det med andre ord som om påvirkningen fra disse litteratursynene ikke er så stor. For realismen og naturalismens del synes det å være enda et lite hakk færre eksempler på kriterier som trekkes fram som er i pakt med dette litteratursynet. Man finner et eksempel på en bok som roses for å være samfunnskritisk, noe som synes å være en viktig del av realismen og naturalismens idealer. En påvirkning fra realismen og naturalismens litteratursyn synes med andre ord å i meste fall være mild.

Når det gjelder betydningen som tillegges moralske kriterier i bedømmingen av bøker og betydningen av moralske og etiske normer i den litterære verden, ser vi at det er sjelden bloggerne benytter dette kriteriet og at det virker som om de mener dette sjelden får avgjørende betydning for kvaliteten på en bok. Samtidig synes også bloggerne å gi uttrykk for at de mener at forfattere har en moralsk ansvar for det de skriver, selv om de ikke gjør seg til talskvinner for sensur og mener derfor at holdninger som uttrykkes i en bok kan få betydning. De kan derfor regnes for å innta en posisjon som både er et stykke unna tenkere som Tolstoj og Platon på den ene siden og “kunst for kunstens skyld”-bevegelsen på den andre siden, hvor verdiene en bok uttrykker hverken blir satt i sentrum eller blir regnet for å være uten betydning eller noe som en forfatter ikke bør tenke på. Det synes imidlertid som om posisjonen som uttrykkes i de to innleggene har en del til felles med Deweys tanke om at kunst ikke er en aktivitet som er avsondret fra samfunnet ellers, men at kunstneren i stedet bidrar til det på en viktig måte gjennom sin kunst. Det kan igjen knyttes til en tanke om at kunstnere har et samfunnsansvar, i hvert fall i den forstand at det de skaper vil påvirke samfunnet de lever i. Dermed virker det da som om bloggernes understreking av at også forfattere og de som skriver har et ansvar for det de skriver og konsekvensene av det, er et synspunkt som er i samsvar med det Dewey uttrykker i sin teori

På elitisme-populismeskalaen virker det som om bloggerne ser dette fra et litt annet perspektiv enn mange andre ved at de i liten grad markerer noe skille mellom tyngre, smalere og “seriøse” bøker og lettere bøker og underholdningslitteratur når det gjelder hva som regnes

som god litteratur, samtidig som de uttrykker et ønske om å løfte fram de smalere bøkene, fordi at de føler de trenger det mer, fordi de også fortjenes å leses. Man kan derfor si at denne bloggen ikke har så mye å si angående spørsmålet om det er et kvalitetsskille mellom tyngre og lettere litteratur, men når det gjelder formidling i hvert fall er et godt stykke unna et populistisk “gi folk det folk flest spør etter”-syn på det og i stedet betoner et økt fokus på formidling av smalere litteratur, slik at også denne får oppmerksomhet. Det er uklart hvor nært dette betyr de er et “elitistisk” syn på formidling, mitt inntrykk er at dette ikke innebærer et slikt syn på formidling, men det virker som om de i hvert fall er midt på en slik skala, kanskje også nærmere et “elitistisk” syn på formidling enn et “populistisk”, selv om de i så fall havner der ut fra et annet utgangspunkt enn man gjorde da folkeopplysningstankegangen sist var det dominerende synet kulturpolitisk og blant kulturformidlere.

Konklusjoner

De to kriteriene som synes å vektlegges mest i denne bloggen er følelsesmessig engasjement og innlevelse og godt språk, mens det derimot aldri trekkes fram at bøker er aktuelle eller tidløse eller klassiske. Utover det er en verdi som særlig synes å utmerke seg det at litteratur skal bety noe for folk. Det ser vi for det første i at noe av det som oftest trekkes fram med bøkene som omtales er hvordan de rører ved følelsene til bloggerne. Bloggerne understreker også i flere innlegg hvordan litteratur og bibliotek betyr noe for folk i lokalmiljøet og er noe de har stor glede av. I to forskjellige innlegg understrekes det også hvordan ord har makt, også til å skade og at det er derfor er viktig å ta ansvar for ordene man bruker slik at de ikke skal bety ubehagelige konsekvenser for andre. En grunntanke hos bloggerne synes derfor å være at litteratur og annen kunst er noe som inngår som en viktig del av samfunnet det skapes innenfor og som skal røre ved menneskene som lever i det samfunnet. Dette er et syn som har mange fellestrekk med Deweys tanker om kunst og dens rolle, både i det personlige og følelsesmessige engasjementets rolle og dens samfunnsmessige betydning. Selv om man kan finne mulig påvirkning fra mange forskjellige litteratursyn og teorier om litteratur også i denne bloggen, synes synspunktene som uttrykkes i bloggen å være i sterkest samsvar med Deweys tanker om dette.

Deichmanblogg litteratur

Deichmanske biblioteks litterære blogg er en av de mest utbygde av de litterære bibliotekbloggene. Bloggforfatterne er forskjellige bibliotekarer på Deichmanske bibliotek. Den består både bokanbefalinger, innelegg om leseopplevelser, refleksjoner rundt bøker og notiser om kommende arrangementer. Anbefalingene og refleksjonene kan tidvis være ganske så personlige og trekke inn elementer fra bibliotekarenes egne liv, om enn ikke i samme grad som i 3 vise kvinner. Det er heller ikke alle bøkene som omtales som anbefales. Selv om det store flertallet gis positive omtaler er det også noen få som beskrives som dårlige eller skuffende av bibliotekaren

Følelsmessig engasjement, innlevelse og emosjonelle reaksjoner

Også i denne bloggen er kriteriet om følelsmessig engasjement, innlevelse og i det hele tatt at en bok utløser følelser blant de mest brukte kriteriene på kvalitet. Tar man ikke med de gangene hvor bøker roses for å være spennende har jeg funnet 6-7 eksempler på bruk av dette kriteriet. Ikke de aller mest brukte kriteriet, men likevel et av dem som dukker opp i flest omtaler. Regner man også med spenning til samme kriterium blir det sågar blant de en eller to mest brukte kriteriene Ofte knyttes det til bøkens evne til å berøre eller gripe bloggforfatteren. Dette ser vi eksempel på i omtalen av «Skippy dør» som bloggeren skriver er « stoff som både rører og opprører»(Deichmanblogg litteratur 7.februar 2012). Noen ganger beskrives det også på en mer indirekte måte hvordan en bok rører ved en blogger, som i «Oldermor, du er med barn», hvor bloggeren trekker fram både at de får en til å merke hjertet slå, at det virker en miks av ærefrykt og trang til revolt, i en ellers svært positivt omtale hvor hun sier at det « er til og med like før jeg begynner å synes om omslagsbildet»(Deichmanblogg litteratur 20.februar 2012).

"Desinteresserte" kriterier

I denne bloggen trekkes også det at boka er vakker, at forfatteren skriver godt og andre tilsvarende kriteriet fram i flere omtaler. Jeg har funnet litt over 5 omtaler hvor dette kriteriet brukes. I motsetning til de fleste andre bloggene jeg har tatt for meg, hvor det opptrer en del sjeldnere enn kriteriet om følelsmessig engasjement og innlevelse, forekommer det med andre ord i denne bloggen nesten like ofte som det, i hvert fall hvis man skal sammenligne det med bruken av kriteriet om følelsmessig engasjement og innlevelse i streng forstand. Dette ser vi blant annet eksempel på når «Eg kjem med toget» blir betegnet som vakker(Deichmanblogg litteratur 16.juni 2011) og Stevenson i sin «Den nye 1001 natt» blir rost for å være elegant(Deichmanblogg litteratur 2.august 2012).

Form og innhold

Språk trekkes i denne bloggen, direkte eller indirekte, fram i rundt 10 omtaler som viktig for kvaliteten på bøkene som omtales og brukes bare til å rose bøker. Ser man det i forhold til de gangene hvor følelsesmessig engasjement og innlevelse i streng forstand brukes som kriterium, er det i denne bloggen faktisk hakket mer vanlig og kan da regnes som en av de to mest brukte kriteriene på kvalitet. To eksempel på at språk trekkes fram som en av bokas kvaliteter er i omtalen av «Fatale egg» hvor bloggeren blant annet nevner Bulgakovs «språklige briljans» i denne boka (27.juni 2011) og «den nye 1001 natt», hvor forfatteren berømmes for «snedig språkkunst» (Deichmanblogg litteratur 2.august 2012). Andre formmessige elementer, som hvordan historien blir fortalt eller fortellerperspektiv blir brukt som kriterium omtrent halvparten så mange ganger som språk og er i denne sammenhengen hverken blant de minst eller mest brukte kriteriene for kvalitet. I det ene av tilfellene, i omtalen av «Den nye 1001 natt», er det fortellerperspektivet som roses, ved at bloggeren roser forfatteren for hvordan han briljerer med blant annet fortellerperspektiver som smidig skiftes gjennom historien (2.august 2012). De fleste andre gangene hvor jeg har oppdaget dette i kriteriet i bruk synes det imidlertid å enten å dreie seg om hvordan fortellingen fortelles generelt, eller sider av en boks form som ellers har dukket opp lite i de andre bloggene jeg har tatt for meg. Det ser vi eksempel på i omtalen av «Eg kjem med toget», hvor bloggeren nevner hvordan hva forfatteren velger å la komme opp i dagen av historien også påvirker leseropplevelsen (Deichmanblogg litteratur 16.juni 2011). Hun nevner videre at det å ha latt mer bli synlig nok kunne ha gitt flere lesere, men at det at så mye ligger under overflaten gjør den «avgrenset og støyfri» og er en av grunnene til at hun liker den.

Selve fortellingen brukes omtrent like ofte som kriterium som hvordan den fortelles i bedømmingen av en boks kvalitet. Selv om det oftest er historien som helhet som trekkes fram, er det ved en anledning også bestemte sider ved den som trekkes fram, nemlig i omtalen av «Et funn» hvor bloggeren skriver om hvordan fortellingen «tar en overraskende vri som gir leseren noe å tenke på» (Deichmanblogg litteratur 12.august 2011). Ofte enn både fortelling og formmessige aspekter utover språk, og nesten like ofte som språket, nevnes personene i bøkene som en av grunnene til at bloggeren liker eller ikke liker boka det er snakk om. Persongalleriet blir brukt som en del av begrunnelsen på hvorfor bloggeren likte boka det dreier seg om, med et unntak, som jeg skal komme nærmere inn på senere, i «Blå Alejento», synes. For det meste er det forfatterens evne til å levendegjøre personene for leseren og/eller

skape personer som bloggeren bryr seg om eller fascineres av som trekkes fram. Et eksempel på det siste finnes i omtalen av «Det søte i bunnen av kaken» hvor bloggeren liker hovedpersonen i boka, Flavia så godt at hun runder av med å skrive «Gled deg til humoren, stemningen, spenningen og, ikke minst, Flavia»(Deichmanblogg litteratur 6.januar 2012). I omtalen av «Biltur» synes det å være eksempel på både det siste og det første når bloggeren skriver at «Ulset skriver så varmt og inderlig om dette mennesket at jeg som leser virkelig lever med Alma»(Deichmanblogg litteratur 29.mai 2012). At bloggeren her sier at han virkelig lever med Alma, hovedpersonen synes da på den ene siden å ha å gjøre med at denne personen blir så levendegjort for han at han føler han gjør nettopp det. Samtidig synes også det at han nevner at forfatteren skriver så varmt og inderlig om henne og at det å leve med en person også kan tolkes som å bry seg om denne å kunne implisere at forfatteren her får han til å bry seg om hovedpersonen.

Troverdighet

Det er bare i to omtaler jeg har funnet klare eksempler på at troverdighet brukes som kriterium, Det klareste eksemplet er nok i omtalen av «Regntid» som, i tillegg til annen ros, får den betingede rosen at den er «troverdig nok»(Deichmanblogg litteratur 15.mai 2012). Dette kan nok ikke sies å være et eksempel på at troverdighet tillegges stor vekt, men samtidig at en bok betegnes som troverdig nok skal bety at det er viktig med en viss grad av troverdighet, at selv om troverdighet kanskje ikke er det som er viktigst med en bok i denne bloggerens øyne er også det viktig nok til at det får betydning for en boks kvalitet. Det andre eksemplet er i omtalen av «Black Cherry blues» hvor bloggeren snakker om troverdige miljøskildringer(2.desember 2011). Det er imidlertid et par-tre omtaler hvor bloggeren som skriver innlegget roser en forfatter for å beskrive miljøet det er snakk om spesielt godt. En mulig fortolkning av dette er at dette er at dette også er en måte for bloggerne å implisitt rose forfatteren for troverdige miljøbeskrivelser. Et eksempel på dette finner vi omtalen av «Flaskepost fra P» hvor bloggeren roser forfatteren for å ha «gode beskrivelser av et spesielt arbeidsmiljø og av dynamikken som oppstår på en arbeidsplass hvor folk jobber tett sammen, men kun kjenner hverandre som kollegaer»(Deichmanblogg litteratur 28.november 2012). Gode beskrivelser av dette kan da her tolkes som å også ha å gjøre med at det klinger ekte for bloggeren. Det er imidlertid altså et fortolkningsspørsmål om det også kan regnes som et eksempel på dette eller det «bare» er en ros for miljøskildringer.

Originalitet, aktualitet og det nye kontra det tidløse og klassiske

Jeg har funnet litt flere omtaler med klare eksempler på bruk av originalitet som kvalitetskriterium, hvis man også tar med de gangene hvor det trekkes fram at en bok byr på overraskelser. Det er nemlig som regel overraskelselementet og at bøker byr på uventede elementer, og ikke originalitet i streng forstand som er det som oftest trekkes fram når dette kriteriet brukes. Et eksempel på det ser vi i omtalen av «Å finne en skog» hvor bloggeren innrømmer at hun, blant annet, er svak for uventede overraskelser og at dette er noe hun finner i forfatteren bak denne diktsamlingens tekster(Deichmanblogg litteratur 4.november 2012). Det finnes også ett eksempel på bruk av aktualitet som kriterium. Det er i omtalen av «Det brente hjerte» hvor bloggeren skriver at den har fått fornyet aktualitet(3.august 2011). I samme omtalen synes imidlertid også bloggeren å trekke fram bokas tidløse kvaliteter, ved å ta for seg bokas «universelle appell» og hvordan den gjør den «evig aktuell»(3.august). Slik synes den også å være et eksempel på det at en bok er tidløs, gammel og god eller klassisk blir trukket fram som kvalitetskriterium, for øvrig det eneste eksempelet jeg har funnet på det i denne bloggen.

Kognitive kriterier

Kognitive kriterier blir også i denne bloggen brukt mye. Hvis man ser de forskjellige variantene av det under ett og teller sammen alle omtalene de blir brukt i, blir det det kanskje hyppigst brukte av alle kriteriene for kvalitet i denne bloggen og jeg har funnet eksempler på det i litt over ti forskjellige omtaler. Jeg mener jeg har funnet eksempler på alle variantene av kognitive kriterier, til og med på kriteriet om at bøker gir plutselige, intuitive innsikter. Det klareste eksemplet på det er i anmeldelsen av «Rom» hvor bloggeren skriver at den, i tillegg til å være vakker og full av håp og muligheter ga henne opplevelsen av å se ting med nye øyne hver gang hun la den fra seg og at hun derfor anbefaler den(Deichmanblogg litteratur 14.oktober 2011. Det høres her ut som om bloggeren beskriver en type erkjennelse hun eller han får av å lese boka, som går ut over det rent fornuftsmessige og er mer intuitivt. Det synes å være i pakt med kriteriet om en mer intuitiv erkjennelse som får en til å se ting på en ny måte. Siden bloggeren også bruker dette som en del av begrunnelsen på hvorfor boka anbefales, synes det også klart at dette blir brukt som en av flere kriterier for å bedømme bokas kvalitet. Dette er likevel kanskje det av de forskjellige variantene av det kognitive kriteriet som blir minst brukt, slik jeg har fortolket bruken av det kriteriet. De andre formene for kognitive kriterier, synes å dukke opp i omtrent like mange omtaler hver. Et eksempel på det kognitive kriteriet om at bøker skal sette i gang tanker hos leseren har vi allerede sett i omtalen fra «Et funn» hvor bloggeren skrev at den overraskende vendingen romanen tar gir

leseren noe å tenke på. At den gir leseren noe å tenke på synes da å kunne knyttes nettopp til kriteriet som går på dette. Siden dette synes å bruke som en del av grunnlaget for anbefalingen av boka, virker det som om dette kan regnes som et av kriteriene for kvalitet i denne omtalen. Et eksempel på kriteriet om at bøker bidrar til mer kunnskap om et tema finner vi i omtalen av «De som ser etter tegn» hvor bloggeren blant annet trekker fram at forfatteren gir et «godt innblikk i livet i grensetraktene» og et godt tidsbilde fra tiden rundt forrige århundreskifte, særlig på bygdene(Deichmanblogg litteratur 1.oktober 2012). At det gir et godt innblikk av livet i disse traktene tolker jeg som å også kunne bety at forfatteren gir kunnskap om livet der. Det er både fordi dette er et område mange lesere ikke vet så mye om og fordi det i det å beskrive noe som å gi et innblikk i noe også gjerne ligger det at man ikke visste så mye om det dreier seg om som det man nå får vite. Det kan også sees som en måte å lokke leseren på, at bloggeren her også sier at forfatteren gir mye kunnskap om et område man som leser antageligvis ikke vet så mye om på forhånd. Det gode tidsbildet kan også kanskje tolkes som en måte å si at boka forteller en del om hvordan ting var på den tiden og dermed også gir kunnskap om det, men det er litt mindre klart at bloggeren med det selv faktisk sier noe om at det gir mer kunnskap for ...selv eller leseren, eller nettopp det er en konklusjon en hver leser gjør på eget grunnlag ut fra om man ønsker og tror man vil få mer kunnskap om det basert på «et godt tidsbilde». Kriteriet om litteratur som gir viktige innsikter om mennesker og livet er kanskje det jeg har funnet de minst klare eksemplene på. Jeg mener likevel at det er et eksempel på bruk av dette kriteriet når bloggeren som omtaler «Kunsten og måten å tilnærme seg sjefen for å be om lønnspålegg» roser forfatteren for hans gode evne til å skildre menneskets higen etter statussymboler og trang til å bli sett(Deichmanblogg litteratur 3.mai 2012). Jeg tolker da det slik at forfatteren er flink til å skildre hvordan dette arter seg og dermed også er med på å formidle innsikt om denne allmenmenneskelige tematikken til leseren.

Moralsk-politiske kriterier

Jeg har funnet eksempler på at moralen i bøkene som omtales blir nevnt som et kriterium for om en bok er god eller ikke i tre eller fire omtaler og en eller to omtaler med eksempel på at en bok blir berømmet for å ta opp et viktig tema. Det kanskje klareste eksemplet på en slik bruk av moralsk-etiske kriterier er i omtalen av «Blått lyn».Bloggeren kommer der med et hjertesukk over boka og beklager seg over at den og mye annen nyere kriminallitteratur i hennes øyne, ikke er som den var i gamle dager hvor det brukte å være happy ending hvor det gikk godt med de snille og dårlig med de slemme»(Deichmanblogg litteratur 10.april 2012)..

Bloggeren synes her å uttrykke en lengsel etter at (krim)bøker, i hvert fall implisitt, uttrykker en slags moral hvor folk får som fortjent etter hvordan de har oppført seg. At det går godt med de snille og dårlig med de snille synes definitivt å kunne regnes inn under verdier en bok uttrykker og budskap den formidler, i hvert fall implisitt og når det motsatte er tilfelle kan det da også regnes som et budskap eller verdier som en bok uttrykker og som denne bloggeren ikke synes å ha sansen for. Det kan også ha forbindelse med «feelgood»-«feelbad» skillet, hvor bøker med et harmonisk budskap og «happy ending» kan få en til å føle seg i godt humør etterpå, mens bøker som er motsatt av dette, kan få en til å føle seg i tilsvarende dårlig humør etterpå, noe som synes å ha skjedd med bloggeren i nettopp dette tilfellet. Det finnes ett annet eksempel på bøker som synes å ha vært mislikt fordi den ga en «feelbad»-opplevelse og det er i omtalen av «Blått som Alejento» som anmelderen ikke likte fordi det «bare var elendighet» og mangel på personer som var både sympatiske, med initiativ og brydde seg(Deichmanblogg litteratur 7.juni 2012). Også for denne bloggeren synes det å være mangelen på det vi kan kalle for oppmuntrende elementer i boka å være det som frustrerer. Nå innrømmer bloggeren at hun ikke leste ut denne boka. Jeg mener likevel det er mulig å tolke frustrasjonen som uttrykkes over bare elendighet og annet som en misnøye med moralen, budskapet eller verdiene bloggeren får med seg fra boka eller føler den uttrykker. Interessant nok synes disse omtalene å utgjøre minst halvparten av de omtalene jeg har oppdaget som er overveiende negative, slik at feelbad eller holdninger i bøker som bibliotekaren ikke liker synes å være det som oftest blir reagert negativt på i denne bloggen. Som man kan skjønne av dette, synes en stor andel av gangene hvor denne typen kriterier å bli brukt til å kritisere bøkene, men det **er også enkelte omtaler** hvor dette kriteriet blir brukt til å rose en bok, som i «Granskningen», hvor bloggeren skriver at den stiller kritiske spørsmål med samfunnet vårt(Deichmanblogg 22.oktober 2012). Om det kanskje ikke er noe klart moralsk eller politisk budskap det dreier seg om, synes bloggeren her å si at boka tar opp et viktig tema og at den og forfatteren ved å komme med kritikk av sider av samfunnet, formidler viktige holdninger og kan peke på negative sider av det, noe som i hvert fall indirekte kan betegnes som en måte å bekrefte allerede eksisterende holdninger eller formidle eller skape nye hos leseren til det. I kontrast til de ikke altfor mange eksemplene på bruken av dette som et kvalitetskriterium, finnes det ett mulig eksempel på en bok som roses for ikke å ha noe klart moralsk budskap og å være mer nyansert. Det finner vi i omtalen av «Den andre siden» hvor bloggeren trekker fram at «Her er ingen moralisering, ingen hendelser eller skurker, kun hendelser, lavmålt og poetisk beskrevet, til tider så virkningsfullt at en kjenner den klamme heten og hører hjertet slå»(27.mars 2012). Bloggeren sier riktignok ikke rett ut at det er negativt med moralisering,

men samtidig kan det ut fra det som skrives synes som om det er nettopp det at det i stedet for moralisering er lavmælt og poetisk beskrivelse av hendelser som gjør at boka blir så virkningsfull for han.

”Vanskelige” bøker vs ”lette” bøker

Kritikken av «Blått som Alejento» og kanskje også «Blått lyn» kan også sees på som eksempel på at bøker blir kritisert for å være ubehagelige. Utover de man finner i disse to omtalene er det imidlertid ikke så mange klare eksempler på at bøker blir kritisert på dette grunnlaget. Det nærmeste jeg har kommet andre eksempler på dette er i omtalen av «Rom» hvor bloggeren skriver at det på den ene siden er en forferdelig trist og vanskelig bok å lese, men samtidig også er vakker og full av håp(Deichmanblogg litteratur 14.oktober 2012). Det er mulig å tolke dette som at bloggeren mener at det er negativt at den er trist og vanskelig å lese, men dette er i så fall noe som bloggeren ikke synes å legge så mye vekt på i den endelige vurderingen av boka, siden den også betraktes som vakker, full av håp og som vi har sett tidligere også gir bloggeren opplevelsen av å se på den med nye øyne, slik at... anbefaler den. I omtrent like mange bokomtaler synes det at en bok er ubehagelig, vanskelig eller trist å trekkes fram som noe positivt. Det ser vi blant annet eksempel på i omtalen av «Vinter i Maine» hvor bloggeren skriver at «dystre romaner også kan være en fornøyelse å lese». I omtalen av «De usynliges by» advarer først bloggeren om at det ikke er noen «kosebok» det dreier seg om og at den tok fra henne nattesøvnen, men sier samtidig at det var verdt det(Deichmanblogg litteratur 10.oktober 2012). Slik synes hun da altså å markere at det er en på mange måter ubehagelig leseopplevelse, men ved å si at det var verdt sier hun også at det var en bok hun satte stor pris på. Hun skriver også og hun selv når hun var på jobben egentlig bare ville «hjem og lese» i boka, så det synes klart at det er en bok som har festet grepet. Så den ubehagelige siden med boka kan enten tolkes som å være mindre viktig i denne bloggerens øyne eller kanskje til og med som en del av det som gjør at bloggeren ble oppslukt av denne boka, siden det handler om et tidvis ubehagelig tema, taternes historie og nordmenn og svenskers behandling av dem og bloggeren understreker at det er sjelden hun har lest en bok som har berørt henne så sterkt. Mens det altså virker som bloggen byr på eksempler på bøker som blir rost eller kritisert for å være ubehagelig, har jeg ikke funnet noen eksempler på at det at bøker er behagelige blir trukket fram som et kriterium på kvalitet, hverken med positivt eller negativt fortegn. Det er ett eksempel, i omtalen av «Den nye 1001 natt», på at en

bok som blir rost for å være underholdende, men ut over det har jeg heller ikke funnet noen eksempler på bruk av dette som kriterium på kvalitet. Med unntak av at bloggeren i omtalen av «Granskningen» trekker den fram som overraskende lettlest, noe som kan være ment mer deskriptivt enn som en vurdering, har jeg ikke funnet noen eksempler på at hvor tilgjengelig eller utilgjengelig, tung eller lettlest enn bok er blir trukket fram i omtalen av den.

Elitisme eller populisme

Jeg har funnet få eksempler på at bloggere gir uttrykk for sine holdninger til spørsmålet om det er et kvalitetsskille mellom tyngre og lettere litteratur. Det kanskje nærmeste jeg har kommet et eksempel på dette er i omtalen av «Grå sjeler» hvor bloggeren skriver at forfatteren tematiserer og problematiserer de store spørsmål i livet uten å bikke over i det patetiske eller melodramatiske. Melodrama kan jo regnes som en slags litterær sjanger, en sjanger som i våre dager ofte er knyttet til «lettere» litteratur og det er mulig at bruken av melodramatisk som adjektiv kan betraktes som en grenseoppgang mot denne typen litteratur i kontrast til tyngre litteratur. Det kan imidlertid også være det bare brukes som adjektiv uten noen videre forbindelse med denne sjangeren og da blir det i så fall mer usikkert om man kan trekke konklusjoner om en slik grenseoppgang ut fra bruken av denne betegnelsen. Utover dette har jeg ikke funnet noen klare eller mulige eksempler på at bloggere gir uttrykk for holdninger eller kriterier som har med spørsmålet om et slikt skille å gjøre. Og det gjelder både for elitistiske synspunkter hvor man markerer skille mellom gode og tunge bøker og lette og dårligere bøker, populistiske synspunkter hvor man sier det ikke er noe slikt skille utover hva folk liker og synspunkter som ligger et sted mellom disse to.

Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur

Følelsesmessig engasjement er ikke det mest brukte kriteriene i denne bloggen, men er likevel et mye brukt kriterium i den også om man trekker fra de gangene hvor bøker roses for å være spennende eller den ene gangen hvor bloggeren stiller seg kritisk til føleri. Som tidligere nevnt er følelsesmessig engasjement og innlevelse, kanskje også medregnet spenning, et kriterium som passer godt overens med Deweys tanker om at personlige følelser den som opplever et kunstverk har er en essensiell del av det som gjør et kunstverk, som en bok, godt. At det i denne bloggen ikke er det mest brukte kriteriet, men likevel et av de som dukker opp flest ganger, kan da tyde på at den mulige påvirkningen fra Deweys tanker om dette er litt mindre i denne bloggen enn den er i de fleste andre, men ganske sterk også i denne.

I denne bloggen finner vi imidlertid også en del eksempler på at det at en bok er vakker, godt skrevet og andre kriterier som kan knyttes til Kants tanker om vurderingen av kunst, inkludert litteratur, må skje gjennom en desinteressert vurdering. At det også her er en del omtaler med eksempler på følelsesmessig engasjement og innlevelse som kriterium tyder riktignok på at det heller ikke her er slik at et flertall av bloggerne som deler Kants syn om den følelsesmessige opplevelsen man f.eks som leser vil få av å lese en bok er irrelevant eller en distraksjon fra dennes virkelige kvaliteter. Det er imidlertid mange nok omtaler som bruker mer desinteresserte kriterier, til at man også kan se en del mulig påvirkning fra Kants synspunkter på dette området. At det både dukker opp i en del omtaler og at antallet omtaler det dukker opp i er nesten like mange som de hvor kriteriet om følelsesmessig engasjement og innlevelse i streng forstand dukker opp, kan også tolkes som et tegn på at den mulige påvirkningen fra disse to forskjellige estetiske teoriene er mer jevnt fordelt i denne bloggen enn det er i de andre bloggene jeg har undersøkt.

Siden moralsk-politiske kriterier heller ikke i denne bloggen er blant de mest brukte kriteriene og det ellers er for utsagn som understreker litteraturens samfunnsansvar, virker det som om heller ikke verdiene denne bloggen uttrykker er i påfallende samsvar med Deweys tanker om dette. Også i denne bloggen synes med andre ord en påvirkning fra Deweys teorier om kunst først og fremst være i betoningen av den personlige opplevelsens sentrale rolle i opplevelsen og vurderingen av kunst.

Selv om ikke moralsk-politiske kriterier heller i denne bloggen er blant de mest brukte, dukker de opp. Og når de brukes, brukes de oftere til å kritisere enn til å rose. Det får da imidlertid mer karakter av personlige hjertesukk over boka eller den type bøker det dreier seg om, og anmelderen nevner ikke noe om forfatterens ansvar for hva han eller hun uttrykker eller hvordan slike bøker sprer dårlige holdninger. Det som bloggerne kritiserer det ut fra, også i den av omtalene som er mest eksplisitt på at hun vil det skal gå godt med de gode og dårlig med de slemme, synes å være mer at det gir dem en dårlig følelse og gjør dem i dårlig humør å lese slike bøker, enn at dette er noe som er dårlig for samfunnet. Med andre ord, selv om det uttrykkes ønske om et bedre moralsk budskap synes det, i hvert fall ut fra det som uttrykkes, å være mer ut fra ønsket om at bøker skal gi en god følelse med endt lesning enn hvilke holdninger som formidles til samfunnet. Det ene eksemplet jeg har funnet på en bok hvor tematikken eller budskapet blir trukket fram som god ut fra et politisk eller etisk

perspektiv, kan dette tolkes ut fra en tanke om at denne boka kanskje kan stimulere til forandring av samfunnet. Slik kan dette da tolkes i lys av realister og naturalisters ideal om at bøker skal bidra til samfunnsforandring og kanskje også Tolstojs tanker om at bøker skal bidra til å skape gode holdninger hos lesere. Jeg har imidlertid, verken i denne omtalen eller de andre i denne bloggen funnet noen eksempler på omtaler som synes å uttrykke holdninger som er i samsvar med Platons holdninger til kunstens rolle og farer. Imidlertid er det mulig at det at det i omtalen av «Den andre siden» med(så vidt jeg kan se) positivt fortegn trekkes fram at det ikke er noen helter eller skurker i fortellingen, kan sees på som en mulig påvirkning fra «kunst for kunstens skyld»-bevegelsens holdninger om at moralske eller politiske budskap i bøker er irrelevante eller distraksjoner fra bøkens virkelige kvaliteter. Det er også verdt å trekke fram at det også i denne bloggen sett under ett, bare er et lite mindretall av omtalene hvor moralsk-politiske kriterier, brukes i vurderingen av bøkens kvaliteter. Siden det også i denne bloggen er et stort antall bloggere som skriver omtalene, kan da dette både bety at de stilltiende er enige med «kunst for kunstens»-skyld»bevegelsen i at moralske og politiske budskap i bøker er irrelevante eller en distraksjon og at de anerkjenner det som kriterium, men ikke ser på det som et veldig viktig et. Ser man holdningene bloggen uttrykker til dette under ett, synes det imidlertid uansett som om de i praksis ligger nærmere «kunst for kunstens skyld»-bevegelsens holdninger enn folk og retninger som Tolstoj, realismen og naturalismen generelt og, ikke minst, Platon. Og som nevnt i en tidligere blogganalyse, nettopp det at bloggen som helhet ikke legger større vekt på moralsk-politiske kriterier enn den gjør kan sees på som en påvirkning fra «kunst for kunstens skyld»-bevegelsen i at det blir sett på som et mindre viktig kriterium, selv om det ikke nødvendigvis betyr at så mange av bloggerne fullt ut deler denne bevegelsens synspunkter.

I spørsmålet om innbyrdes vektlegging av form og innhold, ser vi at språk er et av de to mest brukte kvalitetskriteriene i tillegg til at vi også finner noen eksempler på andre på kriterier som kan sies å ha med form å gjøre, som fortellerperspektiv eller hvordan boka er strukturert. Det er imidlertid nesten like mange eksempler på at personene i boka brukes som en del av begrunnelsen på hvorfor en bok er god eller dårlig som språket og selve fortellingen brukes som kvalitetskriterium i omtrent like mange omtaler som formmessige kriterier utenom språk. Hvis man teller sammen forekomsten av disse kriteriene er det en svak overvekt av formmessige kriterier i forhold til de innholdsmessige, men hvis man også tar med de omtalene hvor bokas tematikk, budskap eller verdier den uttrykker trekkes fram, synes dette å

jevne seg helt ut. Sett under ett synes det da altså som om form og innhold blir tillagt i hvert fall omtrent like stor vekt i denne bloggen som kriterier i vurderingen av en boks kvalitet.

Alle eksemplene på bruk av følelsesmessig engasjement og innlevelse i streng forstand kan, i tillegg til å være mulig uttrykk for påvirkning fra Dewey sees på som en mulig påvirkning fra romantikkens vektlegging av det følelsesmessige aspektet ved litteratur og annen kunst. Selv om det i denne bloggen ikke er det mest brukte kriteriet, er det også her blant de mest brukte kriteriene, noe som kan bety en ganske sterk innflytelse også i denne bloggen fra romantikkens idealer på dette området.

Som vi har sett, synes ikke følelsesmessig engasjement og innlevelse å ha hatt en tilsvarende stor plass innenfor realismen, naturalismen, renessansen og klassisismens idealer. Det har imidlertid idealet om troverdighet. Dette er det imidlertid få klare eksempler på at brukes som kvalitetskriterium i denne bloggen. Selv hvis man tar med omtaler som har eksempler på det som kanskje kan tolkes som bruk av troverdighet som kriterium, synes det i beste fall å være et middels brukt kriterium sammenlignet med de andre kriteriene som brukes i denne bloggen. En påvirkning fra renessansen, klassisismen, realismen og naturalismens idealer på dette punktet synes med andre ord ikke å være så stor.

Originalitet og overraskelser blir brukt et moderat antall ganger, men da dreier det seg stort sett om overraskelser og at bøker byr på uventede vendinger, mer enn at det er originalt i den forstand at det ikke ligner på mye annet eller at det er unikt og egenartet. Selv om det kanskje ikke er et like utpreget eksempel på romantikkens idealer om originalitet i kunst, som det å skape noe unikt eller helt nytt, mener jeg likevel det kan sees på som en mulig påvirkning fra dens idealer, om kanskje i litt utvannet form. På samme måte virker det som om det også i denne formen ligger nærmere romantikkens kunst og litteratursyn enn det som finnes innenfor realismen og naturalismen og renessansen og klassisismen. Det er bare ett eksempel på motstykket til dette i realismen og naturalismen, aktualitet, så den mulige påvirkningen fra realismen og naturalismens idealer på dette punktet synes altså ikke å være så stor. På samme måte er det også bare ett eksempel på bruken av klassisk, gammel og god og tidløst som kriterium, så det synes å være liten mulig påvirkning fra klassisismen og renessansens idealer på dette punktet.

Derimot synes det å være flere eksempler på bruk av kognitive kriterier som har forbindelse med alle disses litteratursynenes idealer i bloggen. Kognitive kriterier sett under ett synes å være blant de to-tre mest brukte kriteriene i denne bloggen og av dem har jeg i flere omtaler, funnet eksempler på kriteriet om at bøker skal gi økt kunnskap om et tema eller område. Siden denne kriterievarianten synes å ha særlig berøringspunkter med realismen og naturalismens idealer, kan eksemplene på bruk av det sees på som en mulig påvirkning fra nettopp realismen og naturalismen. Eksemplene på kriteriet om at litteratur skal formidle viktige innsikter om mennesker og livet er mindre klare, men som tidligere nevnt mener jeg det også er eksempler på det i denne bloggen. Siden denne kriterievarianten synes å ha særlig berøringspunkter med klassisismen og renessansens litteratursyn, ser jeg da på det som en mulig påvirkning fra disse. I denne bloggen er det også ett ganske så klart eksempel på kriteriet om at litteratur skal gi nye og plutselige intuitive innsikter og ett eller to mulige eksempler utover det. Dette synes, som jeg tidligere har nevnt, å være et kriterium som har særlig mye til felles med romantikkens idealer og bruken av det kan derfor sees på som en mulig påvirkning fra romantikkens litteratursyn. Også denne bloggen synes imidlertid å ligge nærmere realismen, naturalismen, klassisismen og renessansens tanker om hvordan kunst og litteratur skal gi erkjennelse til lesere og andre, enn de man finner innen romantikken

Ser vi alle disse forskjellige punktene under ett ser vi imidlertid igjen at det også i denne bloggen er ganske stor mulig påvirkning fra romantikkens syn på følelsenes rolle og betydning innen litteratur og annen kunst. Det er også en viss mulig påvirkning fra den i synet på originalitet og i hvert fall et eksempel på mulig påvirkning fra dens idealer om erkjennelser. Vi finner også svak til moderat og moderat mulig påvirkning fra realismen og naturalismens idealer om troverdighet og hvordan kunst skal kunne føre til erkjennelse. Renaissance og klassisismens idealer er den jeg har funnet minst eksempler på mulig påvirkning fra. Med unntak av at en bok beskrives som evig aktuell, ros som kanskje kan tolkes som eksempler på kriteriet om at bøker skal formidle viktige innsikter om mennesker og livet og et mulig eksempel på at samspillet mellom personene roses som troverdig har jeg ikke funnet noen eksempler på mulig påvirkning fra disse litteratursynenes idealer.

Hvis vi vender tilbake til de kognitive kriteriene ser vi at det også at kriteriet om at bøker skal sette i gang tanker hos den som leser brukes i omtrent like mange omtaler som kriteriet som at bøker skal gi kunnskap om et tema. Dette kan som vi har sett tidligere sees på som en mulig påvirkning fra litteratursynet til modernister som Adorno og Brecht.

På samme måte er det mulig den betoningen vi finner i flere omtaler av hvordan overraskelser og andre uventede elementer bidrar til å gjøre en bok god kan sees på som ikke bare å være i overensstemmelse med romantikkens idealer, men også med bruddestetikkens og kanskje også annen modernismes idealer. At det skjer uventede ting i fortellingen kan jo sees på som en måte å rykke leseren ut av hans eller hennes vante forestillinger å gjøre, noe som er viktig for både Brecht og Adorno. Det kan da sees på som en mulig påvirkning fra deres litteratursyn, selv om hvordan overraskelser og det uventede brukes innenfor en bok kanskje vil være litt annerledes enn de idealene de hadde om hvordan dette skulle skje.

Når det gjelder synet på ubehagelig og utilgjengelig litteratur kontra behagelig og lett tilgjengelig litteratur synes imidlertid litteratursynet som Brecht og Adorno representerer å finne mindre gjenklang i denne bloggen. Det er riktignok ett eller to eksempler på bøker som synes å få ros for at de tør å være ubehagelige og ett eksempel hvor bloggeren enten mener at det ubehagelige ikke kommer i veien for bokas lesverdighet eller mener det er en nødvendig del av boka. Vi finner imidlertid til gjengjeld i i hvert fall to forskjellige omtaler eksempler på bøker som kritiseres fordi de var ubehagelige å lese. Når det gjelder bøker som er behagelige og/eller lett tilgjengelige synes det hverken å være klare eksempler på at det kritiseres eller roses, men det er ett eksempel på en bok som roses for å være underholdende. På samme måte som jeg ikke har funnet noen klare eksempler på at bøker kritiseres eller roses for å være behagelige eller tilgjengelige, har jeg ikke kunnet finne noen klare eksempler på at bøker kritiseres eller roses for å være utilgjengelige eller vanskelige i generell forstand. Sett under ett synes dermed holdningene denne bloggen å være balansert mellom partier som er i overensstemmelsen med holdningene til Brecht og Adorno og modernister med tilsvarende idealer og holdninger som står i motsetning til disse. De fleste omtalene synes imidlertid ikke å gi uttrykk for holdninger som har med dette temaet å gjøre. Siden det da også virker som om det er omtrent like mange omtaler som uttrykker holdninger som er i overensstemmelse med den man finner hos modernister og Brecht, trekker jeg to konklusjoner. For det første synes ikke dette å være et av de punktene bloggerne har sterkest oppfatninger om, i den grad den enkelte blogger har en klar oppfatning om det. Og for det andre, den mulige påvirkningen man kan finne fra andre litteratursyn her, synes å være ganske jevnt fordelt mellom Adorno og Brechts variant av modernisme og et mer tradisjonelt syn på denne tematikken.

Ser man den mulige påvirkningen fra den modernistiske bruddestetikken under ett, ser vi at det er en mulig påvirkning fra dennes idealer om at kunst skal få folk til å tenke og til en viss grad også dens tanker om originalitet og bryte med folks vante forestillinger.. Det som er av eksempler på at bøker roses for å være ubehagelige balanseres imidlertid av at andre bøker kritiseres for å være ubehagelige og det som uttrykkes av oppfatninger på dette punktet i denne bloggen, synes å være delt ganske på midten mellom holdninger som er i overensstemmelse med holdninger til Adorno og tilsvarende modernister og holdninger som står i strid med dem de forfekter.

Et viktig spørsmål er hvordan jeg skal tolke at jeg har så funnet så få, om noen, eksempler på omtaler hvor bloggerne tar stilling til spørsmålet om det er et kvalitetsskille mellom tyngre og lettere litteratur. Jeg mener dette kan tolkes på tre måter. Det ene er at bloggerne ganske enkelt holder sine synspunkter om dette for seg selv, fordi de av en eller annen grunn ikke ønsker at de som leser bloggen skal vite om. Det kan også tolkes som at bloggerne, selv om de har synspunkter på dette, ikke brenner nok for dem til at de ønsker å bruke plass på å trekke inn dem i omtalene, eller kanskje til og med ikke har noen egen oppfatning den ene eller den andre veien. Og, for det tredje, det at bloggerne ikke sier noe om det, kan også tolkes som at (i hvert fall de aller fleste av) bloggerne ikke nevner noe kvalitetsskille mellom tyngre og lettere litteratur rett og slett fordi de ikke mener det er noe slikt skille og måten de markerer det på er å vurdere bøkene uten å bruke slike markører. I mangel på omtaler hvor man kommer inn på denne tematikken, synes det uansett vanskelig å gjøre mer enn å spekulere hva som er grunnen til at dette knapt, om i det hele tatt, nevnes i denne bloggen. Med maks en omtale som impliserer et visst kvalitetsskille mellom forskjellige typer litteratur, synes det uansett klart at holdningene bloggen uttrykker utad om dette temaet i hvert fall ikke er elitistiske. Avhengig av hvordan man ser på det kan det da enten tolkes som om det at man ikke setter opp slike skillelinjer signaliserer at bloggerne mener det ikke er noen slike eller at dette er et tema som bloggerne ikke engasjerer seg nok i til å komme inn på i omtalene.

Konklusjoner

Hvis jeg skal oppsummere funnene mine i denne bloggen, kan jeg da for det første si at kognitive kriterier generelt og språk er de to mest brukte kriteriene i denne bloggen. Det eneste kriteriet eller holdningen jeg ikke har funnet noen eksempler på er elitistiske eller populistiske holdninger eller mellomposisjoner til dem når det gjelder spørsmålet om hvilke

bøker som er gode. Utover dette synes det mest påfallende med denne bloggen å være at det er ganske liten forskjell på hvor mange omtaler de mest og de minst brukte kriteriene brukes. Det virker heller ikke som om det er noen bestemte litteratursyn som holdningene som uttrykkes synes å være i spesielt samsvar med. I stedet synes den mulige påvirkningen fra de forskjellige litteratursynene å være ganske jevnt fordelt. Det virker heller ikke som om det er bestemte litteratursyn som holdningene i denne bloggen synes å være i spesielt samsvar med i forhold til de andre bloggene jeg har undersøkt.

Bibliotekarene anbefaler

Bibliotekarene anbefaler er en bibliotekblogg som drives av bibliotekarer fra ikke bare ett, men flere bibliotek. Bibliotekarer fra et utvalg forskjellige bibliotek i Rogaland har gått sammen om å drive denne bloggen og skrive anbefalingene i den. Dette er i hovedsak en ren anbefalingsblogg, den har ingen innlegg om arrangementer på de respektive bibliotekene og lite essays om litteratur og annet, og ingen bøker som blir direkte advart mot. Siden det stort sett er anbefalinger bøkene består av, er som regel det som sies om bøkene rosende ting, selv om anmelderne ved noen(ytterst få) anledninger også påpeker svakhetene med bøkene som anbefales. Til sammen har bibliotekene som driver denne bloggen mange bibliotekarer og siden det virker som i hvert fall flesteparten av dem skriver innlegg i denne bloggen, betyr det at denne bloggen har et stort antall bloggforfattere. Dette betyr at det sammenlignet med blogger skrevet av enkeltbibliotekarer og blogger drevet av enkeltstående, små bibliotek, blir vanskeligere noe om større tendenser hos bibliotekarene bak denne bloggen, uten at det er tilsvarende hyppigere eksempler på bruk av et bestemt kriterium eller grupper og familier av kriterier. Samtidig kan forekomsten av kriterier som dukker opp sjeldnere likevel være interessant, fordi det viser en viss påvirkning som kan komme fra tilsvarende verdier og normer i litteratursynene og hos teoretikerne jeg har sett på, noe som er særlig interessant hvis dette er kriterier som det har vært vanskelig å finne eksempler på i andre blogger. For kriterier som er vanlige i andre blogger, vil det også være et interessant funn om de, relativt sett, er sjeldnere i denne bloggen.

Bruken av kriterier

Følelsesmessig engasjement, innlevelse og emosjonelle reaksjoner

Også i denne bloggen er kriteriet om følelsesmessig engasjement, intensitet og innlevelse mye brukt i bedømmelsen av bøkene. I innlegget om «Hjertet brenner» skriver for eksempel bloggeren om hvordan man virkelig kan leve seg inn i hovedpersonens opplevelser og at det er en virkelig page-turner (Bibliotekarene anbefaler 2. desember 2012). Dette synes å være et klart eksempel på kriteriet følelsesmessig innlevelse, siden bloggeren her snakker om innlevelse og ved å knytte det til at boka er en page-turner, uten å nevne aspekter som kan gi et mer negativt inntrykk av det, gis det et positivt fortegn. «Blomstenes hemmelig språk» beskrives på sin side som «en rørende og medrivende historie» og betegnes som en nydelig bok (Bibliotekarene anbefaler 9 mars 2012). Også rørende og medrivende synes å ha med følelsesmessig engasjement og er adjektiver som gir positive assosiasjoner. Når de også knyttes til beskrivelsen av boka som nydelig, synes det å være klart at de er eksempel på følelsesmessig engasjement og innlevelse som kriterie på en boks kvalitet. Hvor dominerende kriteriet om følelsesmessig engasjement skal regnes for å være, er også i denne bloggen avhengig av om man regner med bøker som betegnes som spennende i samme kategori. Hvis man bare regner med bøkene hvor følelsesmessig engasjement, innlevelse og/eller at den utløser følelser hos bloggeren brukes som kvalitetskriterium er det fortsatt blant de to mest brukte kriteriene og det dukker da til sammen opp i rundt ti omtaler. Tar man derimot også med gangene hvor bøkene roses for å være spennende dobler dette antallet seg, og det blir da det klart mest brukte kriteriet.

«Desinteresserte» kvalitetsvurderinger

Samtidig er det i denne bloggen også flere eksempler på bøker som blir beskrevet som vakre, godt skrevet og andre kriterier som kan passe innenfor en ”desinteressert” kvalitetsbedømmelse. Til sammen dukker dette kriteriet opp i seks-syv omtaler. «Hånden som først holdt min» beskrives for eksempel som en vakker bok (Bibliotekarene anbefaler 6. april 2012) og i et innlegg om Fernando Pessoa og hans forskjellige pseudonymer skriver bloggeren at et fellestrekk med de forskjellige pseudonymene hans er at de skriver «utrolig bra» (Bibliotekarene anbefaler 25. oktober 2012)

Form og innhold

Språk er også her et av kriteriene som dukker opp hyppigst og jeg har funnet eksempler på det i rundt syv omtaler. Noen ganger er det ganske enkelt slik at språket berømmes for å være godt uten at bloggeren sier noe mer om hva som gjør det godt, som i blogginlegget om «Song for Eirabu» hvor boka blir berømmet for et «fabelaktig språk» (Bibliotekarene anbefaler

15.mai 2012). Andre ganger sier bloggererne mer om hva som gjør språket godt og/eller hva språket bidrar til i opplevelsen. Dette finner vi eksempel på i anbefalingen av «Catcher in the rye» hvor bloggeren trekker fram språket som viktig for kvaliteten på leseopplevelsen fordi det har en vakker balansegang mellom et muntlig og skriftlig uttrykk som «gjør at teksten bevarer det engasjementet og drivet fra det muntlige, men samtidig holder teksten stø kurs og fremhever de viktige punktene i historien»(Bibliotekarene anbefaler. 3.september 2012)

Jeg har også funnet flere eksempler på hvordan fortellerstrukturen trekkes fram som viktig for kvaliteten på boka og har oppdaget dette kriteriet i overkant av fem omtaler. Dette inkluderer ikke minst ganger hvor hvor forfatteren får ros for hvordan fortellingen er bygd opp. Det kanskje aller mest uttalte eksemplet på det finner vi i innlegget om boka «Syttien» hvor bloggeren skriver « måten Iktonen har bygd opp romanen liker jeg veldig godt»(1.desember 2012). Vi finner imidlertid også et eksempel på at hvordan boka fortelles, dvs fortellerstemmen og fortellerperspektivet, trekkes fram som noe av det som er med på å gjøre boka virkelig god. Det ser vi eksempel på « I morgen blir jeg tjue», hvor bloggeren skriver at «Forfatterens grep hvor han lar historien fortelles utelukkende fra den unge guttens synsvinkel gjør at jeg blir dratt inn i Michels barnlige logikk og livsanskuelse» og at det «fungerer utmerket»(Bibliotekarene anbefaler 5.desember 2012)

Selve historien synes å bli trukket fram omtrent like ofte som fortellingens struktur som viktig for bokas kvalitet, i rundt fem omtaler har jeg sett at det har blitt brukt som kriterie i vurderingen av en bok. De fleste gangene hvor historien blir trukket fram nøyer ikke bloggerne seg med å beskrive den som god, men beskriver også hvorfor den er god eller i det minste andre sider de vil trekke fram med den enn at den er god. Et eksempel på dette er i anbefalingen av ”alle vil til himmelen” hvor bloggeren skriver at den kan leses av alle med interesse av en lang, spennende, lærerik og god historie(Bibliotekarene anbefaler 22.desember 2011).

Det finnes også flere tilfeller hvor det er uklart om det er hvordan fortellingen er strukturert eller fortellingen i seg selv som brukes som kvalitetskriterie. Det er to hovedgrupper av dette. Den ene er bøkene hvor forfatteren beskrives som en god forteller eller at boka er godt fortalt. Til sammen har jeg funnet i underkant av fem omtaler hvor dette blir brukt som kriterium Dette kan tolkes både som at fortellingen er god og at det er måten det fortelles på som er god, enten det er språket eller hvordan den er bygd opp. Den andre, som er litt beslektet med den

første, er at det fortelles med driv, intensitet eller andre egenskaper, noe som selv om det kanskje vil være mer naturlig å tolke det slik at det har med språk eller struktur å gjøre, også kan tolkes slik at det har med selve historien å gjøre, at det er den som er intens eller drivende. Det er litt færre eksempler på at dette brukes som kriterie, jeg har bare funnet 3 omtaler hvor det dukker opp.

Også personene i bøkene trekkes flere ganger fram i bedømmelsen av dem. Jeg har oppdaget rundt fem omtaler hvor dette brukes som et kriterium i vurderingen av en boks kvalitet. Med et unntak, trekkes de fram med positivt fortegn og ofte synes det å være at de er interessante eller godt skildret som trekkes fram. Dette finner vi eksempel på i anbefalingen av "Rolig ved midnatt" hvor hovedpersonen betegnes som en sint, ulykkelig, ambisiøs og svært interessant person i det som roses for å være en spennende historie (Bibliotekarene anbefaler 30.mai 2012). Selv om det synes å trekkes fram litt sjeldnere finner vi også flere eksempler hvor det trekkes fram som sentralt at hovedpersonen er en man som leser kan identifisere seg med eller som berører en. Et eksempel på dette finnes i blogginnlegget om "Lenket" og "Dårekisten" hvor bloggeren skriver at man blir glad i hovedpersonen og håper at hun skal lykkes (Bibliotakerene anbefaler 7.mars 2012)..

Originalitet, aktualitet og det nye kontra det tidløse og klassiske

I denne bloggen har jeg funnet ganske så mange eksempler på at bøker berømmes for at de er originale og/eller overraskende, eller i et tilfelle, kritiseres for ikke å være det. Det er en av de mer brukte kriteriene i den for å vurdere bøker og det trekkes fram i 7 omtaler, omtrent like mange ganger som språket. Særlig synes det at bøker er overraskende og at det er vanskelig å forutsi hvilken vending de tar ofte å trekkes fram som et viktig element i vurderingen av bøkene. Det ser vi et eksempel på i omtalen av "Syttien" hvor bloggeren etter å ha nevnt at hun liker veldig godt måten forfatteren har bygd opp romanen på trekker fram at det var mange overraskelser som et viktig element med romanen. Siden dette kobles til at bloggeren likte veldig godt hvordan den var bygget opp, syne hun derfor å implisere at dette er noe positivt. En god del av bøkene som innleggene i denne bloggen omhandler er forskjellige former for krim og siden det at det er vanskelig å finne ut hvem som er gjerningsmannen i en krimroman og at plottet tar en overraskende vending kan bli regnet som positivt i en krimgåte, kunne en mulig forklaring på dette ha vært at eksemplene hvor det blir trukket fram som positivt at bøkene byr på overraskelser først og fremst er hentet fra innlegg om krimromaner. Det synes

imidlertid ikke å være tilfelle. De fleste gangene hvor dette trekkes fram, implisitt eller eksplisitt er det i bøker som er utenfor krimsjangeren og krimbøkene som roses for dette synes å høre mer til unntakene. At bøker trekkes fram for å være originale eller særegne i streng forstand skjer litt sjeldnere enn at det trekkes fram at de byr på overraskelser, men det finnes eksempler også på det. Blant annet dukker dette opp i vurderingen av ”En gang skal vi fortelle hverandre alt” som betegnes som en spennende bok med et for mange ukjent tema og en original vri(30.november 2012). Originalt dukker altså her opp i vurderingen av boka i samme setning som den betegnes som en spennende bok, så med koblingen til den positive betegnelsen ”spennende bok” virker her som det brukes som en del av oppramsingen av positive sider med boka. Det dukker også opp ett mulig eksempel på en bok som roses for å være aktuell. Det finner vi i omtalen av «21/12», som ble anmeldt høsten 2012 og refererte til spådommene om at verden skulle gå under eller forandres drastisk 21.desember 2012. Den som skriver dette blogginnlegget trekker fram at ”den for mange vil være aktuell denne høsten”, kort før hun runder av med at den anbefales(27.september 2012). Bloggeren bruker da selv nettopp ordet aktuell og dette synes å trekkes fram som en grunn for å lese boka. Selv om det ikke nødvendigvis brukes som et kvalitetskriterie i streng forstand, får det en tilsvarende rolle, ved at det trekkes fram som en grunn til å lese og dermed også tillegges betydning for bokopplevelsen og som kan gjøre den bedre for mange. Vi finner også **to eller tre** eksempler på motstykket til alle disse eksemplene, hvor det trekkes fram at bøker er gode og gamle, klassikere og/eller tidløse. Det aller mest klare eksemplet på dette finner vi i innlegget om Camus ”Pesten” hvor bloggeren av innlegget skriver at den anbefales til alle som vil lese en god, gammel klassiker, slik at hun her får på plass til både betegnelsene god og gammel og klassiker(Bibliotekarene anbefaler 23.mai 2012).

Troverdighet

Jeg har også funnet eksempler, rundt 5 i tallet, på at graden av troverdighet i en bok brukes som kriterium for å bedømme den. Det brukes både til å bedømme om personene virker levende og intrigen virker logisk og til å si noe om miljøet som beskrives virker troverdig i forhold til det den er basert på. En av gangene dette brukes som kriterium er det, interessant nok i et innlegg om en fantasyroman, ”Song fra Eirabu” som får ros fordi at bruken av norrøne myter og kultur gjør at det ”virker ekte”(15.mai 2012). Virker ekte synes her å kunne regnes som en form for troverdighet, at det ikke virker kunstig eller påtatt på anmelderen og at boka gjenskaper en norrønn eller norrønninspirert kultur på en måte som stemmer overens med det folk med litt kunnskap om det vet. En litt mer tradisjonell bruk av

troverdighetskriteriet finnes i det tidligere nevnte eksempelet fra ” I morgen blir jeg tjue ”, hvor bloggeren nevner at historier hvor man skal se verden gjennom barns øyne ofte virker lite troverdig, men at det i denne boka fungerer godt(5.desember 2012). Troverdighet synes i denne sammenhengen da å ha å gjøre med at personen det er snakk om virker levende og passer overens med det man som leser har erfart både om det å være barn og å omgås barn. Som en liten kontrast til bøkene hvor det at en bok er troverdig trekkes fram som noe positivt og at de ikke er troverdige trekkes fram som noe negativt, finnes det også ett eksempel på et innlegg hvor graden av troverdighet trekkes fram som likegyldig for om boka skal regnes som god eller ikke. Dette er i ”Død sjel” hvor bloggeren skriver at en fin ting med krimbøker er at de ikke trenger å være 100 % troverdige for å være underholdende(Bibliotekarene anbefaler 18.mai 2012). Bloggeren gir da med andre ord uttrykk for at, troverdighet, i hvert fall når det dreier seg om en bestemt litterær sjanger, ikke er så viktig. Dette dreier seg imidlertid bare om en av de mange personene som skriver innlegg i denne bloggen, så eksemplene på ganger hvor troverdighet trekkes fram som noe man skal strebe etter, er nok mer representativ for holdningene i bloggen som helhet.

Kognitive kriterier

Også i denne bloggen trekkes det kognitive aspektet ofte fram som viktig et kriterie flere ganger i vurderingen av bøkene og det er et av de mest benyttede kriteriene i denne bloggen og jeg har funnet eksempler på bruk av en variant av dette kriteriet i rundt 15 omtaler. Av de forskjellige underkategoriene av kognitive kriterier har jeg funnet flest eksempler som kan regnes inn under kriteriet om å gi viktige innsikter om livet og mennesker, og gjerne på den måten gjøre leseren klokere. I omtalen av ”Maud og Aud” gir forfatteren av blogginnlegget boka ros for å si mye klokt om trafikk og å være i bevegelse(Bibliotekarene anbefaler 2.mars 2012). Å få formidlet kloke ord og tanker er en måte man som leser kan få formidlet viktige innsikter på, utover ren kunnskap, og jeg tolker det derfor slik at det boka roses for her er å gi viktige innsikter om trafikk og å være bevegelse og menneskers forhold til det, mer enn å øke folks faktakunnskap om det, slik at det blir mest naturlig å se på det som et eksempel på dette kriteriet. Selv om de ikke dukker opp fullt så ofte, er det flere eksempler både på kriteriet om at bøker skal gi kunnskap om et tema, sette tanker i gang hos leseren og, avhengig av hvordan man fortolker et par partier, at bøker kan gi plutselig intuitive innsikter. Eksempel på kriteriet om at bøker skal gi økt kunnskap om et tema hos leseren finner vi i omtalen av ”Alle vil til himmelen” som er beskrevet som en ”lang, spennende, lærerik og god historie”

(Bibliotekarene anbefaler 22. desember 2011) Siden lærerik som regel brukes om kunnskap man lærer seg, tolker jeg derfor bloggeren som skrev denne omtalen dit at en av de positive tingene han vil trekke fram med denne boka er at den gir økt kunnskap. Et eksempel på kriteriet om at bøker skal gi en noe å tenke på finner vi i omtalen av ”Så høyt var du elsket” som beskrives som nettopp tankevekkende (8. august 2012). Dette er en av tingene ved denne boka som trekkes mest fram av bloggeren og det virker ut fra det som det er en viktig del av grunnlaget for å anbefale den. I tillegg til dette finner vi også eksempler på partier som, i tillegg til å være eksempler på kriteriet til å få folk til å tenke kanskje også kan tolkes som å være et eksempel på kriteriet om å gi intuitive innsikter. Et av disse eksemplene er i omtalen av ”sytten”, hvor forfatteren av innlegget etter å ha sagt at hun likte den veldig godt, blant annet roser den for å gi rom for undring og refleksjon (1. desember 2012). Refleksjon synes jo å ha med det å tenke over noe å gjøre og at den gir rom for det synes da å være knyttet til at den får folk til å tenke. Undring kan, i tillegg til det å få folk til å tenke, også i blant knyttes til det å se ting på en ny måte og ikke lenger ta det for gitt. Det er mulig det derfor også kan sies å passe sammen med et kriterie om at litteratur skal få en til å se ting med nye øyne og få uventede nye og gjerne intuitive innsikter, som altså var et av romantikkens idealer. Dette synes imidlertid å være ganske så mye kanskje og er avhengig av flere forutsetninger som det er vanskelig for meg å undersøke nærmere om stemmer eller ikke ut fra det som står i omtalen av denne boka. Det virker imidlertid ganske klart at dette er et eksempel på det kognitive kriteriet om at bøker skal få folk til å tenke, så kan det stå åpent om det også er et eksempel på kriteriet om intuitive innsikter.

Moralske-politiske kriterier

Selv om det heller ikke i denne bloggen er blant de mest brukte kriteriene, blir ikke de moralske budskapet, verdiene og tematikken så sjeldent brukt som kriterie i den som i visse andre. Ser man alle bloggene under ett, er det en av de to bloggene hvor det dukker opp flest ganger. Jeg har i tre forskjellige omtaler funnet relativt klare eksempler på at det moralske budskapet eller verdiene en bok uttrykker trekkes fram som viktig i vurderingen av den. Flertallet av disse eksemplene vil kanskje også kunne sees på som eksempel på ”feelgood”-kriteriet, at det oppleves som behagelig å lese fordi det gjør en glad til sinns. I flere av disse eksemplene skriver mye om hvordan bøkene dreier seg om tar for seg gode mennesker og i anbefalingen synes å implisere at dette er en viktig del av bøkens kvaliteter, på en måte som, til tross for at det også kan sies å ha med feelgoodelementet å gjøre, synes å formidle holdningen at det er bra at personene i en bok formidler gode holdninger. Når bloggeren i

omtalen av "Gatens advokat" skriver at det var en bok om gode og snille mennesker, som det var deilig å lese, synes jeg det virker som en rimelig analyse at bloggeren som står bak dette innlegget her impliserer at det at det var en bok om gode og snille mennesker nettopp var i hvert fall en av grunnene til at den var deilig å lese(Bibliotekarene anbefaler 17.august 2012). Fra det utgangspunktet tolker jeg det videre slik at verdiene som disse menneskene formidler i boka og som boka også gjengir og på en måte også kan sies å være med på å formidle, blir en viktig del av det som gjør boka god for denne bloggeren. I omtrent like mange omtaler blir bøker implisitt eller eksplisitt rost for å ta opp viktige tema, uten at det alltid går klart fram at bloggeren også roser moralsk budskap eller verdier de måtte uttrykke. Dette ser vi blant annet eksempel på i innlegget om "Uglens dag" hvor bloggeren skriver at den åpnet for debatt og satte mafiaproblematikken på dagsordenen(Bibliotekaren anbefaler 5.desember 2012). Som et stort samfunnsproblem må mafiaproblematikk sies å kunne beskrives som et viktig tema og også at det er en tett og intens fortelling om mafiaens vesen. Og siden boka handler om nettopp dette kan man da si at den tar opp et viktig tema og at dette legges så stor vekt på i omtalen av boka kan igjen sies å bety at bloggeren bruker dette som et sentralt kriterie for hvorfor man bør lese og dermed også som et slags kriterie for bokas kvalitet. Om det er på grunn av denne bloggen først og fremst er en anbefalingsblogg eller av andre grunner, skal jeg la være usagt, men jeg har ikke funnet noen eksempler på bøker som kritiseres for å uttrykke negative moralske verdier eller ha et negativt budskap.

I tillegg til bøker som roses for å inneholde snille og gode mennesker eller å ta opp viktige temaer, har jeg også funnet eksempler på bøker som roses for mer rene "feelgood"-elementer som happy ending. Et eksempel på det er i omtalen av «I skyggen av store trær»(Bibliotekarene anbefaler 12.juli 2012). Forfatteren av det blogginlegget skriver der, etter først å ha nevnt forventning om at hovedpersonene skulle leve lykkelig alle sine dager og hvordan dette er noe som hun blir glad for å lese, at det noen ganger er deilig å lese noe som bare er skikkelig kos. Forventningene om at hovedpersonene skal leve lykkelig alle sine dager, synes å kobles sammen både med at dette er noe hun blir glad for å lese og at det kan være skikkelig kos å lese. Kosen og det å bli glad for å lese, synes da å kobles sammen med happy ending og kanskje også andre feelgood elementer, som synes å bli omtalt i i hvert fall implisitt rosende ordelag. Med ett mulig unntak, har jeg ikke funnet noen eksempler på det at feelbad, inkludert ubehagelige beskrivelser trekkes fram eller impliseres som noe som er negativt. Dette mulige unntaket kommer i omtalen av «En morder lyver ikke alene», som anbefales til alle som trenger en pause fra blodige mord og vold i moderne krim(24.september

2012). Dette kan tolkes som om bloggeren av dette innlegget impliserer at det i moderne krim kan bli for mye vold og blod og generelt at... mener er en grense hvor mye vold og blod en leser kan forholde seg til om gangen før han eller hun trenger en pause fra det.

”Vanskelige” eller ”lette” bøker

Feelgood og feelbad kan også sies å ha berøringspunkter med folks syn på om det er positivt at bøker er behagelige eller ubehagelige. Utenom eksempler på behagelig som feelgood, har jeg funnet ett eksempel på at behagelig brukes i ros og vurdering av bøkene som omtales i bloggen. Det fant jeg i omtalen av ”Kammerpiken”, som betegnes som ”absolutt en behagelig leseopplevelse»(Bibliotekarene anbefaler 24.januar 2012). Utover den tidligere nevnte kommentaren om blodig og voldelig krim, har jeg ikke funnet eksempler på bøker som kritiseres fordi de er ubehagelig lesning. Jeg har imidlertid heller ikke kunnet finne noen (klare) eksempler på det motsatte, bøker eller forfattere som roses for å være ubehagelige. Jeg har heller ikke kunnet finne eksempler på kritikk av bøker som er for behagelige, men hvis man utvider perspektivet til å ta med bøker som er lettfordøyelige og lett tilgjengelige, har jeg funnet i hvert fall ett eksempel på at dette kritiseres. Dette finner vi i omtalen av «Den sista akten» som beskrives som en ”pageturner”, hvor forfatteren av dette innlegget, skriver at dette både kan være en styrke og en begrensning og blant utslagene av denne begrensningen trekker fram at den byr på liten språklig motstand(13. november 2012). Selv om det her er språket som trekkes fram, mener jeg det at bloggeren i det hele tatt signaliserer at hun ønsker mer motstand enn romanen har å by på også sier noe om at hun ikke liker at den glir ned for lett. Lite motstand og lettfordøyelig kan, slik jeg ser det, sies å betegne noe av det samme, og det kan også være en mulig indikasjon på denne bloggerens verdier. Det synes å være få eksempler i denne bloggen på bøker som roses fordi de våger å være mindre tilgjengelige eller mer tungt fordøyelige, faktisk er det eneste mulige eksempelet jeg har funnet på det i omtalen av Camus’ ”Pesten” som roses for å ha ”den tyngden en roman trenger”(Bibliotekarene anbefaler 23.mai 2012). Samtidig beskriver også den som står bak dette blogginnlegget den som overraskende tilgjengelig, så tyngden virker ikke her å ha så mye å gjøre med graden av tilgjengelighet, ut fra denne bloggerens perspektiv. Det kan imidlertid tenkes at det har noe å gjøre med hvor lett boka ”glir ned”, hvor lettfordøyelig det er, slik at selv om den er lett tilgjengelig i den forstand at den er lett å lese, er såpass tung at den er vanskeligere å fordøye umiddelbart, at man som leser også vil trenge mer tid på å behandle det man leser og tenke gjennom det for å få en fullgod leseropplevelse. I så fall kan den da sees på som et eksempel

på en tredje variant av det at en bok er vanskelig, ved at den, til tross for at den, relativt sett er ganske lettlest også er såpass tung at den krever tid for å fordøye fullt ut og kanskje heller ikke er en bok av den typen man leser (bare) for underholdningens skyld. Nettopp det at bøker er underholdende trekkes imidlertid fram som et positivt trekk ved bøkene i fire forskjellige omtaler. Dette ser vi eksempel på i omtalen av ”Eksil” som betegnes som ”en interessant, underholdende og annerledes oppvekstroman” som anbefales på det sterkeste”(Bibliotekarene anbefaler 13.februar 2012). I tillegg til at underholdende vanligvis brukes som plussord, når man ikke ser klare indikasjoner på at det motsatte, indikerer det at det kobles både til plussordet interessant og at den anbefales på det sterkeste, at det at den er underholdende for denne bloggeren er en av de sentrale elementene i det som gjør at det er en god bok. Underholdende er som regel et plussord, og med mindre man finner måte å koble det sammen med mer negativt ladede ord eller argumenter for hvorfor det ikke er, blir det vanskelig for en skribent, på nettet eller andre steder å gi det et negativt innhold. Jeg har da heller ikke i denne bloggen funnet noen eksempler på at underholdende har blitt brukt nedsettende eller på andre måter gitt et negativt innhold i denne bloggen.

Elitisme eller populisme?

Bibliotekarene som skriver i denne bloggen er i liten grad eksplisitte på i hvilken grad de mener det kan trekkes noe skille mellom seriøs og lettere litteratur. Som vi har sett finnes det eksempler på bøker som roses for å være underholdende, men det er ikke mange nok til at det ser ut som en klar tendens og dette trenger jo i seg selv heller ikke å bety at bloggerne er snakk om mener at det ikke er noe kvalitetskillemellom forskjellige typer bøker. Det er imidlertid få eksempler på at et slikt skille, inkludert et skille mellom bøker som bare er gode til underholdning og bøker som er noe mer enn det, impliseres eller til og med nevnes direkte. Den ene gangen er, som tidligere nevnt i rosen av ”Pesten” for å ha den tyngden en roman trenger, et utsagn som synes å forutsette at det er et ideal at romaner skal være tunge, noe som igjen synes å bety at bloggeren mener det er en kvalitetsforskjell på slike romaner og lettere romaner. Utover det har jeg i tre forskjellige omtaler funnet eksempler hvor det at bøker er klisjefylte eller (bare i det ene av tilfellene) overdrevent sentimentale impliseres å være noe som trekker ned kvaliteten på dem. Det ene eksempelet på det er i omtalen av ”Karitas”, hvor bloggeren trekker fram at den, selv om den kan høres melodramatisk og klisjefylt ikke er det og at forfatteren greier å gjøre hovedpersonens historie til stor litteratur(4.desember 2012). Noe av det som gjør den til stor litteratur, ut fra bloggerens perspektiv, synes da å være at romanen greier å styre unna klisjeene i det som i følge bloggeren er en historie om ”store

følelser og dramatiske livsvilkår”. I omtalen av ”En morder lyver ikke alene ”, får vi det nærmeste vi kommer et eksempel på en bok som vurderes som god som underholdning, men ikke er like god som virkelig god seriøs litteratur. Den betegnes på den ene siden som ”virkelig bra krim”, men samtidig skriver bloggeren at den ikke kan regnes som stor litteratur(Bibliotekarene anbefaler 24.september 2012). Budskapet fra bloggeren synes da å være at den er god som krimroman, men hvis man er ute etter noe mer enn underholdning og en god krimgåte er det ikke romanen å lese. Slik impliserer forfatteren av dette blogginnlegget også at det er en skille mellom romaner som er gode til sitt formål, f.eks som krimlesning, og bare det og stor litteratur, som da er noe mer enn bare det. Utover de fire eksemplene, synes imidlertid partier hvor man kan si at bloggerne trekker opp et slikt skille å glimre med sitt fravær. Jeg har imidlertid heller ikke kunnet finne noen klare eksempler på partier hvor bloggere gir klart uttrykk for at det ikke er noe slikt skille. Når det gjelder spørsmålet om man uttrykker et slikt skille for formidling av bøker, er det vanskelig å få noe klart svar på det ut fra blogginnleggene, siden jeg ikke har sett noen klare eksempler på partier hvor bloggerne eksplisitt eller implisitt synes å markere en holdning til det, utover det de sier om et eventuelt skille generelt.

Mulig påvirkning fra litteratursyn og teorier om litteratur

Hvis man ser disse funnene i forhold til de forskjellige synene, teoriene og normene om litteratur jeg har tatt for meg i tidligere kapittel, er da dette konklusjonene jeg gjør meg: For det første er kriteriet om følelsesmessig engasjement og innlevelse også i denne bloggen blant de mest brukte, noe som både passer godt med Deweys understrekning av den personlige opplevelsen, inkludert følelsesmessig engasjement, som en viktig del av det som gjør litteratur og annen kunst god. Tar vi med de gangene hvor bøkene roses for å være spennende under dette kriteriet er det klart mest brukt, noe som i utgangspunktet skulle tyde på at de som skriver i denne bloggen står nærmere Deweys holdninger på dette punktet enn Kants sine.

Samtidig har jeg også funnet nok eksempler på at innlegg i denne bloggen betegner bøker som vakre, at forfattere skriver godt og tilsvarende betegnelser som kan brukes uavhengig av bloggerens følelsesmessige innlevelse i boka(og som tildels også gjør det), til at jeg ser at det også kan være en mulig påvirkning fra Kants vektlegging av disse sidene ved litteratur og annen kunst. Ut fra det jeg har funnet i denne bloggen, ser det imidlertid ut som om den som helhet gir uttrykk for holdninger og verdier som ligger nærmere de som Dewey uttrykker enn

de som Kant uttrykker og det ser også ut som i hvert fall flertallet av de som skriver i denne bloggen ikke deler Kants synspunkt på følelsesmessig engasjement som irrelevant eller en distraksjon fra et kunstverks virkelige kvaliteter.

Derimot synes det heller ikke i denne bloggen å være mange utsagn som er i samsvar med den vekten Dewey legger på kunstens samfunnsmessige betydning. Selv om moralsk-politiske kriterier og at man trekker fram det viktige budskapet i bøkene dukker opp oftere i denne bloggen enn i de fleste andre er det heller ikke her blant de mest benyttede kriteriene. Jeg har heller ikke funnet klare eksempler utover bruk av disse kriteriene på utsagn hvor bibliotekarene understreker at litteraturen har samfunnsbetydning og/eller samfunnsansvar. En påvirkning fra Deweys litteratursyn synes med andre ord også i denne bloggen først og fremst å være fra hans tanker om det personlige aspektet i opplevelsen av og vurderingen av kunst, ikke minst inkludert følelser.

Mens moralsk-politiske kriterier og at bøker har viktige budskap brukes litt oftere som kriterie i denne bloggen enn de fleste andre jeg har undersøkt, har jeg ikke funnet noen klare eksempler på at bloggerne her nevner budskap eller normer som de mener er uakseptable i bøker. Når dette kriteriet brukes synes fokuset snarere å være å trekke fram bøker som formidler det blogginnleggets forfatter betrakter som positive moralske verdier og holdninger eller som på et generelt grunnlag kan gi håp og spre positive følelser. Det ser med andre til at man ikke kan finne noe støtte for tanken om sensur av litteratur som bl.a Platon synes å støtte, heller ikke blant de som omtaler bøkens moralske budskap og verdier i positive ordelag. Derimot kan innleggene som trekker fram budskapet eller holdningene som bøkene formidler som viktig og også kanskje også de som fokuserer mer på «feelgood»-aspektet, at bøker sprer positive følelser hos leseren, være mer i overenstemmelse med Tolstojs syn på bøkens moralske rolle, hvor fokuset, sett i forhold til Platons synspunkter, kan synes å være mer på hvordan de kan bidra positivt til folks moralske holdninger enn hvordan de kan være en trussel for folks moral. Imidlertid, siden flertallet av blogginnleggene og de som skriver i denne bloggen ikke bruker dette som et kriterie, synes det å tyde på at det for flertallet av de som skriver i denne bloggen ikke er et viktig kriterie. Det er også mulig å tolke det at det i flertallet av innleggene ikke nevnes som en innflytelse fra «kunst for kunstens skyld»-bevegelsen, hvor bøkens moralske budskap og verdier blir regnet som irrelevant for bøkens kvalitet og kanskje til og med en distraksjon. Siden jeg i denne bloggen heller ikke har funnet innlegg hvor dette synspunktet har kommet til uttrykk, er det vanskelig å si om grunnen er at

flertallet av bloggerne deler dette synspunktet eller bare at de regner det blant de mindre viktige(men likevel relevante) kriteriene. Enten det er av den ene eller den andre grunnen kan imidlertid det at det dukker opp såpass sjeldent sees på som en mulig påvirkning fra «kunst for kunstens skyld»-bevegelsen, ved at de fleste bloggerne på denne måten viser at de ikke legger så mye vekt på moralsk-politiske kriterier i vurderingen av bøker.

Vi ser også at både språk og andre kriterier som kan knyttes til den formmessige siden av bøkene, som hvordan fortellingen er strukturert og fortellerstemmen, brukes hyppig i vurderingen av bøkene. Samtidig finnes det også mange eksempler på at historien, personene i bøkene og andre sider ved bøkene som kan sies å ha med innholdet å gjøre trekkes fram som viktige kvalitetskriterier i bokomtalen. I dette inkluderer jeg også eksemplene på omtaler hvor temaet en bok omhandler, brukes som et kriterie i bedømmingen av den. Eksemplene jeg har funnet på at verdiene eller det moralske budskapet en bok uttrykket blir brukt som et kriterie i vurderingen av den kan også sees på som å ha med bøkens innhold å gjøre og dermed telle med blant kriterier som går på bøkens innhold. Det finnes også flere eksempler på kvalitetskriterier som kan sies å være i grenselandet mellom kriterier som går på form og kriterier som går på innhold. Teller man opp de forskjellige kriteriene som jeg vil regne for å gå mest på form og de jeg vil regne for å gå mest på innhold, og lar de som er i grenselandet telle som begge deler eller ingen av dem, virker det som om det i denne bloggen er omtrent like ofte de formmessige og innholdsmessige kriteriene blir trukket fram som viktige, kanskje med en svak overvekt av kriterier som har med bøkens innhold å gjøre. Det virker derfor ut fra det, hvis man ser på bloggen som helhet, som om holdningen dens til et eventuelt spørsmål om hva som er viktigst av form og innhold, synes å være at de begge er viktige og at en eventuell forskjell i «viktighetsgrad» mellom dem er liten. Siden det er mange forskjellige bibliotekarer som skriver i denne bloggen, kan imidlertid den enkelte bloggerens holdning være ganske annerledes og mindre balansert.

Hvis vi vender tilbake til den hyppige bruken av følelsesmessig engasjement og innlevelse som kriterie, er det i minst like stor grad i samsvar med romantikkens vektlegging av nettopp det som Deweys understrekning av den personlige opplevelsens rolle i vurderingen og opplevelsen av kunst. Og med unntak av en bok som blir rost for ikke å være for sentimental, har jeg ikke funnet noen eksempler på bøker som blir kritisert for "ha «for mye» følelser. Så på dette punktet synes de som skriver i denne bloggen å være mer på linje med romantikkens idealer enn med tenkere og perioder som legger mindre vekt på eller er motstander av dette.

Det er imidlertid mulig innflytelse fra klassisismen og realismen og naturalismen i den hyppige bruken av kognitive kriterier. Det aller mest brukte av underkategoriene av kognitive kriterier i denne bloggen er at bøker skal gi eller formidle viktige innsikter om livet og mennesker, et kriterie som jeg mener har særlig berøringspunkter med Aristoteles, renessansen og klassisismens idealer om hvordan litteratur og kunst generelt skal bidra til erkjennelse hos leseren eller andre typer kunstpublikum. Men det er også eksempler på kriteriet om at litteratur skal gi mer kunnskap om et tema, et kriterie som passer ekstra godt overens med realismens og naturalismens idealer om litteraturens oppgaver. I kontrast til dette er det usikkert om det er noen eksempler på romantikkens kognitive idealer, og i den grad det er det synes det å være færre eksempler på dem enn de to forannevnte kriteriene.

Vi finner også eksempler på mulig påvirkning fra klassisismens(og dens forløperes) og realismen og naturalismens normer i flere tilfeller av kriteriet troverdighet. Det er hverken blant de mest eller minst brukte kriteriene, så den mulige påvirkningen fra disse litteratursynenes ideal synes derfor å være moderat

Mens troverdighet er et kriterie som er viktig innenfor realisme og naturalisme, men synes å være uviktig innenfor romantikken, er det motsatt med originalitet. Og som vi har sett, finnes det flere eksempler på at dette kriteriet brukes i denne bloggen, og det er hakket mer brukt enn troverdighet. Imidlertid har det, som vi også har sett, i de fleste tilfellene dette kriteriet har dukket opp, ikke dreid seg om originalitet i strengeste forstand, men originalitet mer forstått som overraskende og uforutsigbare vendinger på historien og at i det hele tatt boka byr på overraskelser. Det synes fortsatt å bli brukt på en måte som passer bedre overens med romantikkens idealer enn de vi finner i klassisismen og dens forgjengere og realismen/naturalismen. Men det er mulig at denne bruken av det er en bruk som er lettere å se på som noe positivt innen både klassisismen og dens forgjengere og realismen/naturalismen, selv om det fortsatt vil bli sett på som sekundært i forhold til andre verdier. De tre eksemplene jeg har funnet på bruk av gammel og god, klassisk og eller tidløs som kriterie på en boks kvalitet, utgjør også en viss motvekt til originalitet som kvalitetskriterie, og kan sees på som å være eksempler på mulig inspirasjon fra klassisistiske litterære idealer. Aktuell dukker også opp en gang som et mulig kvalitetskriterie, men noe sier meg at mayapropetiene om 21. desember 2012 ikke vil være så lett å passe inn i realismen og naturalismens bilde av aktuelle temaer.

Hvis vi sammenfatter den mulige påvirkningen fra disse litteratursynene, synes også denne bloggen å vektlegge følelsesmessig engasjement og innlevelse på en måte som er i pakt med romantikkens idealer. På dette punktet synes dermed bloggen å ligge nærmere romantikkens idealer og verdier enn de man finner innenfor de andre litteratursynene. Samtidig synes den utstrakte bruken av kognitive kriterier og typen av kognitive kriterier som brukes å være mer i overensstemmelse med renessansen og klassisismen og realismen og naturalismens verdier og normer, særlig renessansen og klassisismen enn de man finner innenfor romantikken. På samme måte kan eksemplene på bruken av troverdighet som kvalitetskriterie, selv om de på langt nær er så mange som f.eks kognitive kriterier eller kriteriet om følelsesmessig engasjement og innlevelse, sees på som en mulig påvirkning fra verdier og idealer fra klassisismen og renessansen og realismen og naturalismen. De tre eksemplene på bøker som roses for å være gamle og gode, tidløse og/eller klassiske kan også sees på som en mulig påvirkning fra renessansen og klassisismen betoning av å lære av «gamle mestere» og søke inspirasjon i tidligere tiders mesterverk. Dette mer enn oppveies imidlertid av de mange eksempler på bøker som roses for å være originale eller overraskende, og selv om mange av dem roses mer for å være overraskende enn for å være originale i streng forstand, synes det i hvert fall å være minst like mange bøker som roses for originalitet på en måte som synes å stemme overens med romantikkens idealer, som de som roses for å være gamle og gode.

De mange eksemplene på bruk av originalitet og overraskelser som kriterie synes også å passe godt sammen med modernismens idealer. På samme måte, synes eksemplene på bruken av kriteriet om at bøker skal sette tanker i gang hos leseren å være i særlig overensstemmelse med idealene innen den retningen av modernismen som Brecht og Adorno representerer. I denne retningen inngår det imidlertid også en tanke om at bøker ikke skal være lett tilgjengelige, behagelige eller lett fordøyelige og i denne bloggen er det altså ikke lett å finne eksempler på holdninger som synes å være i samsvar med denne holdningen. Med unntak av utsagnet om at «Pesten» har den tyngden en roman trenger, er det lite som kan tolkes som mulige eksempler på at det vanskelig tilgjengelige eller ubehagelige blir vurdert som å være bedre enn det lett tilgjengelige og behagelige. Vi finner imidlertid ikke så mange eksempler på det motsatte heller, men det er enkelte bøker som blir rost for å være underholdende, noe som synes å stride med i hvert fall Adornos litterære idealer. På dette punktet synes altså bloggen sett under ett å ha litt uavklarte holdninger, men er kanskje litt nærmere et tradisjonelt litteratursyn enn Adorno og Brechts bruddestetikk. Det at det også i denne

bloggen er mange ganger hvor det å leve seg følelesmessig inn i bøkene og leve seg inn i dem og engasjere seg i dem blir trukket fram som viktige tegn og kriterier på kvalitet, kan altså også sies å stå i strid med særlig Brechts ideal om at litteratur og annen kunst ikke skal være noe man lever seg inn i.

Hvis vi ser alle disse punktene i forhold til hverandre, ser det med andre ord ut som om vi får et ganske komplekst bilde av hvor bloggen plasserer seg i forhold til bruddestetikkens normer og mer tradisjonelle litterære normer. Når det gjelder synet på originalitet virker det som om den ligger nærmere modernismens idealer enn et mer tradisjonelt litteratursyn, med mulig unntak av det man finner i romantikken. På samme måte viser eksemplene hvor det at bøker trekkes fram fordi de får en til å tenke, mulig påvirkning fra modernister som Adorno og Brechts vektlegging av nettopp dette som viktig ideal for kunst generelt. Samtidig virker det ikke som det er mye innflytelse å spore fra bruddestetikkens syn på at kunst er tilgjengelig og behagelig som noe negativt, kanskje heller en (veldig)svak tendens til å se på dette som positivt. Bloggerne som skriver i «Bibliotekarene anbefaler» synes også å ligge nærmere et mer tradisjonelt syn på litteratur i betoningen av innlevelse og engasjement som viktig og som kriterie for kvalitet. Sett under ett synes altså dette bildet å være blandet.

Som tidligere nevnt kan Adorno, Brecht og andre modernister i samme tradisjon sies å stå for elitistisk syn på litterær og kunstnerisk kvalitet, hvor man trekker et skarpt skille mellom god, «tung» litteratur og kunst, som man gjerne mener bare et mindretall av befolkningen setter pris på og dårligere litteratur, som gjerne er lettere og mer populær og kommersiell. Det står da i motsetning til et populistisk syn på dette, som mener at all kunst og litteratur er like god og at man ikke kan bedømme det ut fra andre kriterier enn om det blir likt eller ikke. Som vi har sett er det få eksempler på at de som skriver i denne bloggen gir uttrykk for synspunkter i den ene eller den andre retningen. Det er noen få eksempler på at innlegg i bloggen markerer et skille mellom lettere litteratur og mer seriøs litteratur, som når «Pesten» sies å ha den tyngden en roman trenger, noe som kan sies å være en så klar markering av et kvalitetsskille mellom mer seriøs litteratur og lettere litteratur at det kan sies å representere et mer elitistisk synspunkt på litterær kvalitet. De andre gangene bloggerne markerer et slikt skille, synes det mer å gå på utvalgte egenskaper med bøker, eller i det ene tilfellet, å markere en mellomposisjon hvor lettere bøker regnes som gode til sitt formål og dermed ikke dårlige som sådan, men heller ikke stor litteratur. Med tanke på det store antallet av mennesker som skriver omtalene i denne bloggen, er det imidlertid ikke nok til å identifisere en tendens. Og

det kan godt være at det lave antallet av eksempler på slike litterære grenseoppganger er av større betydning enn de tilfellene jeg faktisk har funnet på dette. Det kan være flere forskjellige grunner til det. En mulighet kan være at det store flertallet nettopp ved ikke å trekke opp et slikt skille i sine omtaler, stilltiende viser at de ikke mener det er et slikt skille. En annen mulighet, som kanskje er mer sannsynlig tatt i betraktning at dette først og fremst skal være en anbefalingsblogg, er at bloggerne først og fremst fokuserer på det de liker med bøkene de anmelder. Å trekke opp et skille mellom gode, tyngre bøker og dårlige, lettere bøker blir mer naturlig når man kritiserer en bok for å være for lett eller når man kontrasterer en god bok med dårligere bøker eller trekk som kan gjøre bøker dårlige. Siden det er en anbefalingsblogg blir det for det meste lite kritiske bemerkninger om bøkene og det kan nok for mange bloggere virke som en enklere måte å få fram at de mener en bok er god, ved å nevne direkte det de liker med bøkene, i stedet for å skrive om det indirekte ved å nevne måtene boka ikke er dårlig på. Uten mer indikasjoner på hva som kan ligge bak dette, hentet fra det bloggerne selv skriver, blir det imidlertid vanskelig å si hvilken av disse tolkningene som stemmer og det blir i beste fall en kvalifisert gjetning. En ting som imidlertid synes klart for bloggen som helhet, ut fra det jeg har funnet i blogginnleggene, er at den ikke synes å gi uttrykk for en elitistisk holdning til litterær kvalitet og jeg vil vel konkludere med at det er for få innlegg som kommer inn på dette, til at man kan si noe om hvilken holdning som finnes til dette temaet hos det store flertallet av de som skriver i denne bloggen.

Konklusjon

I denne bloggen er kognitive kriterier sett under ett og følelsesmessig engasjement og reaksjoner de to mest brukte kriteriene. Den inneholder eksempler på stort sett alle de forskjellige kriteriene jeg ser etter, det eneste jeg ikke har funnet eksempler på er at bøker blir betegnet som dårlige fordi de ubehagelige eller på andre måter vanskelige. Ellers gir den litt av det samme inntrykket som Deichmans litteraturblogg gjør. Forskjellen på de minst og mest brukte kriteriene er riktignok litt større her enn det er i den, men til gjengjeld er det færre av kriteriekategorien som dukker opp sjelden eller aldri i denne bloggen. Og heller ikke i denne bloggen synes det å være ett bestemt litteratursyn som dominerer eller at normer for et bestemt litteratursyn den ligger spesielt nært opp til i forhold til det de andre bloggene gjør. I stedet synes den altså å vise mulig påvirkning fra stort sett alle litteratursynene og teoretikerne jeg har tatt for meg tidligere, uten at noen synes å dominere. Og det er mulig dette nettopp har

å gjøre med store antallet av bloggskribentene, at det gjør at man får et større spekter av synspunkter og verdier som kommer til uttrykk enn man ellers ville ha fått.

Diskusjon, oppsummering og konklusjoner om funnene sett under ett

Viktige spørsmål rundt tolkningen av funnene

Hva kan vi si på grunnlag av disse bloggene sett under ett, hva det de avdekker? For det første, i hvilken grad avdekker denne undersøkelsen holdninger og hvem eller hva er det i så fall avdekker holdninger hos? Undersøkelsen jeg har gjort er jo basert på blogger skrevet av bibliotekarer, enten det er offisielle blogger drevet av et(eller i ett tilfelle flere) bibliotek eller enkeltstående bibliotekarers personlige blogger, hvor bibliotekaren i prinsippet skal uttrykke seg som privatperson.

Jeg tenker at hvilke holdninger bibliotekarer har og hvilke holdninger de uttrykker, på samme måte som de fleste andre menneskers holdninger er et utslag av mange forskjellige former for påvirkning. For det første har man dominerende eller utbredte holdninger i samfunnet som bibliotekaren er en del av. Dette inkluderer både lokalsamfunnet eller lokalsamfunnene som bibliotekaren har vokst opp og/eller virket i, landet de bor i og verden utenfor når det som skjer eller har skjedd i den påvirker holdningene ens. I tillegg til dette har man da de institusjonene bibliotekarene virker eller har virket innenfor, som bibliotekene de jobber i og skoler de har gått på. Og til slutt har man bibliotekarene selv og holdningene de har tilegnet seg, enten det er gjennom egen erfaring eller fordi man har fått disse holdningene holdningene formidlet gjennom samfunnet de er en del av eller institusjonene de virker i eller har virket i. Samfunnet og institusjonene som bibliotekarene virker i eller har virket i, er da en leverandør av holdninger til bibliotekarer, på samme som andre mennesker i samfunnet tar opp i seg holdninger fra det og institusjonene de virker i. Som bibliotekar er det derfor vanskelig å gå gjennom samfunnet man er en del av og bibliotekvesenet uten å ta opp i seg i hvert fall av noen av disse holdninger, selv om hvordan fordelingen mellom samfunnets holdninger og bibliotekvesenets holdninger som den enkelte bibliotekar tar opp i seg vil være, vil kunne variere fra bibliotekar til bibliotekar. I tillegg til å spre holdninger, vil både samfunnet og biblioteket den enkelte bibliotekar legger visse rammer eller føringer for hva den enkelte bibliotekar sier eller skal si. Selv i et på mange måter så frilynt samfunn som vårt er det visse holdninger som er tabubelagte, som man ikke uttaler seg om uten sterke konsekvenser, og det er et spørsmål om man i det hele tatt kan tenke seg et samfunn som er så totalt frilynt at man

kan uttale hvilke som helst holdninger uten å få sterke konsekvenser. Og på samme måte vil også biblioteksektoren og de enkelte bibliotekene, ut fra funksjonen de har, deres historie og målene de har, legge sine rammer og føringer for hva den enkelte bibliotekaren kan si utad. I tillegg har altså både de enkelte biblioteker og biblioteksektoren holdninger og oppfatninger som er særlig markante. Ofte vil bibliotekarene ta opp i seg disse holdningene, men det er fullt mulig at den enkelte bibliotekaren også vil ha noen holdninger som avviker fra de holdningene som er fremherskende innenfor biblioteksektoren eller det enkelte biblioteket. Hvis det dreier seg om holdninger som er tabubelagte innenfor biblioteket det er snakk eller hele biblioteksektoren, vil da dette kunne føre til at bibliotekaren holder disse holdningene for seg selv. Man kan også tenke seg at det kan være holdninger som det ønskes at bibliotekarer skal fremstå med utad og at bibliotekarer som i utgangspunktet er ganske likegyldige til disse holdningene vil kunne forfekte dem utad fordi de ser på dette som en del av jobben med å være bibliotekar. Dette vil da også kunne gjelde for holdninger til litteratur. Det kan også være at bibliotekarer i enkelte sammenhenger, på samme måte som andre mennesker i blant, basert utelukkende på egne resonnementer eller spekulasjoner, tror at det er bestemte holdninger som det legges føringer på eller rammer og prøver å rette seg etter disse uten at det faktisk har blitt lagt slike klare føringer eller rammer. Verdier som avdekkes og gjennom dem også mulig påvirkning fra litteratursynene jeg har nevnt vil derfor både kunne komme fra de enkelte bibliotekarene, de enkelte bibliotekene, hele folkebiblioteksektorene og fra samfunnet de er en del av.

I bibliotekbloggene vil bloggerne også fremstå som mer eller mindre offisielle representanter for bibliotekene de er ansatt ved. Bibliotekarene med egne blogger har i større grad mulighet til å presentere synspunktene sine som synspunktene til privatpersoner. Skillet er riktignok ikke alltid like markert, det at de står fram som bibliotekarer ved et bestemt bibliotek vil også kunne påvirke hvordan de enkelte leserne møter bloggene og hvilket utgangspunkt de betrakter oppfatningene bloggerne gir uttrykk for fra. For en blogger som skriver mange av omtalene fra en annen posisjon eller rolle, som anmeldelsesrollen til bloggeren som står bak Solgunn sitt, vil hun også kunne fremstå som en representant for denne posisjonen. Likevel synes grunnprinsippet å stå fast, at man når man som bibliotekar skriver en privatblogg, i mindre grad trenger å stå til ansvar for holdningene enn man gjør som en offisiell representant for sitt bibliotek og for sin sektor enn når man bidrar til en bibliotekblogg. I utgangspunktet skulle man derfor tro at dette igjen vil føre til at bloggerne vil bli mer påvirket av rammer og føringer man måtte ha innenfor biblioteket det er snakk om og biblioteksektoren enn

bibliotekarene med egne blogger. Det utelukker ikke at det fra andre hold vil bli lagt rammer for og føringer på hva bibliotekarene med egne blogger skriver, men når det gjelder selve biblioteket og biblioteksektoren de jobber innenfor, er det sannsynlig at en slik påvirkning vil bli mindre enn for de som skriver innenfor en bibliotekblogg.

Et annet spørsmål er i hvilken grad disse bloggene kan si oss noe om litterære verdier og litteratursynet hos bibliotekarer og folkebibliotek generelt og ikke bare om de vi finner blant bibliotekarene som skriver disse bloggene. I utgangspunktet er ikke fem blogger et veldig stort antall blogger, sammenlignet med antallet folkebibliotek og folkebibliotekarer her i landet. Samtidig virker det som om antallet av folkebiblioteksblogger som ikke først og fremst består av annonsering av kommende arrangementer, men hvor man i stedet får innblikk i bibliotekarenes synspunkt på konkrete bøker og/eller litteratur generelt, ikke er så stort. Antallet personlige blogger om litteratur skrevet av folk som «står fram» som bibliotekarer som jobber ved folkebibliotek synes å være enda mindre, skal man dømme etter hvor få slike jeg kom over da jeg begynte å gjøre mitt utvalg av blogger for oppgaven. Det er også viktig å huske på at den ene av bloggene jeg ser nærmere på er drevet av flere bibliotek i felleskap, mens en annen av dem er drevet av bibliotekarene ved Norges antageligvis største folkebibliotek. Det gjør at jeg både får dekket flere bibliotek og får plass til flere bibliotekarers oppfatninger og synspunkter enn det man umiddelbart skulle tro med det relativt begrensede utvalget av blogger jeg tar for meg. m. Likevel vil jeg være forsiktig med å trekke bastante konklusjoner om verdier og litteratursyn i norske folkebibliotek på dette grunnlaget. Jeg ser mer på det som grunnlag for videre undersøkelser som ett sett med spørsmål og grunnlag for hypoteser om verdier og litteratursyn i folkebibliotek generelt. Når det gjelder helhetsinntrykket jeg får av disse bloggene og hva det sier om dem, vil jeg imidlertid være mindre forsiktig. Og nettopp det å diskutere funnene mine for bloggene som helhet og konklusjoner jeg trekker på grunnlag av det er det jeg nå vil gå over til.

Drøfting av og konklusjoner om funnene

Et viktig spørsmål er i hvilken grad jeg har funnet noen klare skillelinjer mellom bibliotekarbloggene som helhet og bibliotekbloggene. Her har det stort sett vært ganske små forskjeller, men på enkelte områder har det vært tydelige nok forskjeller til at det er verdt å nevne. Jeg kommer til å nevne disse under drøftingen av de enkelte verdiene hvor det er slike

forskjeller, med ett unntak, som jeg vil nevne allerede nå. Det er, ikke overraskende, at det i bibliotekbloggene er en betraktelig større andel kritiske omtaler av og kritiske utsagn om bøker. Grunnen til dette tror jeg er den følgende: Bibliotekbloggene vil stort sett omtale bøker fra biblioteket det er snakk om. Siden det er naturlig for bibliotekarer å forsøke å få lånere til å låne flest mulig bøker fra biblioteket sitt, vil det derfor være mye mer naturlig å skrive mer om bøker man liker og hva man liker med dem enn at man ikke liker dem og hva man ikke liker. Bibliotekbloggene inneholder på sin side omtaler av alle bøkene de har lest også inkludert bøker som ikke finnes på bibliotekene. Man er da gjerne en del av et større bloggfellesskap som vil informere hverandre og hvilke bøker som er verdt å lese og hvilke bøker som er best å styre unna, Solgunn sitt er i tillegg skrevet av en bibliotekar som også er ansatt som anmelder. Mens bloggerne i bibliotekbloggene må passe for ikke å bli for kritiske, har bloggerne med private blogger enten større frihet til å skrive både om bøker de liker og bøker de ikke liker eller, som med Solgunn sitt, en forpliktelse til også å skrive om bøker de ikke liker.

Ser man disse bloggene under ett, virker det som om det inneholder eksempler på alle kriteriene for kvalitet jeg har sett etter og at det for stort sett hver av de forskjellige litteratursynene finnes i hvert fall noen eksempler på utsagn som er i samsvar med dem. Det er imidlertid ikke alle disse kriteriene og synspunktene man merker en like klar påvirkning fra.

Et kriterie og synspunkt man merker klar påvirkning fra er kriteriet om følelsesmessig engasjement, innlevelse og i det hele tatt at bøker utløser følelser hos leseren, som er det mest brukte kriteriet totalt i bloggene jeg har tatt for meg.

På den ene siden kan dette sees på som en mulig påvirkning fra Deweys tanker om personlige følelser man måtte ha for bøker og andre kunstverk som en sentral del av det som gjør dem gode eller dårlige. Et annet aspekt ved Deweys tanker om kunst er det at kunst ikke er avsondret fra samfunnet, noe som også kan tolkes dit at kunst har et samfunnsansvar og er noe man benytter seg av i dagliglivet eller hverdagen. Akkurat denne siden av Deweys tanker ser vi imidlertid ikke så stor påvirkning fra. Selv om man i 3 vise kvinner understreker hvordan forfattere og andre som skriver har et ansvar for hvilke ord de bruker, ser man ikke tilsvarende utsagn i de andre bloggene.

Det litteratursynet som kontrasterer mest med Deweys kunstteori, nemlig det man finner hos Kant og spesielt hans betoning av kunstnerisk kvalitet som noe som bare kan oppdages gjennom en desinteressert vurdering, har jeg funnet færre eksempler på utsagn som er i samsvar med. Men de dukker opp de også, en moderat mengde ganger. Ser man disse litteratursynene i forhold til hverandre virker det som om (den mulige) påvirkningen fra Deweys syn på litteratur og annen kunst som en personlig opplevelse, som ikke kan skilles fra resten av livet man har som menneske er klart større enn Kants tanker om en «ren» kunstnerisk opplevelse, som skal være uavhengig av personlige følelser og andre faktorer som han regner for utenforliggende. Men det er interessant at man ser en påvirkning fra begge to i stort sett alle bloggene. Jeg har ikke funnet noen blogger som ikke også har i hvert fall noen bøker som berømmes for å være vakre, elegante, godt skrevet og lignende adjektiver som gir uttrykk for en vurdering som svarer overens til Kants ideal om en «ren» kunstnerisk opplevelse. Og det er mange nok av disse eksemplene hvor de ikke opptrer sammen med følelsesmessige kriterier i vurderingen til at jeg mener jeg har funnet flere klare eksempler på bruk av dette kriteriet på en måte som jeg tror Kant selv ville ha vært fornøyd med og som ikke også kan omfattes av Deweys litteratursyn. Med andre ord, selv om påvirkningen fra Deweys litteratursyn i disse bloggene synes å være klart sterkere enn det Kant forfektet, virker det som om de lever side om side hos bibliotekarene i disse bloggene og at begge påvirker dem, om enn i forskjellig grad.

Kriteriet om følelsesmessig engasjement kan også sees på som en mulig påvirkning fra romantikkens tanker om følelsenes betydning i kunsten. Det synes imidlertid å først og fremst være på dette området at det kan spores en mulig sterk betoning fra romantikkens idealer. Selv om det også finnes eksempler på at det andre sentrale idealet i romantikken, originalitet, brukes som kriterie for en boks kvalitet, dukker det bare opp i en moderat mengde omtaler totalt. I den grad dette kommer av påvirkning fra romantikkens idealer på dette punktet, virker det derfor som om denne påvirkningen ikke er virkelig sterk og påtagelig i samme grad som en påvirkning fra romantikkens tanker om følelsenes rolle i kunst vil være, men bare moderat.

Om kriteriet originalitet bare brukes moderat ofte, synes motsetningen til dette kriteriet, at bøker hylles for å være tidløse eller klassiske, å brukes svært sjelden. For bloggene sett under ett har jeg bare funnet en håndfull eksempler hvor det brukes og det er dermed blant de to eller tre minst brukte kriteriene. Omtrent like sjelden dukker aktualitet opp som kriterie. Spesielt sjeldne synes de å være i bibliotekarbloggene, hvor jeg har funnet et mulig eksempel

på aktualitet som kvalitetskriterie og ingen eksempler på at en bok er klassisk eller tidløs brukes som det.

Et kriterie som i likhet med originalitet, dukker opp et moderat antall ganger i denne bloggen, er troverdighet. Det kan da regnes som en påvirkning fra Aristoteles, renessansen, klassisismen, realismen og naturalismen ideal om at kunst skal gjengi verden på en sannferdig måte. Ut fra hvor ofte det brukes som kriterie, synes det å være en moderat sterk påvirkning [Et annet interessant trekk er at mens bøkene oftest roses for troverdige miljøskildringer og formidling av kunnskap om et tema, kritiseres bøkene oftere for å mangle en troverdig oppbygd intrige og personer som oppfører seg på en troverdig måter enn de roses for å ha dette.]

Mens troverdighet trekkes fram moderat ofte er en annen kategori av kriterier som tillegges stor vekt både innen realismen/ naturalismen og blant Aristoteles og hans etterfølgere i renessansen og klassisismen, nemlig kognitive kriterier, blant de mest brukte kriteriene totalt. Ser man på bloggene under ett er det bare språk og følelsesmessige kriterier som brukes i flere omtaler. Det er det nest mest brukte kriteriet i bibliotekbloggene sett under ett, men litt mindre brukt i bibliotekarbloggene hvor det bare er det fjerde mest brukte kriteriet. Jeg har funnet eksempler på alle de forskjellige variantene av kognitive kriterier i bloggene sett under ett, men det er svært få eksempler på kriteriet om litteratur som gir plutselige, intuitive innsikter. Utover det er det ganske små forskjeller når det gjelder hvor ofte de forskjellige typene kognitive kriterier dukker opp. Enten bøker vurderes etter om de får en til å tenke og reflektere, utvider ens kunnskaper eller sier noe viktig om livet og mennesker er det ingen av kriteriene som dukker opp påfallende ofte eller sjelden i forhold til de andre.

Som vi har sett er det at bøker utvider ens kunnskap og sier en noe viktig om livet og mennesker kognitive kriterier som kan assosieres henholdsvis med realismen og naturalismen og klassisismen/renessansens idealer. Disse litteratursynene har også det til felles at de synes å legge stor vekt på det kognitive aspektet med litteratur og annen type kunst. På dette punktet synes det derfor å være stort samsvar mellom disse litteratursynenes idealer og verdiene som bloggerne uttrykker ved å bruke disse kriteriene.

Sett under ett kan vi da si at bloggerne på den ene siden gir sterkt uttrykk for verdier som er i sterkt samsvar med romantikkens idealer om at kunst skal uttrykke og inspirere følelser og

også gir romantikkens ideal om originalitet en viss betydning. Samtidig ser vi side om side med dette også at kognitive verdier som er mer i overensstemmelse med klassisismen/renessansen og realismen og naturalismens idealer tillegges stor vekt. Og som et motstykke til romantikkens ideal om originalitet finner vi omtrent like mange omtaler hvor kriteriet troverdighet, som kan knyttes til klassisismen, renessansen, realismen og naturalismens vektlegging av at kunst skal gi en sannferdig representasjon av verden, trekkes fram som viktig. Verdier knyttet til disse epokenes idealer synes altså å leve side om side, uten at den ene epokens verdier synes å være påfallende dominerende i forhold til de andre.

Et annet interessant trekk med bloggene sett under ett er den store forskjellen i hvor ofte kognitive og moralsk-politiske kriterier brukes. Mens kognitive kriterier er blant de mest brukte av kriteriekategoriene, er moralsk-politiske kriterier blant de minst brukte. Det gjelder særlig hvis man bare teller med de omtalene hvor selve de moralske holdningene eller det moralske budskapet en bok uttrykker trekkes fram. Hvis man også tar med omtalene hvor bøker roses for å ta opp et viktig tema, blir ikke forskjellen fullt så stor og eksemplene på bruken av denne kategorien så påfallende få. Selv da blir det imidlertid blant de minst brukte kriteriene og det blir fortsatt et ganske så stort sprik mellom hvor ofte denne kriteriekategorien og kognitive kriterier brukes. Dette skulle da i utgangspunktet tyde på at de som står bak bloggene jeg har sett på verdsetter forståelse, kunnskap, innsikt og det å ha noe å tenke over langt høyere enn å bli inspirert av en god moral, få rettet oppmerksomheten mot viktige politiske temaer eller finne trygghet i at det går godt med de gode og dårlig med de onde. På samme tid skulle det da tyde på at det å bli inspirert av en god moral og de andre verdiene som kan knyttes til de moralsk-politiske kriteriene ikke blir tillagt så stor betydning av bloggerne det er snakk om. Spørsmålet er om dette inntrykket stemmer helt. Det at det er så få ganger disse kriterien dukker opp, kan nemlig tolkes på flere måter. Det ene er at bibliotekarene faktisk er så lite opptatt av det som det umiddelbart virker som. Det kan imidlertid også være at dette har blitt et såpass diskreditert kriterie at det, selv om det ikke er totalt tabubelagt, vil være noe som de fleste bibliotekarer synes er litt pinlig å bruke til tross for hva de selv personlig måtte mene. Det kunne også være på grunn av at det i bibliotekbloggene, hvor i hvert fall to stort sett består av anbefalinger, vil være slik at man stort sett prøver å unngå negative omtaler av bøkene, noe som ikke minst vil inkludere å kritisere bøker for å ha et moralsk forkastelig budskap eller formidle dårlig verdier. Problemet med denne siste fortolkningen synes imidlertid å være at moralsk-politiske kriterier synes å brukes minst like ofte i bibliotekblogger, som i bibliotekarblogger og de eneste klare

eksemplene på at bøker kritiseres ut fra et moralsk-politisk grunnlag finner man i nettopp bibliotekarbloggene. Det virker med andre ord som om det at moralsk-politiske kriterier brukes såpass sjelden sier noe om underliggende holdninger og verdier. Men om det sier noe om holdningene blant bibliotekarene eller holdningene i bibliotekene og samfunnet de er en del av og hvordan de påvirker hva bibliotekarer tillater seg å skrive er et spørsmål som kan være viktig å undersøke nærmere.

I spørsmålet om i hvilken grad bloggene som helhet er påvirket av verdiene til den retningen av modernismen Brecht og Adorno representerer kontra mer tradisjonelle litterære verdier har jeg sett et sammensatt bilde. På den ene side utgjør det av de kognitive kriteriene som er spesielt knyttet opp til verdiene hos denne grenen av modernisme, nemlig at litteratur skal stimulere til tenkning og refleksjon, rundt en tredjedel av eksemplene på de forskjellige slags kognitive kriteriene som brukes i disse bloggene. Selv om dette ikke er et svært stort antall, er det mange nok eksempler til at det innebærer en viktig mulig påvirkning fra dette litteratursynet. Det moderate mengden av omtaler hvor originalitet trekkes fram som et kriteriet på kvalitet, er også et uttrykk for verdier som er i samsvar med de man finner i denne grenen av modernisme. Det store antallet av omtaler hvor det at bøker griper tak i en følelsesmessig og er noe man lever seg inn i blir trukket fram som positivt, synes imidlertid å stå i motsetning til i hvert fall Brechts ideal om at kunst skal virke distanserende. Og når det gjelder hva som tillegges verdi av det tilgjengelige og det behagelige og det utilgjengelige og det ubehagelige er bildet ganske så blandet. På den ene siden har vi omtaler hvor det at bøker er ubehagelige eller utilgjengelige trekkes fram som noe positivt og vi har også omtaler hvor det at bøker er for lett tilgjengelige og glir for lett ned, eksplisitt eller implisitt blir sett på som noe negativt. Det er også en blogg, Bentebing, som når det gis uttrykk for holdninger til dette spørsmålet, stort sett synes å være på linje med holdningene til denne formen for modernisme. Samtidig er det også omtaler hvor det trekkes fram som positivt at bøker er lett tilgjengelige, enten det er på grunn av at de er lettleste eller andre grunner og at de er behagelige å lese. Det er også, selv om det er sjeldnere, enkelte omtaler hvor det at bøker er ubehagelige eller vanskelig å lese trekkes fram som noe negativt. Det er også flere omtaler, særlig i Solgunn sitt sin blogg, hvor det at en bok er underholdende blir trukket fram som noe som er med på å gjøre den god. Og dette synes å stå i klar motsetning til i hvert fall Adornos tanker om hva som er god kunst. Slår man alle omtalene i disse bloggene hvor det at bøker er ubehagelig og vanskelige eller behagelige og tilgjengelige, inkludert underholdende, blir brukt som en del av begrunnelsen på hvorfor den er god eller dårlig sammen, finner man omtrent like mange

eksempler på holdninger i samsvar med denne formen for modernisme og holdninger som står i motsetning til dem.

På den ene siden kan det da sies å være en viss påvirkning fra idealene til denne grenen av modernismen i det at originalitet og at bøker skal stimulere til tenkning synes å være verdier som viser seg i flere omtaler. I holdningene man kan finne i bloggene til følelsesmessig engasjement er det derimot lite påvirkning å spore fra synspunktene man kan finne særlig hos Brecht. Og når det gjelder holdningene til spørsmålet om litteraturen skal være behagelig eller ubehagelig, tilgjengelig eller vanskelig, synes bloggene som helhet å representere en mellomposisjon mellom synspunktene til denne retningen av modernisme og et mer tradisjonelt syn på litteratur. Det kan igjen sees på som uttrykk for påvirkning både fra synspunktene til denne retningen av modernisme og mer tradisjonelle synspunkter på litteratur og annen kunst.

Godt språk er noe som bloggerne tillegger stor verdi, skal man dømme etter hvor ofte språk dukker opp som kriterie for kvalitet. Totalt sett er det nemlig det kriteriet som dukker opp **nest** flest ganger. Særlig sentralt er det i bibliotekbloggene hvor det er det nest mest brukte kriteriet totalt, i bibliotekbloggene brukes det litt sjeldnere enn kognitive kriterier, men brukes også der ofte. Andre formmessige kriterier som fortellingens struktur og fortellerperspektiv dukker opp i et moderat antall omtaler og er verken blant de minst eller mest brukte kriteriene. Personene i bøkene blir også ofte tillagt stor vekt i bedømmingen av bøkene. Det er det 4. eller 5. mest brukte kriteriet totalt og er i bibliotakerbloggene sett under på 3. plass over de mest brukte kriteriene. Selve fortellingen dukker på sin side opp som kvalitetskriterie i et moderat mengde omtaler og er verken blant de mest eller minst brukte kriteriene totalt. Hvis man også tar med de gangene hvor bøkene roses eller kritiseres får tematikken innebærer dette at det i bloggene sett under ett blir lagt omtrent like stor vekt på form og innhold og at disse synes å bli tillagt omtrent like stor verdi.

Jeg har funnet få, om noen, klare eksempler på at det i bloggene jeg har undersøkt blir gitt uttrykk for det jeg har betegnet som elitistiske eller populistiske synspunkter på litteratur. Når bloggere har kommet inn på denne tematikken har synspunktene de direkte eller indirekte har gitt uttrykk for stort sett vært slike som kan plasseres i en mellomposisjon mellom disse ytterpunktene. For det meste har det innebåret følgende: For det første at man da opererer med et skille mellom lettere litteratur og ren underholdningslitteratur på den ene siden og mer

«seriøs» og tyngre litteratur på den andre siden. Samtidig understreker bloggerne da at lettere litteratur og underholdningslitteratur er gode hvis leseren ønsker ren avkobling og adspredelse og at det ikke er noe i veien med det. Men det blir også, eksplisitt eller implisitt sagt at tyngre eller mer seriøs litteratur også har kvaliteter som den «lettere» litteraturen mangler og at hvis en leser ønsker noe mer enn adspredelse og underholdning, vil det være lettere å finne dette utenfor den lettere litteraturen. Imidlertid kommer ikke bloggerne så ofte inn på dette temaet. I bloggene som bare er skrevet av en person, vil selv det at det blir nevnt bare noen få ganger kunne si noe om grunnholdningen til hele bloggen til den tematikken, siden det da sier noe om grunnholdningen til den eneste personen som skriver i denne bloggen. I bloggene med mange forskjellige bloggforfattere, Deichmans blogg og Bibliotekarene anbefaler, vil man kunne trekke færre konklusjoner om holdningene blant flertallet av bibliotekarene til dette, hvis det bare er et fåtall som direkte eller indirekte gir uttrykk for sine holdninger til det. Det samlede inntrykket av holdningene til dette er derfor tvetydig. Med ett unntak inneholder alle bloggene utsagn som kan sies å representere en mellomposisjon, selv om 3 vise kvinner har et litt annet fokus enn de andre bloggene. Det at to av bloggene har såpass mange forfattere gjør det imidlertid vanskelig å vite om man skal tolke tausheten om dette temaet som om de ikke vil gi uttrykk for sin mening om det eller om det også indirekte sier noe om oppfatningene de har om det. Som jeg har nevnt tidligere er en mulighet at det kan være et tegn på at de faktisk ikke mener det er noe relevant skille mellom tyngre og lettere litteratur, selv om dette bare er et av flere alternativer. Spørsmålet er da om man bare skal basere seg på de synspunktene som faktisk kommer til uttrykk eller om man også skal ta med i beregningen at ikke flere bloggere gir uttrykk for meningene sine om dette, enten dette er et tegn på hvilke oppfatninger de har om det eller bare et uttrykk for at dette er et tema de ikke vil snakke om. I det første tilfellet vil altså holdningen man kan lese til dette temaet hos bloggerne sett under ett være den før nevnte mellomposisjonen mellom populisme og elitisme. I det andre tilfellet vil da dette være et tema som må undersøkes grundigere på andre måter før man kan si noe entydig om det.

Sett under ett synes det som om følelsesmessig engasjement; forståelse, innsikt og kunnskap; og godt språk er de verdiene som tillegges størst vekt i bloggene. Minst vekt tillegges det at en bok er klassisk/tidløs eller aktuell. Med vektleggingen man finner i så mange anmeldelser av følelser bøkene utløser hos bloggerne med mindre vekt lagt på kriteriet om troverdighet, synes bloggene som helhet å ligge nærmere et ekspressivistisk syn på kunst, hvor det kunstneren uttrykker og reaksjonene han eller hun utløser er det sentrale, [mer] enn et mimesis-inspirert syn på kunst hvor det sentrale blir i hvilken grad kunstneren gir en troverdig

representasjon av verden. Hovedbildet jeg sitter igjen med er imidlertid at disse bloggene, sett under ett, viser påvirkning fra de forskjellige litteratursynene og teoriene jeg har tatt for meg, side om side. De 3 vise kvinner synes riktignok å være særlig påvirket av Deweys litteratursyn og Bentebing synes i forhold til de andre bloggene vise en klar påvirkning fra modernismens bruddestetikk, selv om den ikke er stor nok til å være den dominerende påvirkningskilden. De tre andre bloggene synes imidlertid å ligne ganske mye på hverandre når det gjelder hvor fremtredende de forskjellige litteratursynene er i forhold til hverandre. Både for disse og for bloggene sett under ett, synes en sentral tendens å være at det ikke er et bestemt litteratursyns holdninger som dominerer. Den sterke betoningen av følelsene og det følelsesmessige engasjementet bøkene utløser i bloggerne er aspekter som framheves av Dewey og romantikken. Men det er ikke i samme grad en betoning av verken Deweys tanke om at kunstens betydning for samfunnet eller romantikkens syn på originalitet som sentralt. Side om side med dette finner man en vektlegging av det kognitive aspektet med litteratur som sentrale personer både innen renessansen, klassisismen, realismen og naturalismen ville ha satt pris på, men uten den samme vektleggingen av kunst som en sannferdig representasjon av verden som man fant innenfor disse epokenes litteratursyn. På samme måte dukker det også opp holdninger som har særlig nær forbindelse med Brecht og Adornos litteratursyn og andre av de litteratursynene jeg har tatt for meg opp, side om side med elementer som kan knyttes til litteratursyn som står i motsetning til dem. Inntrykket blir da at de forskjellige bloggene og bloggerne, i stedet for å bekjenne seg til et bestemt litteratursyn, setter sammen et litteratursyn som henter holdninger fra mange forskjellige litteratursyn og kunsttradisjoner. Jeg tror ikke at det er det at bloggerne bevisst har gått gjennom gamle og nye litteratursyn for å finne ut hvilke holdninger de liker best og slik satt seg sammen et eget litteratursyn ut fra det. Men det er tydelig at litteratursynet man finner i bloggene er så lite enhetlig og så sprikende at det ser ut som en blanding av allerede eksisterende litteratursyn.

Grunnlag for videre undersøkelser og hypoteser å undersøke

Spørsmålet er hva som kan være årsaken til bildet som jeg har funnet. For å kunne si noe sikkert om dette, vil det nok være nødvendig med nærmere undersøkelser, men jeg vil likevel komme med refleksjoner jeg har gjort meg rundt det, inkludert hypoteser som kan forfølges videre av andre. For det første: Det er ikke til å komme forbi at to av de tre bloggene hvor det er vanskeligst å finne bestemte litteratursyn de er i særlig samsvar med, også er de bloggene med det høyeste antallet bloggere som skriver blogginnlegg og i den ene av disse er også blogginnleggene skrevet av bloggere fra flere forskjellige folkebibliotek. Hvis det er en sammenheng mellom det store antallet bloggere som skriver og det store spekteret av synspunktet som uttrykkes kan det bety to eller tre ting. For det første vil det at det er så mange forskjellige bloggere igjen innebære at hver enkelt bloggers synspunkt uttrykkes og det store spekteret i holdninger som uttrykkes kan da være et uttrykk for ulikhetene man kan finne i synspunkter fra bibliotekar til bibliotekar. At det er flere forskjellige bibliotek som står bak, som i Bibliotekarene anbefaler, kan igjen bety at bibliotekarer med forskjellige grunnsyn til litteratur blandes i en og samme blogg og at det gjør at bildet blir mer blandet i bloggen som helhet enn det er for det enkelte biblioteket. Og for Deichmanske bibliotek kan det være at det at biblioteket har såpass mange ansatte gjør at det blir så uoversiktlig at det er vanskelig å spre et bestemt litteratursyn eller bestemte holdninger til litteratur til alle som jobber der. For Bibliotekarene anbefaler kan dette tildels testes ut, ved å undersøke om det er forskjeller i holdningene som uttrykkes for det enkelte bibliotek. Men uansett om disse hypotesene stemmer eller ikke, endrer det ikke på det faktum at det ikke er bestemte litteratursyn som synes å være dominerende og at man i stedet synes å se en mulig påvirkning fra flere tildels motstridende slike, side om side. Man kan diskutere om denne blandingen av synspunkter er innenfor den enkelte bibliotekar, om det er det at hver enkelt bibliotekar innenfor et bibliotek har hvert sitt litteratursyn eller at hvert bibliotek har hvert sitt litteratursyn. Uansett er imidlertid bildet disse bloggene gir at det synes å være et sort spekter av forskjellige litteratursyn som lever side om side og at det er mer enkeltholdninger fra de enkelte litteratursynene enn litteratursynene som helhet som vektlegges. Spørsmålet er da hva som kan være grunnen til det. En mulig grunn kan være at det er et tegn på at det i vår tid ikke er et bestemt litteratursyn som er dominerende, enten dette da bare gjelder innenfor folkebibliotekene eller innenfor samfunnet som helhet. Det kan være at man i våre dager ikke

lenger har klare autoriteter innenfor kunstfeltet generelt eller litteraturfeltet som snakker med en stemme når det gjelder hvordan god litteratur eller annen kunst skal være.

En annen hypotese, som også kan brukes sammen med den første er at dette er et uttrykk for en mer postmodernistisk holdning og tankegang, hvor et karakteristisk trekk med den at enkeltelementer fra teorier, ideer og tradisjoner ikke lenger knyttes like sterkt opp til der de opprinnelig oppsto, men også vil brukes i andre sammenhenger enn der de opprinnelig var tiltenkt og sammen med elementer de opprinnelig var avsondret fra. Med et slikt utgangspunkt vil f.eks en bok kunne roses både for å være original, følelsesmessig engasjerende, være troverdig og gi mer kunnskap om et tema selv om verken romantikken, modernismen og teorier som klassisismen og realismen/naturalismen ville mene at alt dette er idealer kunst bør strebe etter. Gadamer's tanker om at man som menneske blir påvirket av holdningene både i samfunnet man er en del av sin horisont og gjennom det også tidligere tiders holdninger som har påvirket har jeg allerede nevnt og vil være et prinsipp som kan være med på å forklare hvordan bloggerne synes å være bærere av så mange forskjellige litterære verdier og litteratursyn. I seg selv er det imidlertid ikke nok til å forklare hvorfor det synes å være at det i bloggene jeg har undersøkt, i motsetning til tidligere tider, hvor det virker som bestemte litteratursyn dominerte, stort sett ikke synes å være bestemte litteratursyn som er dominerende. Og da vil hypotesen om at det ikke finnes et dominerende litteratursyn (eller litteratursyn generelt) og/eller hypotesen om at dette er utslag av en postmoderne holdning til disse spørsmålene kunne være et nyttig supplement.

Et annet viktig spørsmål som kan være nyttig å undersøke videre i senere undersøkelser er i hvilken grad holdningene som her har blitt avdekket først og fremst er bibliotekarenes egne eller om det også legges rammer og føringer innen bibliotekene som påvirker hvilke synspunkter som uttrykkes. Det at det synes å være et så stort spekter av litteratursyn og verdier som uttrykkes moderat ofte til ofte synes å tale mot at det skal være sterke føringer eller rammer som bibliotekarene påvirkes av når det gjelder hvilke verdier som uttrykkes. Samtidig kan man heller ikke utelukke at verdier som uttrykkes særlig ofte eller sjelden i disse bloggene, blir det på grunn av at det legges føringer på at de skal uttrykkes eller rammer som gjør bloggere mindre tilbøyelige til å bruke dem enn ellers. Det kan også være interessant å undersøke nærmere på utvalget av litteratur som vurderes i bloggene og om det sier noe om hvilken litteratur som "regnes med" og dermed også om verdiene bloggene uttrykker. Alt

dette er altså aspekter jeg tenker kan være interessante utgangspunkter for videre undersøkelser, som jeg håper undersøkelsen min av normer og litteratursyn i bibliotek og bibliotekarblogger vil oppmuntre til.

Referanseliste:

3 vise kvinner på: <http://3visekvinner.blogspot.com/>, Funnet på nett 15.august 2012

Andersen, Per Thomas(2008): Modernisme-tverrestetiske peilinger i musikk, billedkunst og litteratur. Fagbokforlaget: Bergen

Andersen; Per Thomas(2007): «Kritikk og kriterier» s 126-134 i Teksthefte, Emnegruppe: Litteratur og bruker, Delemne: Litteratur i bruk II, teori og analyse del 1

Beardsley, Monroe C(1966): Aesthetics-from classical to present. the University of Alabama press: Tuscaloosa

Bentebing på <http://bentebing.wordpress.com/>, Funnet på nett 20.august 2012

Bibliotekarene anbefaler på <http://bibliotekareneanbefaler.blogspot.no/>, Funnet på nett 17.august 2012

Connor, Steven "Modernism and postmodernism"(1992) s 329-351 i Cooper, David(red) A companion to aesthetics. Blackwell publishings: Oxford

Deichmanblogg litteratur på <http://blogg.deichman.no/litteratur/>, Funnet på nett 21.august 2012

Dewey, John: Experience and nature(1925) [utdrag] s (329-351) i Tillman, Frank A og Cahn, Steven M(red): Philosophy of art and aesthetics-from Plato to Wittgenstein(1969). Harper and Row: New York

Dewey, John: Art as experience(1934) s 352-369[utdrag] i Tillman, Frank A og Cahn, Steven M(red): Philosophy of art and aesthetics-from Plato to Wittgenstein(1969)

Gadamer, Hans Georg(1975): Truth and method, second revised edition, Continuum: New York

Halliwell, Stephen: Katharsis(s 61-62) i Cooper, David(1992) A companion to aesthetics Blackwell publishings: Oxford

Herrin, S.C, Scheidt, L.A, Bonus, S. og Wright, E(2004) Bridging the gap: A genre analysis of weblogs. *Proceedings of the 37th annual Hawaii International Conference on System Sciences, 2004*

Kant, Immanuel: Critique of judgement(oversettelse 1951)-[utdrag](s 147-203) i Tillman, Frank A og Cahn, Steven M(red): Philosophy of art and aesthetics-from Plato to Wittgenstein (1969) Harper and Row: New York

Kiebuszinska, Christine(1988): Revolutionaries in the Theater-Meyerhold, Brecht and Witkiewicz UMI research press: Ann Arbor

Mattick, Paul "Adorno, Theodor W" s 4-6 i Cooper, David(red) A companion to aesthetics(1992) Blackwell publishings: Oxford

Solgunn sitt på: <http://solgunnsin.blogspot.com/>, Funnet på nett 1.september 2012

Tolstoy, Leo «What is art»-[utdrag](1899) I Tillman, Frank A og Cahn, Steven

M(red):Philosophy of art and aesthetics-from Plato to Wittgenstein(1969) s 373-388 Harper
and Row:New York

Witkin, Robert W. “Philosophy of culture”(2008) s 161-178 I *Theodor Adorno-key concepts*
Acumen: Stocksfield